

— ADVOKATBLADET —

NR. 1 2020 100. ÅRGANG

**Alle disse advokatene
kan miste retten til
å kalle seg advokat**

MENSWEAR
∞

Menswear Hegdehaugsveien
Hegdehaugsveien 36C
22 46 32 00

Menswear Lysaker
Lysaker Torg 10
67 58 19 50

Menswear Tjuvholmen
Tjuvholmen allé 10
22 83 88 09

Menswear Trondheim
Dronningens gate 28
73 52 84 00

menswear.no

INNHold

Nr. 1 2020

ADVOKATLOV KAN BLI VEISKILLE

Help sier at kundene setter pris på dem. Selskapets 120 advokater måles jevnlig på kundetilfredshet. Men nytt lovforslag vil frata advokatene tittelen, og tvinge dem til å kalle seg jurister. Copenhagen Economics har på oppdrag fra regjeringen analysert konsekvensene av to sentrale forslag i den nye advokatloven.

TEMA SIDE 16

FASTE SPALTER:

Bøker

[SIDE 40](#)

Generalsekretærens
kommentar

[SIDE 49](#)

Debatt

[SIDE 50](#)

Advokatansvar

[SIDE 65](#)

Medlemsnytt

[SIDE 55](#)

Nytt om navn

[SIDE 60](#)

Sosiale medier

[SIDE 67](#)

Historisk i Høyesterett

I 2019 fikk flere kvinner enn menn møterett. Partner Anette Fjeld ser ingen grunn til mannsdominans.

[SIDE 10](#)

Straffesaks-guide

Advokat Anders Brosveet og en arbeidsgruppe har laget felles retningslinjer for store straffesaker.

[SIDE 14](#)

Gjør en forskjell

Advokat Celine Brovoll i Wiersholm tar asylsaker til retten for NOAS, og synes jobben gir mening.

[SIDE 46](#)

SAGT I DETTE BLADET

– Veldig mye av vår særlovgivning dreier seg om EØS-rett. Den går bredere enn man ofte tror, og alt den angår kan det spørres om – også trygdellovgivningen.

Ketil Bøe Moen, advokat hos Regjeringsadvokaten, [SIDE 12](#)

– Dere sier at det er behov for en ny og stor rettsstatspolitikk, og alle kan nikke, for det høres klokt og viktig ut.

Peter Frølich, medlem i justiskomiteen, [SIDE 32](#)

– Alle systemer gjør feil. Spørsmålet er like mye hvordan man korrigerer, retter opp og sikrer mot at det gjentas.

Arnfinn Bårdsen, dommer i Menneskerettsdomstolen, [SIDE 56](#)

LEXUS SELF-CHARGING *HYBRID*

NYE LEXUS RX

EN EGEN DRIVKRAFT

Den originale selvladende luksushybriden er nå bedre enn noensinne. Kjøreegenskapene er finslipte, en ny berøringsskjerm med smarttelefonintegrasjon via Apple CarPlay og Android Auto gir deg full kontroll, BladeScan™ smartlysteknologi sørger for oversikt uten sidestykke og siste generasjon av Lexus Safety System+ gjør dette til tidenes sikreste RX. Drivkraften vår er kontinuerlig forbedring. Kanskje det er derfor Norges mest fornøyde bileiere kjører Lexus.

Opplev RX 450h på lexus.no

RX 450h
Fra 790 100

LEXUS
EXPERIENCE AMAZING

Vinner av Autoindex-undersøkelsen åtte år på rad.
Les mer på www.lexus.no/autoindex. Forbruk blandet kjøring (WLTP): 7,6-7,9 l/100 km, CO2 173-179 g/km. Bilen på bildet har ekstrautstyr. Pris er levert Oslo.

REDAKTØR

Nina Schmidt
nina@advokatbladet.no
Mobil: 915 59 602

JOURNALIST

Henrik Skjevestad
henrik@advokatbladet.no
Mobil: 482 28 776

JOURNALIST

Thea N. Dahl
thea@advokatbladet.no
Mobil: 482 58 420

REDAKSJONSRÅD

Halvard Helle (leder)
Ina Lindahl-Nyrud
Emanuel Feinberg
Silje Christine Hellesen
Ragnhild Lunner

Advokatbladet betinger seg rett til å arkivere og utgi stoff i elektronisk form. Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og forkorte innlegg.

SEKRETARIATET

Den Norske Advokatforening
Kr. Augustsgate 9,
0164 Oslo
post@advokatforeningen.no
www.advokatforeningen.no
Telefon: 22 03 50 50

Merete Smith,
generalsekretær,
ms@advokatforeningen.no
Baard Amundsen,
kommunikasjonssjef,
ba@advokatforeningen.no

GRAFISK FORMGIVER

Mediamania.no

TRYKKERI

07 Media – 07.no
Telefon: 63 86 44 00

TIPS REDAKSJONEN

tips@advokatbladet.no
Kr. Augustsgate 9,
0164 Oslo

Fagpressen
OPPLAGSKONTROLLERT

Vil du ha en utenlandsk investor som eier?

Skal hvem som helst kunne eie et advokatselskap? Og skal alle kunne gi rettslig bistand? Dette er to helt sentrale spørsmål som nå opptar lov-snekkerne i Justis- og beredskapsdepartementet. De har bedt Copenhagen Economics om å utarbeide en samfunnsøkonomisk analyse av effektene av å oppheve advokatenes rettsrådsmonopol, og å åpne opp for eksterne eiere.

Rapporten er nå klar, og du kan lese mer om den, og om reaksjoner fra ulikt hold, på sidene 16-26.

Det var i mars 2015 at Advokatlovutvalget la frem sitt forslag til en egen advokatlov med 101 paragrafer. Justisminister Jøran Kallmyr (Frp) har uttalt at han ønsker å være den statsråden som legger det frem. Regjeringen har lovet å legge advokatloven frem for Stortinget i løpet av våren 2021.

Advokatlovutvalget foreslo å oppheve advokaters rettsrådsmonopol. Jurister skal kunne prosedere i retten etter å ha tatt et prosedyrekurs, og advokaters monopol på å gi rettslige råd utenfor rettergang, skal skrotes. En begrunnelse er at monopollet allerede er utvannet.

Jurister skal ikke kunne være forsvarer, bistandsadvokat eller aktor. Advokater skal fortsatt ha monopol på disse rollene. Men i alle andre sammenhenger skal jurister kunne representere sin klient etter fullført prosedyrekurs. Og «enhver» skal kunne tilby rettsråd, foreslo Advokatlovutvalget.

Advokatforeningen fraråder forslaget på det sterkeste, og mener at å gi alle og enhver mulighet til å gi rettslige råd klart vil representere en fare for publikums rettssikkerhet. Dette kan påføre kunden økonomiske tap som ikke vil være dekket av en ansvarsforsikring, ifølge foreningens høringsuttalelse.

Skal bare advokater kunne eie et advokatselskap? Advokatlovutvalget foreslo som kjent å forby eksterne eiere, et synspunkt Advokatforeningen støttet, mens departementet ønsket å få en vurdering av konsekvensene av en liberalisering.

«Vi vurderer at en slik liberalisering

kan medføre positive konsekvenser for konkurransen på markedet for juridiske tjenester ved å øke tilførselen av kapital, ikke-juridiske kompetanser og innovasjon», skriver Copenhagen Economics.

Snart fem år er gått siden Advokatforeningen og alle andre fikk si sin mening om lovforslaget. Departementet har hatt dialog med Advokatforeningen og Tilsynsrådet om ulike spørsmål underveis.

Den digitale utviklingen har skutt fart siden 2015. Bør regulering av fremtidens advokatbransje baseres på fem år gamle synspunkter? Burde offentligheten og advokatbransjen bli invitert til igjen å si sin mening, også om konklusjonene i den danske rapporten?

Rapporten besvarer for eksempel ikke hvordan et frislipp av rettsrådstilbydere vil påvirke eksisterende advokatfirmaer, men slår fast at konkurransen er mest intens «i bunnen av markedet», at «en liberalisering kan ha en fremmede effekt for «legal tech»-virksomheter» og at «det er ifølge våre intervjuer ikke sannsynlig at dette vil skape vesentlig mer konkurranse».

Analysen er 76 sider lang, og er basert på intervjuer med 22 kilder – fire fra store advokatforetak i Oslo, fem fra forsikringsselskaper, to fra banker, to fra revisjonsselskaper, to fra Advokatforeningen, to fra Tilsynsrådet, én fra Revisorforeningen, én fra Norges Eieningsmeglerforbund, og én enslig privatpraktiserende advokat utenfor Oslo.

Rapporten gir viktig kunnskap som skal tas inn i departementets videre arbeid, ifølge departementet selv. Fortsatt står mange spørsmål ubesvart. Også hvor mye rapporten skal vektlegges.

NINA SCHMIDT

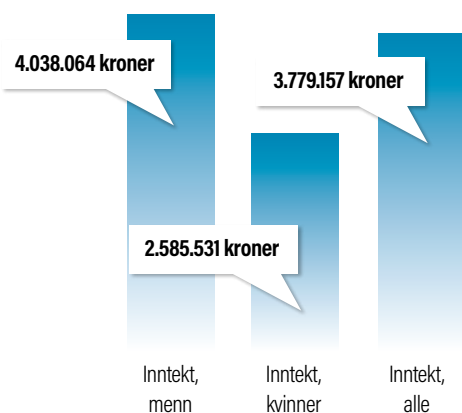
Nina Schmidt

REDAKTØR
nina@advokatbladet.no
mobil: 915 59 602

Lønnsgap på nesten 60 prosent

Mannlige partnere i de største advokatfirmaene tjener 56 prosent mer enn kvinnelige, viser tall fra Finansavisen JUS. Blant landets 1800 best betalte partnere, tjente partnerne på herresiden i snitt over fire millioner kroner i 2018, altså drøye 1,4 millioner mer enn sine kvinnelige kolleger.

Så mye tjente partnere i de største advokatfirmaene i snitt i 2018.

Kilde: Finansavisen JUS

NYTT OM FOLK

Sigrid Redse Johansen (43) ble utnevnt til generaladvokat ved Generaladvokatembetet i januar. Hun har vært konstituert i stillingen siden mai 2018, og jobbet før det som førstemanuensis ved Forsvarets høgskole. Johansen drev egen advokatpraksis fra 2004 til 2006.

Sigrid Redse Johansen

Advokatene **John Christian Elden** (52) og **Øystein Storrvik** (61) er utnevnt til nye faste forsvarere i Høyesterett fra 8. januar 2020 og for åtte år fremover.

De to etterfølger Halvard Helle, partner i Schjødt, og Arne Gunnar Aas, partner i Hjort, som gikk av som faste forsvarere ved nyttår.

John Christian Elden.
Foto: Henrik Evertsson

7231

Av Advokatforeningens totalt 9669 medlemmer er 7231 advokater. Av disse er 5273 privatpraktiserende, 1288 internadvokater, 476 organisasjonsadvokater, 176 offentlig ansatt advokater, seks jobber som advokater i utlandet og 12 er utenlandske advokater i Norge. De øvrige medlemmene består i hovedsak av advokatfullmektiger, studenter og pensjonister.

Marsjerte for rettssikkerhet i Warszawa

midten av januar reiste flere norske advokater og dommere til Polen for å støtte dommeres uavhengighet, og for å protestere mot landets omstridte rettsreformer.

Jurister fra om lag femten europeiske land gikk side om side gjennom Warszawas gater, deriblant lagdommer Frode Elgesem fra Borgarting lagmannsrett, seniorrådgiver Iver Ørstavik fra Raftostiftelsen, Anne Horn i Dommerforeningens menneskerettighetsutvalg, ICJ-professor Terje Einarsen og advokatfullmektig Bano Abdulrahman.

— Vi oppfatter at situasjonen i Polen har eskalert, og at presset mot polske dommere øker. Det er viktig å gi støtte til polske kolleger som nå kjemper for sin uavhengighet, sier Elgesem til Advokatbladet.

VISSTE DU AT...

Agder fengsel har startet eget kunstakademi, og tilbyr nå kunstutdanning for sine innsatte. Ifølge Kriminalomsorgen er Agder kunstakademi en høykvalitetskunstutdanning basert på flere kurs gjennom tre år fra høsten 2020. På sine nettsider skriver Kriminalomsorgen om prosjektet at «overføringen av kunnskap og prosessen mellom mennesker prioriteres gjennom et fokus på samarbeid, refleksjon og læring.»

Bettina Banoun, skatteadvokat i Wiersholm.

På kollisjonskurs om TAUSHETSPLIKT

Gjennom årets første måned har skatteadvokatenes taushetsplikt vært gjenstand for debatt på spalteplass i Dagens Næringsliv.

TEKST OG FOTO: THEA N. DAHL

Sigrid Klæboe Jacobsen i Tax Justice Network, spesialrådgiver i LO Marie Walberg og Inger A. E. Coll, leder av Norsk Øko-Forum, tar blant annet til orde for å lemppe på skatteadvokatenes taushetsplikt for å gi skattemyndighetene innsyn i de såkalte skattepakkene som skatterådgivere lager for sine kunder.

Skribentene mener advokatenes rapporteringsplikt blir for snever, og at

muligheten for å påberope seg taushetsplikt blir brukt i så stor grad at det står i veien for å få bukt med det de mener er en økt bruk av skatteparadiser. De tre hevder blant annet at advokater utnytter den sterke taushetsplikten i skattesaker som et konkurransefortrinn.

«Når store advokatkontorer i Norge reklamerer for sine skatterådgivningstjenester, fremhever de nettopp fordelene av denne taushetsplikten», står det i innlegget.

VIRKELIGHETSFIJERN

I et tilsva tar skatteadvokat i Wiersholm, Bettina Banoun, til motmæle.

«Jeg har arbeidet nærmere tyve år som skatteadvokat i noen av de største forretningsfirmaene i Norge og vet at dette er infamerende påstander uten rot i virkeligheten. Behov for noen utvidet opplysningsplikt er ikke synliggjort», skriver hun.

Taushetsplikten er en forutsetning for advokatens arbeid, minner Banoun om.

«Uten et fortrolighetsforhold kan klienten være tilbakeholden med å gi tilstrekkelig informasjon. Dette kan føre til at klienten ikke får adekvate råd og veiledning. Hvis advokaten holdes utenfor en del av faktum, vil advokaten dessuten miste muligheten til å påvirke klienten til å opptre i samsvar med gjeldende regler. Fortrolighetsforholdet legger forholdene til rette for riktige avgjørelser.»

Å gjøre sektorvise unntak fra taushetsplikten og pålegge advokaten opplysningsplikt, vil bryte med sentrale prinsipper som vår rettsorden bygger på, skriver hun.

«En eventuell ny opplysningsplikt må bli begrenset til grenseoverskridende forhold, taushetsplikten må vernes og det må være skattyter selv som i hovedsak blir pålagt opplysningsplikten.» •

Høyesterett delte tall og refleksjoner

Rekordstort oppmøte på Høyesteretts pressefrokost. Alle de store riksmidlene var påmeldt, og det var også tre medarbeidere fra nettstedet Document.no.
Foto: Thea N. Dahl

Bare drøye én av ti innkomne anker fremmes til behandling i Høyesterett, viser statistikk for 2019.

For første gang på flere år ble like mange straffesaker som sivile saker behandlet.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT OG THEA N. DAHL

Høyesterett inviterte til sin årlige pressefrokost i begynnelsen av januar, der domstolens årsmelding for 2019 ble lagt frem.

Av 2144 anker til Høyesterett i fjor, ble 12,8 prosent av de sivile sakene og 12,5 prosent av straffesakene fremmet til behandling.

For tre år siden tok de tidligere faste forsvarerne i Høyesterett opp at an-

tallet straffesaker som ble behandlet i domstolen, hadde falt kraftig: Ifølge deres oversikt, sank antallet straffesaker i Høyesterett med nærmere 42 prosent i perioden 2012 til 2016.

I 2019 var situasjonen altså en annen: Da ble 60 straffesaker behandlet i avdeling, mot 59 sivile saker.

Ankeutvalget avsa dom i seks sivile saker og i fjorten straffesaker.

Saksbehandlingstiden var seks må-

neder i sivile saker, og 3,6 måneder i straffesaker.

EØS-GRUPPE

Høyesterett har en egen faggruppe for EØS-spørsmål. Den er ledet av dommer Henrik Bull, som tidligere var dommer i EFTA-domstolen, og består av både dommere og utredere.

Gruppen har nå fått i oppdrag å vurdere hvordan Høyesterett i fremtiden skal være best mulig skikket til å behandle saker som berører EØS-spørsmål, forteller justitiarius Toril Marie Øie.

— Ikke minst skal de se på hvordan Høyesterett kan fange opp om dette gjelder på rettsområder der ingen til nå har oppdaget det. Og vurdere i hvilken grad Høyesterett har plikt eller bør fange opp

EØS-spørsmål som advokaten ikke har sett, og på hvilke områder man i så fall må være spesielt oppmerksom, sier Øie.

Spørsmålet er svært komplisert, understreker Øie.

— EØS-retten går inn i veldig mange deler av rettslivet, uten at det alltid går frem av loven.

DYRE ADVOKATER

Dommer Borgar Høgetveit Berg holdt et innlegg om advokaters sakskostnader i Høyesterett.

— De gjennomsnittlige sakskostnadene i Høyesterett økte fra 165.000 kroner i 2007 til 377.000 kroner i 2017, en økning på 126 prosent, sa Berg.

En årsak til de økte kostnadene, er at sakene er blitt mer komplekse og vanskelige, fremholdt han.

Toril Marie Øie

Magnus Matningsdal

Borgar Høgetveit Berg

Rettsliggjort fritid

Høyesterett behandlet i fjor tre saker om ansvar knyttet til skader ved ridning, alpint og spinning.

— Våre saker angår folks hverdag og sider ved friluftslivet har betydning for mange mennesker. Det er vel naturlig å tenke seg at denne type saker er et ledd i rettsliggjøringen, og folk er mer bevisst sine rettigheter og plikter. Nå tenker man kanskje at noen er ansvarlig, om man skader seg, sa justitiarius Toril Marie Øie.

— Men dette er ikke hele forklaringen, og jeg skal ikke spekulere i hvorfor sakskostnadene har tatt helt av, men spørsmålet er hva Høyesterett kan gjøre med dette, sa Berg.

I fjor reviderte domstolen sin advokatrettledning, en veileder til advokater som skal prosedere i Høyesterett.

— Nå stiller vi større krav til presisjon i saksomkostningsoppgavene fra advokatene. Dette går ikke bare på timer og pris, men til hvor mange advokater som har jobbet på saken, når disse har vært inne i bildet, om det har vært advokatbytter, og så videre. Dette slik at Høyesterett får et bedre grunnlag for virkelig å prøve om timebruken har vært nødvendig, sa Berg.

Også tidspunktet for innlevering av saksomkostningsoppgaven er nå endret, disse skal nå legges frem på begynnelsen av den siste rettsdagen.

— Dette for at motparten kan stille spørsmål ved oppgaven, og gjennomgå den. Hovedformålet er å sikre et bedre grunnlag for reell prøving og utmåling av saksomkostnadene, sa Borgar Høgetveit Berg.

STOR SKJERPELSE

Høyesterettsdommer Magnus Matnings-

dal holdt et innlegg om omsorgspersoners straffansvar, et tema som var oppe til behandling i tre dommer fra fjoråret.

Valdressaken, der en mor ble dømt til tre års ubetinget fengsel for å ha unnlatt å skaffe hjelp til sin dødssyke datter, var en av disse.

— Kvinnen ble dømt til åtte måneders betinget fengsel av lagmannsretten, mens vi skjerpet straffen til ubetinget fengsel i tre år. Dette var, rent prosentvis, en av de største skjerpelsene i Høyesteretts historie, sa Matningsdal.

KURSENDRING

Høyesterett har særdeles lenge vært tilbakeholdne med å skjerpe straffene, men har de to, tre siste årene lagt om kursen, fortalte Matningsdal.

— Hvis påtalemyndigheten ikke har signalisert at straffen i en anket sak ikke kan bli enda strengere i Høyesterett, så utmåler vi ikke strengere straff, men vi har i slike tilfeller begynt å gi uttrykk for i dommen at vi ville ha utmålt strengere straff, dersom påstanden hadde vært strengere, sa Matningsdal. •

«Noen menn er så fremoverlente at de flyr i V-stil»

I fjor var det for første gang i historien flere kvinnelige enn mannlige advokater som fikk tillatelse til å være advokat ved Høyesterett. – Jeg håper det er en trend, og ikke et enkeltår, sier Anette Fjeld, partner i Deloitte.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

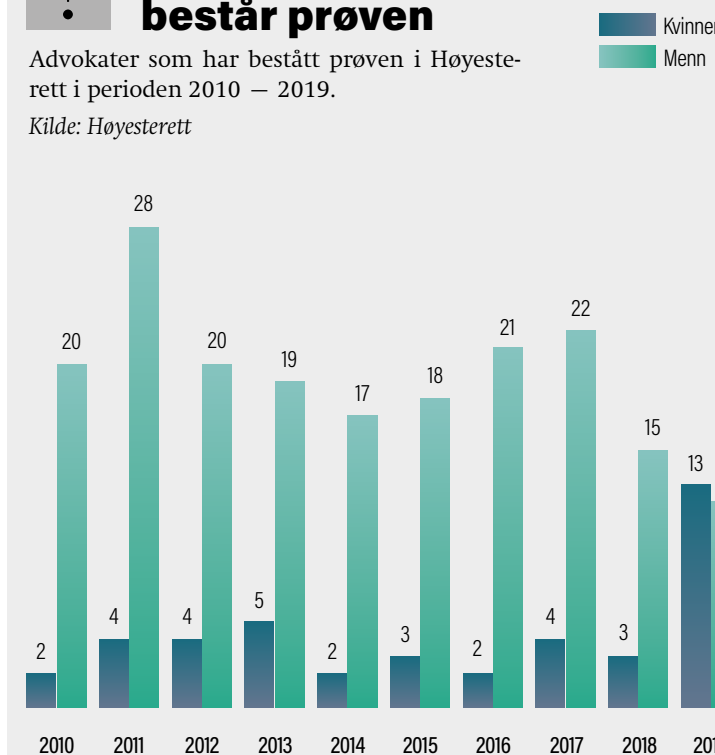
Veldig hyggelig at kvinner er på fremmarsj innen prosedyrefaget, mener Anette Fjeld, partner i Deloitte.

Flere kvinner består prøven

Advokater som har bestått prøven i Høyesterett i perioden 2010 – 2019.

Kilde: Høyesterett

En oversikt over antallet som har fått tillatelse til å være advokat i Høyesterett i perioden 2010 til 2019 viser at fjoråret var historisk: Da fikk tretten kvinner og tolv menn tillatelse.

Totalt har 42 kvinner og 192 menn fått tillatelse det siste tiåret. Dette gir en prosentandel kvinner på nærmere 18 prosent. Enkelte av årene er prosentandelen kvinner mye lavere.

Anette Fjeld (44) er leder for avdeling for skatte- og avgiftsprosedyre i Deloitte, og er en av kvinnene som fikk møterett i fjor. Hun gleder seg over at stadig flere kvinnelige advokater får møterett.

– Det er veldig hyggelig at kvinner er på fremmarsj også i denne delen av bransjen, sier Fjeld.

Hun har en fortid som prosedyreadvokat i Gjensidige, og har også sittet på den andre siden av bordet som dommerfullmektig i Oslo tingrett og konstituert lagdommer i Borgarting.

MINDRE BOMBASTISKE

– Gitt at fordelingen av uteksaminerte jurister har vært omtrent fifty-fifty menn og kvinner i alle fall siden jeg ble uteksaminert i 2003, viser tallene at det helt frem til 2019 var overraskende få kvinner som fikk møterett for Høyesterett, mener Fjeld.

– Men nå ser det endelig ut til å være et skifte på gang, håper hun.

Fortsatt domineres ulike prosedyrefora av menn, med unntak av fora som også samler tingretts- og lagdommere, forteller hun.

– Jeg ser ingen grunn til at denne delen av bransjen skal domineres av menn. Min erfaring fra domstolen, både som dommer og som prosedyreadvokat, er at kvinner ikke står tilbake for menn. Enkelte mannlige advokater er så fremoverlente og har så stor selvtillit og selvfølelse at det nesten er som om de flyr i V-stil. De fleste kvinner er jo ikke der, men i mange tilfeller fremstår de bedre forberedt, sier Fjeld.

– Men når det er sagt, så er det

selvsagt mange flinke, mannlige prosedyreadvokater som både menn og kvinner kan lære mye av.

MÅ VÅGE MER

– Vi kvinner må lære oss å skjønne at vi ikke alltid trenger å levere ett hundre og ti prosent. Vi må tørre å ta et steg frem, og gjøre det som fremstår som skummelt, sier hun.

Selv hevder Fjeld å være beskjeden, men forteller at selv om hun synes det er skummelt å snakke i store forsamlinger, så gir det henne et lite kick å stå i retten.

– Du må bestemme deg for å våge, og jo flere ganger du har gjort det, jo enklere blir det. Selv om det er helt forferdelig i begynnelsen, så blir det OK til slutt. Jeg føler meg trygg i rettssalen, men har brukt mye tid på egenevaluering av ordvalg, argumentasjonsteknikk og atferd.

Å være i faglig og menneskelig utvikling har hele tiden vært det viktigste for henne.

– Gjennom hele karrieren min har jeg tenkt at hvis jeg ikke tør å ta skrittet inn i det som er litt skummelt, eller helt skummelt, så vil jeg ikke være i utvikling.

PLASS TIL FLERE

Unge, kvinnelige advokater kan gjerne ta større plass, mener hun.

– Mange av mennene på min alder som har møterett er veldig profilerte innenfor ulike fagfelt og fora. Men det er ikke så veldig ofte at jeg møter kvinner i mitt alderssegment som har tatt den rollen. Det er mange svært flinke kvinner som prosederer store saker, men de er ofte litt eldre. Det hadde vært bra om det hadde vært flere unge, for man blir inspirert av å se hva andre får til.

HØYTIDSTEMNING

Hennes første prøvesak i Høyesterett var den såkalte «hårføner-saken» og handlet om terskelen for grov uaktsomhet. En person hadde brukt en hårføner for å tine et rør. Det

oppstod brann bak veggen, og bygården brant ned. Fjeld representerte Gjensidige i saken, og vant saken 3-2. Rettens flertall kom til at personen hadde handlet over grensen for det grovt uaktsomme.

Hennes andre prøvesak, som hun vant mot Arbeids- og velferdsdirektoratet, var den såkalte Malaysia-saken og trygd- og skatterett. Høyesterett kom enstemmig frem til at NAV hadde tolket en forskrift til Folketrygdloven galt siden 2011.

– Den høytidstemningen du føler når du går opp trappen og opp til skranken i Høyesterett, er helt fantastisk. Det er ikke mange ganger man er så godt forberedt i livet, og du møter fem dommere som er veldig interessert i det rettslige spørsmålet du skal presentere. De stiller spørsmål og er aktivt lyttende, noe som kan være ganske ulikt det man ellers kan oppleve i lave domstoler, der dommeren kanskje ikke sier annet enn «retten er satt» og «takk for i dag».

– Det er en veldig god opplevelse å komme til Høyesterett, selv om veien frem er krevende.

VÅG Å TA ANSVAR

Både som leder og ansatt bør man ha et bevisst forhold til at livet går i faser, mener hun.

– Om du er i en fase der du ikke kan jobbe så mye, men har mye som krever deg privat, så er mitt råd å bygge mest mulig kompetanse når du er på jobb, og så skyte fart når det er riktig. Vær bevisst på ikke å miste deg selv, og vær åpen for å påta deg oppgaver som du vokser på, både faglig og menneskelig.

Etter noen kjedelige opplevelser tidlig i sin advokatkarriere – da noen tok henne for å være sekretær fordi hun var kvinne – har hun tatt noen bevisste valg.

– Når jeg er i møter, tar jeg for eksempel aldri initiativ til å servere kaffe. Jeg venter på at noen av mennene serverer meg! •

Når kommer EØS-retten til anvendelse?

Hva bør du som advokat avklare før en sak forelegges for EFTA-domstolen? Et faglig tungt ekspertpanel delte nylig sine tips.

TEKST OG FOTO: HENRIK SKJEVESTAD

Advokatfirmaet Thommessen inviterte i desember til et seminar der spørsmålet om foreleggelse for EFTA-domstolen - når bør du forelegge, og når bør du la være - ble drøftet av fem panel-deltagere.

En av dem var Ketil Bøe Moen, nyutnevnt sjef for Justisdepartementets lovavdeling. Som advokat hos Regjeringsadvokaten har han prosedert en rekke saker for EFTA-domstolen.

— Det er lett å undervurdere EØS-rettsens rolle i norsk jus. Veldig mye av vår særlovgivning dreier seg om EØS-rett. Den går mye bredere enn man ofte tror, og alt den angår kan det spørres om — også trygdelovningen, sa Moen.

Dersom man ønsker en foreleggelse for EFTA-domstolen, bør man ha en kvalifisert mening om saken har et tolkningsspørsmål som reiser en viss tvil, og ikke bare komme med anførselen, påpekte han.

— Da er det advokatenes primæroppgave å forklare *hvorfor* EØS-retten kommer til anvendelse. EØS-retten *må* være relevant for løsningen, sa Moen.

— MÅ SPISSE PROBLEMSTILLINGEN

Katinka Mahieu er dommer i Oslo tingrett, tidlige-

re utreder i EFTA-domstolen, og har vært partner i Advokatfirmaet Selmer. Hun rådet advokater til å avklare fire sentrale spørsmål før en sak kan forelegges for EFTA-domstolen.

Det første spørsmålet var hva som er den EØS-rettslige problemstillingen i saken.

— Det er ikke alltid så lett å forklare. Jeg tror det kan være lett å undervurdere hvor vanskelig det er å spisse spørsmålet tilstrekkelig, sa Mahieu.

Det neste spørsmålet advokaten bør stille seg, er om EØS-retten er avklart eller ikke.

— Hvis det ikke er tvil om tolkningen, er det ikke noe poeng å forelegge saken. Som advokat bør du forklare hva tvilen går ut på, hvor stor tvilen er, og hva som er de sentrale kildene.

Hennes neste anbefalte spørsmål er dette: Vil retten måtte ta stilling til de EØS-rettslige tolkningsspørsmålet for å avgjøre saken?

— Det kan hende at spørsmålet bare oppstår om den ene parts anførsler legges til grunn. I så fall må det fremgå, anbefalte hun.

Det fjerde kontrollspørsmålet før foreleggelse, lyder slik: Er det hensiktsmessig å forelegge tolkningsspørsmålet for EFTA-domstolen eller ikke?

— Om partene er enige om foreleggelse, vil dommeren sjelden si at det er uhensiktsmessig. I praksis vil det også ha en viss betydning hvor stor forsinkelsen av saken vil bli, og hvilke kostnader det vil medføre. I tillegg vil proporsjonalitetsprinsippet ha betydning, altså at kostnaden må stå i rimelighet til sakens betydning, sa Mahieu.

— IKKE KAST BORT TIDEN

Håvard Ormberg er utreder i kabinettet til den norske dommeren Per Christiansen i EFTA-domstolen. Han mener mange advokater burde bruke tiden bedre.

— Det skriftlige innlegget er hovedinnlegget i saken. I den muntlige høringen er det mange som kaster bort tiden sin på å gjenta det skriftlige innlegget, sa Ormberg.

Kaare Shetelig, leder av Advokatforeningens lovutvalg for forvaltningsrett og partner i Wikborg

Kaare Shetelig i Wikborg Rein stilte spørsmål fra salen. Til høyre advokat Knut Boye.

Høyesterettsdommer Henrik Bull (fra v.), advokat Ketil Bøe Moen, juridisk utreder i EFTA-domstolen Håvard Ormberg, BI-professor Morten Kinander og tingrettsdommer Katinka Mahieu satt i panelet.

Rein, var en av dem som tok ordet. Han presiserte at advokatene først og fremst har en interesse av å ivareta klientens interesse — ikke nødvendigvis opplyse om rettstilstanden.

TAKTISKE ANFØRSLER

Med henvisning til NAV-sakene henvendte han seg til tingrettsdommer Mahieu.

— Det kan være dere nå vil få en flom av EØS-anførsler. Hvordan håndterer dere konflikter der den ene parten ser seg tjent med å forelegge saken for EFTA-domstolen, mens den andre parten mener dette vil være kostnadsdrivende, og en faktum-sak? undret Shetelig.

Dommer Mahieu svarte slik;

— Det er helt legitimt å ha interesser. Svaret er aktiv saksforberedelse. Vi som dommere må ikke la det skli ut, men tvinge advokatene til å avklare det som er nødvendig. Advokatene trenger ikke synliggjøre taktikken sin i møtet. Dere kan også unnlate å klargjøre enkelte spørsmål — men det er likevel vår jobb å bore nok i saken slik at vi ikke ender opp med å kaste bort tiden til advokatene, og pengene til klientene deres, svarte Mahieu. •

— EFTA-domstolen er overmoden for reform

Domstolen er for sårbar for feilansettelser og overmoden for en reform, mener BI-professor Morten Kinander.

— Spørsmålet er hva slags reform? EFTA-domstolen er sårbar ved eventuelle feilansettelser. Jeg skal ikke påstå at noen av de nåværende dommerne er det, men det skal ikke mye til før det kan skje. Derfor bør bemanningen økes til fem dommere. Det er et rent økonomisk spørsmål, sa Kinander.

Han pekte også på at domstolen, som gjerne blir bedt om spesialistsvar, som regel rekrutterer generalister.

Professoren mener også EFTA-domstolen bør få tilgang til EUs forskningsavdeling.

— Når EU-dommere uttaler seg om rettstilstanden i femten EU-land gjør de ikke det i kraft av å være utmerkede jurister. De gjør det fordi de har en forskningsavdeling til å si noe om dette. Men den avdelingen har ikke EFTA-domstolen tilgang til, fastslo Kinander.

Foreslår kulturendring:

Nye retningslinjer for store straffesaker

En arbeidsgruppe har utarbeidet retningslinjer for behandlingen av straffesaker i domstolene.

TEKST OG FOTO: HENRIK SKJEVESTAD

Arbeidsgruppens mandat var å utarbeide felles retningslinjer for iretteføring av straffesaker i tingrettene og lagmannsrettene.

Det er de store sakene på over seksti rettstimer som har størst potensial for en mer tidseffektiv gjennomføring, mener gruppen, som har valgt å ta utgangspunkt i behovet i de store sakene.

Målt i antall rettstimer totalt, utgjorde de store sakene mellom syv til elleve prosent av rettstimene i tingretten, og mellom 15 til 25 prosent av rettstimene i lagmannsretten.

Elin Helen Kvalvik Utvik, Anne Margrethe Lund, Bjørnar Stokkan og Anders Brosveet på fremleggelsen.

DISSE VAR MED:

Lagmann Hans-Petter Jahre, lagdommer Bjørnar Stokkan, tingrettsdommer Kristin Barth-Larsen, tingrettsdommer Anne Margrethe Lund, førstestatsadvokat Bård Thorsen, statsadvokat Tonje Tønder, statsadvokat Heidi Reinholdt-Østbye, advokat Anders Brosveet, advokat Christian B. Hjort og seniorrådgiver Elin Helen Kvalvik Utvik (DA). Rådgiver Kari Hinrichsen Gjervold (sekretær).

sent av rettstimene i lagmannsretten i perioden 2008 til 2018.

BEDRE FORBEREDELSE

— Vårt ønske er at advokatene bidrar så godt de kan til å klargjøre hva som bestrides i saken. Så kan man bruke tiden på tvistepunktene, altså det partene reelt sett er uenige om, faktisk og rettslig — og dermed unngå irrelevant eller overflødig bevisførsel, sier lagmann Hans Petter Jahre, som ledet arbeidsgruppen.

Gruppen konkluderer med at den viktigste årsaken til at saker tar for lang tid, er at de ikke er godt nok forberedt før hovedforhandlingen begynner.

— Der må det en kulturendring til hos alle aktørene i retten, sier Jahre.

TO SETT RETNINGSLINJER

Gruppen har utarbeide retningslinjer for behandlingen av straffesaker i tingrettene og i lagmannsrettene, og intensjonen er at disse skal gjelde i saker der det er avsatt ti dager eller mer til hovedforhandlingen eller ankeforhandlingen.

Gruppen understreker at retningslinjene også bør anvendes i saker med kortere varighet der som sakens art eller kompleksitet tilsier det.

Retningslinjene ligger som vedlegg til rapporten, og er helt konkrete. De er delt i tre kapitler; innledning, saksforberedelsen og hovedforhandlingen, og har en rekke underpunkter.

— SENE ANFØRSLER

Advokat Anders Brosveet, managing partner i Elden, har sittet i arbeidsgruppen.

— Det viktigste sett fra meg som forsvarer er å forvente og kreve at påtalemyndigheten under saksforberedelsen gjør det klart og tydelig hvilke enkeltheter i saksforholdet som hevdes å oppfylle straffbarhetsvilkårene, sier strafferettsadvokat Anders Brosveet.

Lagmann Hans-Petter Jahre har ledet arbeidet med arbeidsgruppen som er et samarbeid mellom påtalemyndigheten, Dommerforeningen, Domstoladministrasjonen og Advokatforeningen.

Dette gjelder også hvilke underliggende rettslige og faktiske anførsler påstandene bygger på, påpeker han.

— Altfor ofte får man først klart for seg hvilke anførsler påtalemyndigheten egentlig gjør gjeldende som grunnlag for straffekravet først ved aktors prosedyre, sier Brosveet.

Han understreker at også forsvarerne må være innstilt på å klargjøre sine anførsler i forkant, slik at man kan få fokusert behandlingen på spørsmålene som er reelt omtvistet.

Han mener aktorene altfor ofte får stå med sitt eget opplegg der de belyser faktum fra A til Å etter eget hode.

— Det skjer selv om svært mye er uomstridt, og lite egentlig er relevant for selve straffbarhetsvilkåret, men der det er flust med forhold som kan fremstå som både uryddig og umoralsk, men logisk sett er irrelevante i forhold til lovens konkrete gjerningsbeskrivelse. Denne veilederen er et godt virkemiddel til å i større grad få domstolene til å gripe inn mot slikt, sier Brosveet.

OPP TIL HVER ENKELT

Direktør i Domstoladministrasjonen, Sven Mari-

DERFOR TAR STORE SAKER TID

- Tvistespørsmålene er ikke avklart.
- Manglende dommerstyring.
- For lite endringsvilje hos aktor og forsvarer knyttet til bevisførselen.
- For vidtrekkende forklaring fra tiltalte.
- For mange vitner.
- Utspørringen av tiltalte og vitner forlite konsis.
- For omfattende opplesninger av politiforklaringer og tidkrevende tolking.
- For romslig tidsplan.
- Unødvendige prosessuelle begjæringer og innsigelser.
- For ukonsentrerte prosedyrer.

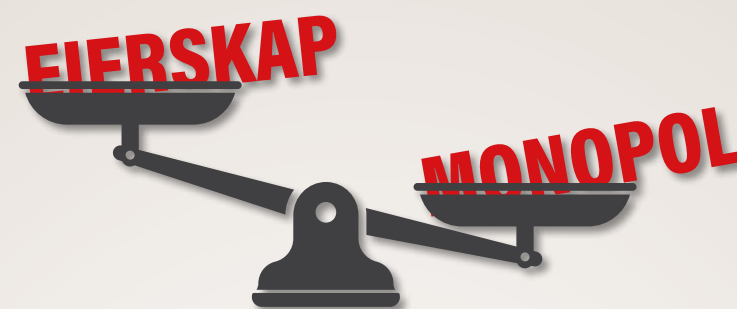
Kilde: Rapporten Bedre og mer effektiv saksbehandling i domstolene

us Urke, takket for fremleggelsen under seansen i Juristenes hus.

— Jeg ser frem til å studere disse retningslinjene. Vi skal i alle fall ta dette med oss videre, men det er jo opp til den enkelte dommer og advokat i hver enkelt sak også, sa Urke. •

– Det viktigste vi har gjort siden sist, er å bevise at den modellen vi jobber med, fungerer godt, og dekker et stort behov i den norske befolkningen, sier Help-sjef Johan Dolven (foran), her sammen med 86 av Helps advokater.

HELP!

Alle disse advokatene kan miste retten til å kalle seg advokat

- Hvem skal kunne eie advokat-selskaper? Bare advokater som selv jobber i selskapet, mener Advokatlovutvalget. Dersom utvalgets forslag til innstramming blir vedtatt, vil advokatene i Help miste retten til å kalle seg advokat.
- Bør advokaters monopol på å gi juridiske råd oppheves, slik det foreslås i ny advokatlov?
- Justis- og beredskapsdepartementet har engasjert det danske analyseselskapet Copenhagen Economics til å vurdere konkurranseeffektene av disse to forslagene.
- Regjeringen har lovet å legge frem advokatloven for Stortinget innen våren 2021.

TEKST: NINA SCHMIDT FOTO: GEIR EGIL SKOG

Da Advokatlovutvalget i mars 2015 la frem det 534 sider lange forslaget til ny advokatlov, var reaksjonene delte. Help-sjef Johan Dolven var kritisk til forslaget om å forby eksterne eiere. Han er ikke mindre kritisk i dag.

— Svært mye har skjedd i de snart fem årene som har gått, og behovet for finansielle eiere i advokatbransjen er i dag større enn noensinne. Tiden har løpt fra advokatlovutvalgets forslag. Det virker enda mer konservativt nå enn da det ble skrevet, sier Dolven.

Advokatbladet møter ham i Helps lokaler på Majorstua i Oslo, sammen med 86 advokater som alle har deltatt på årets første allmøte. Der møtte også 41 ansatte fra Helps støtte-stab.

— Et viktig argument for å åpne opp for finansielt eierskap, er at man i et vanlig partnerskap hele tiden har fokus på det som skal tas ut i utbytte det neste året. Men om du skal drive et moderne advokatkontor i 2020, så er det en fordel å ha med folk som kan IT, økonomi, markedsføring og kommunikasjon, og at disse jobber side om side med advokaterne for å finne ut hvordan de best mulig kan kommunisere med klientene, og også hvordan de kan gjøre advokathverdagen enklere, sier Dolven.

EN MILLION KUNDER

Advokatlovutvalgets forslag om å forby eksterne eiere er historie, mener han.

— Jeg har tro på at politikerne på Stortinget og i Justisdepartementet ser at fokuset må være på forbrukerne, og på hva som er til deres beste, når de lager en ny lov. Vi har en million norske kunder, og disse bør det tas hensyn til, sier Dolven.

Help har nå blant annet femten LO-forbund på kundelisten. Nylig fikk de også med seg Fellesforbundet, et fagforbund med 170.000 medlemmer, og ansetter derfor 25 nye advokater.

— Det er ingen andre selskaper i

Norge som er i nærheten av å ha et så stort miljø innenfor rettsområdene fast eiendom, familie, arv og ID-tyveri som oss. Vi er ikke det største advokatkontoret, men er suverent størst innenfor våre nisjer.

CHAT ER DEN NYE NORMEN

Help har nå hele tjue IT-prosjekter på gang, og har utviklet en brukerportal som er tilgjengelig for kundene via BankID. Der kan kundene kommunisere med advokaten, holde seg oppdatert

Tiden har løpt fra advokatlovutvalgets forslag.

om fremdrift, og få mulighet til å lage individuelt tilpassede juridiske dokumenter som samboerkontrakt, husleiekontrakt, kjøpsavtale og testament.

— Siden forslaget til ny advokatlov ble lagt frem, har norske forbrukere blitt digitalt avanserte. For forbrukerne er det blitt helt naturlig å kommunisere digitalt, og de forventer digitale løsninger. Kundeportalen er blitt vår viktigste kommunikasjonskanal med kundene, sier Dolven.

Han forteller at selskapet har investert «betydelige midler» i å videreutvikle den.

— Våre investeringer vil ta mange år å regne hjem, men vi investerer fordi vi har et langsiktig perspektiv, og fordi teknologien vi utvikler gjør oss mer konkurransedyktige og i stand til å levere rimelige advokattjenester.

FOR DYRT

Den digitale utviklingen i samfunnet er det viktigste argumentet for å åpne opp for eksternt eierskap, mener han.

— Behovet for juridisk bistand øker, men to av tre av våre kunder ville ikke ha gått til advokat fordi de opplever at dette er for dyrt.

Help bruker mye ressurser på å måle kundetilfredshet. Ifølge selskapet er kundene mest opptatt av å få rask tilgang til advokat, og bli raskt ferdig med saken.

— Vår interesse er å jobbe så effektivt som mulig, noe som sammenfaller med klientenes interesser.

— Dersom regelverket skjerpes og forbyr eksterne eiere, kan dere jo bare jobbe videre og bruke tittelen jurister?

— Advokat-tittelen står sterkt i Norge. I opinion-undersøkelser som vi kjører årlig, svarer kundene at de foretrekker å gå til advokat fremfor en jurist, og denne holdningen kommer det til å ta mange år å endre. Nyutdannede jurister har også ofte et ønske om å være advokat; advokat-tittelen betyr noe. Dersom vi ikke kan bruke tittelen, vil det over tid svekke kvaliteten på menneskene vi rekrutterer, og ikke minst oppfatningen i markedet, sier Dolven.

GENERERER ARBEID

At Help-advokatene nettopp er advokater, er helt avgjørende, understreker han.

— I Sverige er situasjonen en annen, der er jurist-tittelen etablert, og vanlige folk går like gjerne til en jurist som til en advokat. Men i Norge er situasjonen en annen, sier Dolven.

At en aktør som Help finnes, er ikke

Help-sjef Johan Dolven og viseadministrerende direktør Tore Strandbakken er glade for at Copenhagen Economics konkluderer med at innstramninger av eierstrukturen i advokatbransjen ikke er hensiktsmessig.

uheldig for advokatbransjen, påpeker han.

— Vårt tilbud fører til at mange flere faktisk går til advokat, og det er jo motparter i mange saker; det er mange advokater som lever godt på det.

Ifølge Helps kundetilfredshetsmåling, vil 88 prosent av kundene i 2019 anbefale selskapet.

— Innenfor avhendingsloven, som er et krevende område der kundene har svært høye forventninger, er tallet åtti prosent, mens det på de øvrige områdene er 96 prosent. Jeg skulle gjerne sett det advokatfirmaet som kunne vise til det samme, sier Dolven.

8 AV 10 ØNSKET ADVOKAT

Help gjorde i fjor en undersøkelse som viste at åtte av ti nordmenn har vært i en situasjon i løpet av de siste fem årene der de hadde behov for en advokat.

— Men veldig mange unnlot å ta kontakt med advokat, fordi de ikke visste hvem de skulle gå til. Bransjen er ganske anonym, og lite markedsført. Kundene vet ikke hvem som er gode på de ulike rettsområdene, og er redde for hva det kommer til å koste. Dette er en av grunnen til at jeg mener at finansielt eierskap vil åpne opp også for andre forretningsmodeller der noen

ser mulighet til å selge mer på fastpris, og lage rimeligere løsninger som er gode nok for de fleste forbrukere, sier Dolven.

Han er glad for at Copenhagen Economics konkluderer med at det ikke er hensiktsmessig å stramme in eierskapsreglene i advokatbransjen.

— Det er svært gledelig å se at holdningen til å slippe til eksterne eiere nå er snudd. Det er interessant at alle advokater som er kilder i rapporten, ser fordelene med eksternt kapital. Hadde man spurt kjøpere av advokattjenester, er det liten tvil om at også de vil ønske seg mer innovasjon og økt konkurranse.

— Analyseselskapet viser i rapporten til

at merverdireglene som gir momsfritak på advokattjenestene til banker og forsikringsselskaper «gir noen virksomheter en markant konkurransefordel», og mener at denne ubalansen bør balanseres. Hva mener du om dette?

— Bank og forsikring fikk innført finansskatt i 2017, som i stor grad utligner dette. Med de betydelige investeringene vi gjør, ville det ha svært liten betydning om vi skulle betalt, og hatt fradrag for, merverdiavgift. Dessuten er det en bagatell om våre kunder må betale 75 kroner i stedet for 70 i måneden for å få tilgang til fri advokat. Det er forretningsmodellen som er avgjørende, og der skiller vi oss fra den tradisjonelle advokatbransjen. •

«Ifølge våre intervjuer skaper «legal tech» et behov for investeringer av en helt annen størrelse enn idag (for eksempel investerer Ernst & Young fire millioner dollar i teknologi hvert år).»

JA til å oppheve monopol

Den danske analysen som regjeringen har bestilt om norsk advokatbransje er nå klar. Den konkluderer med at det ikke er hensiktsmessig å stramme inn eierskapsreglene, men sier ja til å oppheve rettsrådsmonopolet.

TEKST: NINA SCHMIDT OG THEA DAHL

Konsulentselskapet Copenhagen Economics (CE) har på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet vurdert to sentrale forslag fra Advokatlovutvalget; å stramme inn reglene for hvem som kan eie advokatselskaper, samt å oppheve dagens rettsrådsmonopol.

Begge disse spørsmålene skapte stor debatt da forslaget til ny advokatlov ble overlevert departementet i mars 2015.

Justisdepartementet ønsker å vite hvordan disse forslagene vil påvirke konkurransen i markedet for juridiske tjenester, og understreker i oppdragsbeskrivelsen at det i tiden etter at Advokatlovutvalget leverte sin utredning har vært et økt fokus på innovasjon og på utvikling av digitale verktøy.

«I tillegg utvikles det juridiske onlinetjenester og applikasjoner som yter rettshjelp direkte rett mot forbrukere. Dette reiser nye problemstillinger opp mot gjeldende reguleringer av adgangen til å yte rettslig bistand (rettsrådsmonopolet) og eierskapsbe-

grensningene for advokatforetak», skriver departementet.

MØTTE MOTSTAND

Departementet viser også til at forslaget om å tillate alle og enhver å yte rettslig bistand, har møtt motstand i høringsrunden.

«Det pekes på at forslaget svekker forbrukernes interesser og vil bidra til å svekke folks rettssikkerhet, og at dette vil ramme de svakeste gruppene i samfunnet mest. Videre at man risikerer at useriøse aktører etablerer seg på markedet og at det kan være vanskelig for forbrukerne å vite om personen man har henvendt seg til har den nødvendige kompetansen eller ikke.»

Departementet ønsker økt kunnskap om hvilken betydning utvalgets forslag til endringer i regelverket kan ha for konkurransen i markedet for juridiske tjenester, også om forslagene vil føre til lavere priser på juridiske tjenester, og bidra til at befolkningen får økt tilgang til juridiske tjenester av god kvalitet, heter det i oppdragsbeskrivelsen.

Justisminister Jøran Kallmyr (Frp) har tidligere uttalt at advokatloven skal være en fremtidsrettet lov som tar høyde for den teknologiske utviklingen.

— Vi mottok rapporten fra Copenhagen Economics i desember. Rapporten gir oss viktig kunnskap om sentrale temaer som vi vil ta inn i vårt arbeid med ny advokatlov, sier statssekretær Kristoffer Sivertsen. •

§ 17 I ADVOKATLOVEN

Advokatforetak kan bare organiseres som foretak eller enkeltpersonforetak.

Bare advokat som utøver yrkesaktivitet i foretaket, kan være eier i foretaket.

Andeler i et advokatforetak kan også eies av et holdingselskap, forutsatt at holdingselskapet eies av advokater som utøver yrkesaktivitet i det eide foretaket, og at holdingselskapet er organisert etter reglene for advokatforetak i denne loven. En advokat kan ikke være eier i flere advokatforetak.

(Fra forslaget til ny advokatlov.)

NEI til eierbegrensninger

Eierskap: Hindrer konkurranse

Det er konkurransevridende og til hinder for innovative legal tech-løsninger om bare advokater skal eie advokatfirmaer.

Det mener Copenhagen Economics (CE), som konkluderer med at Advokatlovutvalgets foreslåtte innstramning av eierskapsreglene «fører med seg en betydelig risiko for å begrense konkurransen unødvendig, dvs. at det enten ikke vil være effektivt å stramme inn, eller at det ikke bør strammes inn».

«For eksempel kan «legal tech» utløse et behov for ekstern finansiering, som taler for en liberalisering. Tilgang på ekstern kompetanse og kapital kan hjelpe advokatfirmaer til å tilpasse seg de nye teknologiske utviklingene på markedet for juridiske tjenester. En innstramning av eierskapsreglene vil motvirke denne effekten», heter det i rapportens konklusjon.

«Det er likevel verdt å merke seg

at vi ikke har funnet tegn på at det finnes mange ikke-advokater som er eiere i dag, og at endringen derfor ikke nødvendigvis vil ha noen stor effekt i praksis», skriver CE.

MÅ REGULERES

En liberalisering av eierskapsreguleringen kan gi økt tilførsel av kapital, av ikke-juridisk kompetanse og av innovasjon, mener selskapet, som likevel peker på en risiko: En mulig forringelse av kvaliteten på juridiske tjenester, spesielt dersom advokaters uavhengighet trues.

«Hvis en liberalisering skal gjennomføres kan det derfor være nødvendig å innføre mer regulering for å sikre at et slikt tiltak ikke utfordrer advokatenes uavhengighet – og håndhevingen av

«Hvis man løser opp eierskapsreglene og tillater andre typer eiere så vil dette kunne øke konkurransen og da vil de store internasjonale aktørene komme inn i Norge. Denne konkurransen vil nok først og fremst komme bedriftsmarkedet til gode.»

Per Ivar Skinstad fra KPMG

en slik regulering kan innebære høye omkostninger.»

I England, som i 2008 åpnet opp for finansielle eiere, er det Solicitors Regulation Authority som håndhever reguleringen av det juridiske markedet. Organet hadde i 2018 hele 608 personer ansatt, en ordning som får kritikk for å være kostbar og omfattende.

CE peker i rapporten på at advokatorganisasjoner i England mener at lovendringen på noen måter har ført til økt regulering, ikke mindre.

Men regulering må til ved et frislipp, mener CE.

«Uten tilstrekkelig regulering er det en risiko for kvalitetsproblemer. Reguleringen er derfor nødvendig for å løse markedssvikten som kan oppstå på et fritt og uregulert marked. Vi konkluderer med at det er behov for en viss grad av regulering i den norske advokatbransjen, fordi det kan oppstå betydelig markedssvikt på et helt fritt marked. Det er derfor naturlig at Norge har en advokatregulering», skriver analyseselskapet. •

Rettsrådsmonopolet: Fritt frem for alle

Å slippe flere aktører inn på markedet kan øke konkurransen og potensielt gi lavere priser, nye, innovative produkter og høyere kvalitet, samt større geografisk dekning.

Det mener Copenhagen Economics (CE), som mener Advokatlovutvalget forslag om å åpne for at alle kan gi rettslig bistand utenfor rettergang «ikke vil få stor effekt, men kan være hensiktsmessig å gjennomføre».

Analyseselskapet trekker også frem ulempe- ne: «På den annen side vil en liberalisering også skape en større risiko for nye aktører som ikke kan levere et juridisk produkt av tilstrekkelig kvalitet.»

I sin konkrete vurdering av konkurransesituasjonen, konkluderer Copenhagen Economics med at en opphevelse ikke vil ha noen særlig effekt for konkurransen, og trekker frem to årsaker: At mange — som banker, revisorer og forsikringsrådgivere — allerede i dag kan yte juridisk bistand, og at i sammenlignbare land som Sverige og Danmark, der markedet allerede er liberalisert, så er det fortsatt advokater som dominerer.

GRÅSONER

«Våre undersøkelser viser likevel at en liberalisering kan ha en fremmede effekt for «legal tech»- virksomheter. Det skyldes især at rettsrådsmonopolet i dag inneholder gråsoner som gjør det å definere presist hva som omfattes av «juridisk rådgivning» og «integrrert rettshjelp» vanskelig.»

«Vi vurderer at disse gråsonene kan ha en begrensende effekt, særlig på virksomheter innenfor «legal tech», da det kan være vanskelig for «legal tech»-virksomheter å avgjøre om ytelsene deres er lovlige eller ei. Denne usikkerheten kan resultere i at de ikke trer inn på markedet, eller tilbyr færre tjenester enn de ellers hadde gjort, hvilket begrenser konkurransen.»

Ifølge CE vil flere tilgjengelige legal tech-løsninger også kunne være med på å sikre den geo-

grafiske dekningen av juridisk bistand — spesielt i forbindelse med ny domstolstruktur.

FÅ AKTØRER

Det finnes ganske få aktører som har ønske om å etablere seg som juridiske rådgivere utenfor sitt eget fagområde, konkluderer CE, og peker på at disse trolig ikke vil ha den nødvendige ekspertisen til å tilby et konkurransedyktig juridisk produkt.

«Vi bemerker at flere vi intervjuet uttrykker visse bekymringer for kvaliteten på den juridiske bistanden, hvis markedet liberaliseres. Vi vurderer likevel at kvalitetsproblemene bør kunne adresseres ved andre tiltak, og vi gjennomgår under noen av disse tiltakene. Dessuten viser vår undersøkelse, at der har vært få klager over kvaliteten på juridisk bistand fra ikke-advokater i Sverige og Danmark», heter det i rapporten. •

Uheldig momsfritak

Copenhagen Economics kommenterer konkurransefordelen som ligger i bankers og forsikringsselskapers momsfratak.

«Det kan skape en utilsiktet og uhensiktsmessig konkurransefordel for bedriftsadvokater i banker og forsikringsselskaper (...). Især overfor private kunder kan momsfratak gi noen virksomheter en markant konkurransefordel, da private kunder ikke har mulighet for å trekke momsen fra i skatt i motsetningen til næringskunder. Konkurranse kan skape de beste resultatene for samfunnet når den foregår på like vilkår. Det ville derfor forbedre konkurranseeffekten hvis denne ubalansen ble adressert.»

Michael Wiik Johansen er forretningsadvokat og jobber i kon- torfellesskap med flere advokater i Bodø. Foto: Privat

«Jeg opplever en stor forskjell mellom Big 4 og tradisjonelle advokathus i muligheten til å ta modige skritt, utvikle teknologi, grad av løfteevne og muligheter til å investere. I de tradisjonelle, lokale advokathusene, med få partnere til å dele på investeringene, kan man komme i situasjoner som for eksempel 'hvis jeg investerer i en ny programmerer, så kan jeg kanskje ikke ta familien med på sommerferie'. Det er ikke situasjonen i Big4 der investeringene tas globalt og fordeles på svært mange partnere.»

Joakim Marstrander fra Ernst & Young

- Ser ingen gode grunner for å fjerne rettsrådsmonopolet

Advokat Michal Wiik Johansen mener Copenhagen Economics kommer til kort i sine argumenter for å la hvem som helst kunne tilby juridiske tjenester.

TEKST: THEA N. DAHL

likhet med Copenhagen Economics tror ikke forretningsadvokat i Bodø, Michal Wiik Johansen, at en liberalisering av rettsrådsmonopolet vil påvirke konkurransen nevneverdig. Likevel er han ikke enig i konklusjonen til konsulent-selskapet.

— Ved et frislipp fjerner man det rammeverket som er

der for å sikre at de som gir bistand har juridiske grunnkvalifikasjoner. Jeg ser ingen gode grunner for det. Selv om man setter i verk de avbøtende tiltakene som skisseres i rapporten, tror jeg likevel at de som søker denne type råd vil slite med å vurdere kompetansen til dem som skal gi rådet, og kvaliteten på rådene som gis.

De fire tiltakene han viser til, er forslag fra Copenhagen Economics om å innføre regler om at juridiske rådgivere må gi informasjon om utdanning og bakgrunn til klienten, å innføre en egen klageinstans for juridisk rådgivning gitt av andre enn advokater, at ansvarsforsikringen gjøres lovpliktig for alle som yter juridisk bistand, og å begrense liberaliseringen på områder med størst risiko for kvalitetsproblemer, slik som offentlig rettshjelp.

— Min oppfatning er at de overvurderer den jevne publikummers mulighet til å vurdere kompetansen til dem som gir råd og kvaliteten på rådene som gis, sier Michael Wiik

Johansen, som selv satt i Advokatforeningens hovedstyre da forslaget til advokatlov ble behandlet.

STRENGERE KRAV

Han tviler på at dette vil være et problem i det som i rapporten omtaler som high end-markedet, men heller vil gjøre

«bunnen» av markedet mer uoversiktlig.

— Det at man har tittel som advokat betyr ikke at man bare gir gode råd, men man har hvert fall en grunnkompetanse og er inne i et system med tilsynsordninger, klageordninger og obligatoriske forsikringsordninger. Det i seg selv gir bedre garantier for kvaliteten, samt en trygghet ved at det er et system som kan fange opp om advokatene driver med noe de ikke burde.

Johansen mener man heller burde stille enda strengere krav til de dem som gir juridiske råd framfor å slippe opp.

— Jeg tenker at dagens situasjon fungerer nokså greit - også i forhold til

det som problematiseres om gråsonen for hva som faller inn under rettsrådsmonopolet. I praksis er ikke det noe stort problem, sier han og mener det ikke er nok til å fjerne ordningen som vi kjenner den.

— Hvert fall ikke når det er begrenset hva man får ut av det. •

VENTET NESTE VÅR

Advokatlovutvalget leverte i mars 2015 forslaget til ny advokatlov (NOU 2015: 3 Advokaten i samfunnet) til daværende justisminister Anders Anundsen. Regjeringen har lovet å legge frem lovforslaget innen våren 2021.

Anbefaler å si nei til eksterne eiere

Det er vanskelig å forstå at ett av hovedargumentene for å få inn eksterne, finansielle eiere er at bransjen har behov for kapital for å utvikle nye digitale løsninger, mener Erik Keiserud. – Det er nok av kapital i de store advokatfirmaene, sier han.

TEKST: NINA SCHMIDT

Det er i de store firmaene at man er særlig opptatt av innovasjon og den teknologiske utviklingen, sier Erik Keiserud.

Han var leder av Advokatforeningen da Advokatlovutvalgets forslag til ny advokatlov ble behandlet i foreningen i 2015, og kjenner forslaget godt. Advokatforeningen støttet Advokatlovutvalgets forslag om at bare advokater som jobber i foretaket, skal kunne eie det. Copenhagen Economics rapport har ikke fått Keiserud til å endre mening.

– Jeg kan ikke se at argumentene er sterke nok til å sette uavhengigheten i spill, sier Keiserud.

HYLLEVARE TIL DE SMÅ

At klienten skal kunne være helt sikker på at advokaten er helt uavhengig av andre – og av investorens interesser – er helt vesentlig, mener Advokatlovutvalget, en oppfatning Advokatforeningen sluttet seg til.

– De store advokatfirmaene har full mulighet til å ansette de folkene de trenger dersom de selv ønsker å utvikle nye teknologiske løsninger. For de mindre firmaene er dette i mindre grad et tema; for dem er det i første rekke spørsmål om å få oversikt over hva som

finnes av tilbud, og det som vil være av interesse, vil vanligvis være teknologi i form av hylleware, sier Keiserud.

At finansielle investorer med teknologisk kompetanse skal finne det interessant å investere i små og mellomstore advokatfirmaer, mener Keiserud er lite sannsynlig.

Tekno-messen TechTorget, som Advokatforeningen før jul var med å arrangere, var et glimrende tiltak som illustrerer dette poenget, mener Keiserud: Der kunne små og mellomstore advokatfirmaer få informasjon og demonstrasjoner direkte fra IT-firmaer på ferdigutviklet «hylleware» som er aktuelt for advokatene å ta i bruk.

– Det er i «legal tech» firmaer som viste seg frem på TechTorget, og i de store advokatfirmaene, at utviklingen av teknologiske løsninger vil skje, mener Keiserud.

INTERESSEKONFLIKTER

Han mener det er unødvendig å åpne opp for eksternt eierskap for å imøtekomme det han ser som et begrenset behov for ekstern kapital i de store advokatfirmaene.

Copenhagen Economics drøfter faren for interessekonflikt mellom eksterne eiere og ansatte advokater.

– Jeg synes Copenhagen Economics kommer med gode argumenter for at det kan oppstå motstridende interesser mellom advokatene og eierne. For eksempel kan eiere kreve større utbytte og avkastning, og ønske at advokaten skal avslutte et oppdrag, eller kutte ut juridiske tjenestetilbud, som de anser som for dårlig betalt. Dette kan være en kime til mulig konflikt, sier Keiserud.

BYRÅKRATI VOKSTE FREM

Han viser til at England og Wales – etter at det ble åpnet for eksterne eiere i 2008 – har bygget opp et stort organ for å sikre advokatenes uavhengighet, kalt Solicitors Regulation Authority.

– Organet har i dag flere hundre ansatte, og er blitt et stort byråkrati som kan virke negativt på muligheten for å etablere nye virksomheter. Dette påpekes i rapporten. Erfaringene fra England viser hva som kan skje dersom man slipper eksterne eiere inn i advokatfirmaer. For å sikre advokatenes og advokatfirmaenes uavhengighet er det

etablert et omfattende byråkrati for å behandle søknader om lisens til såkalt «alternative business structure», samt for å kontrollere denne virksomheten og ilegge sanksjoner for overtredelser, sier Keiserud.

Dersom et nytt organ skal etableres for å kontrollere advokaters uavhengighet, vil det måtte bli finansiert av advokater, slik som Tilsynsrådet og Disiplinærnemnden, og det vil kunne bli dyrt, påpeker han.

BINDINGSTID

– Dessuten vil finansielle eiere stille krav til avkastningen. Advokatfirmaer er kompetansebedrifter, og med

finansielle eiere vil det kunne komme krav om at advokaten må være et visst antall år i bedriften. Dette ville være uheldig sett fra et uavhengighetsperspektiv, og kan bli en tvangstrøye for advokatene, sier Keiserud.

– Kanskje advokatfirmaene må få en litt annen mentalitet enn bare å holde kostnadene nede for så å utbetale overskudd i firmaet hvert år. For å kunne gjøre større investeringer, vil det kunne bli nødvendig med kapital ut over hva som dekkes over den daglige driften. Jeg vil anta at de store firmaene heller ikke vil ha problemer med å få lån, dersom de trenger kapital utenfra.

Erik Keiserud har i en årrekke vært partner i Hjort, men startet egen virksomhet ved årsskiftet. Keiserud er flere ganger blitt kåret til Norges beste allround-advokat og beste prosedyreadvokat av Finansavisen.

– Jeg tror at de store firmaene klarer dette utmerket godt på egen hånd med dagens høye timepriser. De har råd til å la en del av timeprisen gå til innovasjon og utvikling, uten at advokatene av den grunn blir «fattigere», sier Keiserud.

Advokatforeningen bør definitivt stå fast på sitt synspunkt om å være negativ til eksterne eiere, mener han.

– Jeg ser ikke noe påtrengende behov for å få inn ekstern kapital, og eventuelle fordeler kan etter min mening ikke oppveie risikoen for at advokaters uavhengighet blir svekket.

STYREMEDLEMMER UTENFRA

Han viser også til Advokatlovutvalgets forslag om å åpne for eksterne folk i styrene i advokatfirmaene.

– I den grad det er behov for å få inn mer kompetanse, innovasjon og teknologisk utvikling, kan man enten ansette folk, eller få inn styremedlemmer som kan bidra til å utvikle firmaet. Begge deler kan fint gjennomføres uten at det går utover advokatenes uavhengighet, sier Keiserud.

Han er også negativ til å oppheve advokatenes rettsrådsmonopol ut over det som følger av dagens regler.

– Det er en risiko for at publikum vil bli tilbudt rettshjelp av folk som ikke har nødvendige forutsetninger, samtidig som publikum ofte vil ha liten mulighet til å vurdere rettshjelperens kompetanse. Det kan komme firmaer som ser en mulighet til å tilby lettvinnt rettshjelp som ikke holder faglig mål. Til advokater stilles det krav i form av advokatetiske regler, og krav til faglig kompetanse og uavhengighet, samt ansvarsforsikring. Hvem skal kontrollere rettshjelpen etter et frislipp, spør Keiserud. •

«Jeg tror data og teknologi vil drive konsolidering og jeg tror man skal se på om vi skal investere mye mer. Advokater investerer generelt ikke mye i fremtiden. Vi har begynt å investere mer i teknologisk løsninger, men spørsmålet er om det er nok. Overhales vi av for eksempel tech-virksomheter?»

Sverre Tyrhaug fra Thommessen

Styreleder Geir Sviggum i Wikborg Rein peker på at eierbegrensninger er sentralt for å bevare advokaters uavhengighet. Foto: Thea N. Dahl

– UAVHENGIGHET er en bærebjelke

Wikborg Rein-styreleder Geir Sviggum mener Copenhagen Economics-rapporten fokuserer for ensidig på konkurranse-situasjonen i markedet fremfor spørsmålet om advokatenes uavhengighet.

TEKST: HENRIK SKJEVESTAD

Vi vurderer spørsmålene som reises fra flere synsvinkler, både som jurister og samfunnsaktører generelt, samt som eiere av Norges største advokatfirma. Vi har lest rapporten fra Copenhagen Economics, men har per i dag ikke behandlet denne tilstrekkelig grundig internt til å komme med en fullstendig analyse og uttalelser i relasjon til denne, sier styreleder Geir Sviggum.

ENSIDIG FOKUS

Han mener rapporten i sin konklusjon relativt ensidig fokuserer på reglens effekt på konkurransesituasjon i markedet, samt på reglens effekt på advokattjenestenes kvalitet.

– Et svært tungtveiende moment er advokaters uavhengighet, som er en bærebjelke i hele vår profesjon. Eierskapsreguleringer er av sentral betydning hva gjelder advokaters reelle uavhengighet, presiserer Sviggum.

SKJERMER FOR KONKURRANSE

Under et foredrag på teknologimessen TechTorget i Oslo tidligere i vinter advarte Thommessens managing partner Sverre Tyrhaug om at eierbegrensningene i den norske advokatbransjen er et gode som fort kan forsvinne.

– Vi skal være glade så lenge det varer. Begrensningene tar av utrolig mye av konkurrenttrykket. Vi må passe på at vi ikke lever i en beskyttet tilværelse, og være forberedt om begrensningene ryker, sa Tyrhaug.

FLODBØLGE

Han illustrerte endringene som kan komme i advokatbransjen med en flodbølge.

– Jeg aner ikke når endringen vil skje, men det er så mange trender nå, at dette kommer til å treffe oss i årene som kommer, fastslo Tyrhaug.

I flere av de andre store firmaene har de ennå ikke rukket å vurdere rapporten fra Copenhagen Economics.

– Schjødt har ingen spesielle kommentarer i anledning denne saken, opplyser partner Per Ristvedt. •

«[...] dagens regler er velfungerende og hensiktsmessige i forhold til å ivareta advokatenes uavhengighet [...] Hvis man ønsker å starte en virksomhet som leverer teknologi til advokater, så løser dette seg veldig greit innenfor dagens eierskapsregler.»

Bernard Zysman og Jardar Aas fra Gjensidige

I-PACE

TRUST ME, I'M A JAGUAR.

SE JAGUAR I-PACE PÅ INSIGNIA.NO

Som medlem av Advokatforeningen har du rett på gunstig rammeavtale på en av markedets mest prisbelønte biler.

Den helelektriske nullutslippsmodellen Jaguar I-PACE har gjort internasjonal suksess etter å ha fått hele 55 utmerkelser og gull i 3 kategorier i World Car Awards - som første bil i verden.

Nå gjenstår det bare å vinne hjertet til nok en eier av suksessbilen. Etter å ha representert bil-eliten i over 90 år, har Jaguar med I-PACE modellen skapt en kompromissløs kombinasjon av ytelse, komfort og stilren design. Opplev den mektige følelsen av å sitte bak rattet og kjenn på kjøreegenskapene som imponerer like mye på kaldt vinterføre som på solrike sommerdager.

Rammeavtalen gjelder alle Jaguar og Land Rover modeller. Kontakt Insignia for mer informasjon.

Rekkevidde 415 - 470 km. Tallene gjelder for de nye WLTP kjøresyklustestene. Forbruk opp til 24,8 kWh/100km for kombinert kjøring etter WLTP. CO2 utslipp 0 g/km.

NAV-sakene: DO'S & DON'TS for advokater

I desember holdt Advokatforeningen kurs for advokater som skal jobbe med klager på NAVs trygdevedtak.

TEKST OG FOTO: HENRIK SKJEVESTAD OG THEA N. DAHL

Den 4. desember besluttet regjeringen å innføre et særskilt rettshjelpiltak knyttet til NAVs feilaktige praktisering av EUs trygdeforordning. For å forbedre advokatene som kan komme til å jobbe med NAV-klagene, holdt Advokatforeningen et eget kurs om EØS-rett, Folketrygdlovens oppholds krav, statens erstatningsansvar og Gjenopptakelseskomisjonen.

Her er smakebiter fra kurset, som skal gjøres tilgjengelig som e-kurs.

Koordinerende advokater

Regjeringen har besluttet å oppnevne to koordinerende advokater som skal bistå og veilede advokater i NAV-komplekset. De to er Karoline Henriksen og Olav Læg Reid. Advokater kan kontakte dem på henriksen@henriksenco.no eller mobil 41 61 66 71 / olav@advisio-advokat.no eller mobil 91 58 33 55.

Advokat Tom Sørum, juridisk utreder ved Efta-domstolen Håvard Ormberg og Olav Læg Reid.

Kurset i Jus Lab i Oslo var fulltegnet. På Advokatforeningen.no finnes det en åpen liste over advokater som deltok på kurset. Advokat Olav Læg Reid foreleste.

EØS-rett

Foredragsholder: Håvard Ormberg, juridisk utreder ved

EFTA-domstolen

– Formålet med EØS-avtalen er å innlemme EFTA-statene i EUs indre marked. Avtalen skulle realisere helheten i det europeiske økonomiske området. Kjernen er de fire frihetene; fri flyt av produkter, tjenester, kapital og arbeidskraft. Etter EØS-avtalen er det forbudt å innføre tiltak som innebærer restriksjoner på disse fire frihetene. Ikke bare lover kan være restriksjoner, men også forskrifter, domstolpraksis og administrativ praksis. Det er heller ikke bare offentlige tiltak som kan være restriksjoner, sa Ormberg.

– Poenget med trygdeforordningen er å sikre at ingen faller mellom to stoler når man utøver sine friheter i Europa. Kanskje kan man ikke regne «midlertidig bosatt» så strengt som det har blitt gjort her hjemme, sa Håvard Ormberg.

Folketrygdlovens oppholds krav

Foredragsholder: Trygderettsekspert, advokat Olav Læg Reid

Trygdeforordningen av 1971 artikkel 19 sier at et medlem av Folketrygden bosatt i et annet EØS-land kan motta kontantytelser fra Norge så lenge de øvrige vilkårene for å motta ytelsen er oppfylt. Artikkel 22 nummer 2 beskriver unntakene.

Huskeregler:

- Ikke sammenfallende regler for alle ytelser.
- Viktig å være obs på at det heller ikke er sammenfallende regler langs tidsaksen.
- Sjekk overgangsreglene, særlig for arbeidsavklaringspenger.
- En del av reglene fremgår av forskrifter.
- Gjennomgående for alle ytelser: Det kreves opphold i Norge.
- Unntak stor sett knyttet til NAVs vilkår for oppfølging og kontroll av ytelsesmottakeren.
- Det kreves ofte søknad for å reise ut av landet.
- Stort sett ingen særregler for opphold/bosted i EØS-land, med unntak av dagpenger.

– Mitt tips er at NAV-sakene vil finne sin erstatningsrettslige løsning innenfor rammen av straffeprosessloven 444, og alminnelig norsk erstatningsrett, sa Tom Sørum.

! Statens erstatningsansvar

Foredragsholder: Advokat Tom Sørum, spesialist på erstatningsrett og det offentlige erstatningsansvar.

Tre ulike hjemmelsgrunnlag for å kreve erstatning:

1. De som har fått krav om tilbakebetaling og eventuelt er straffedømt for trygdebedrageri. – Dette er gruppen der det vil være lettest å identifisere betydelige tap, og i erstatningsrettslig sammenheng kanskje den mest interessante gruppen, sa Sørum.
2. De som har søkt om AAP, men fått avslag.
3. De som ikke har søkt fordi de ikke trodde de ville fylt vilkårene

For samtlige grupper er erstatningsmuligheten i første rekke interessant hvis de ikke får dekket tapet gjennom tilbakebetaling og etterbetaling i folketrygdloven 22-13. I NAV-sakene gir ifølge Sørum det alminnelige norske erstatningsansvaret best vern.

– Begrens arbeidet om det som gjelder oss – men sørg for å følge opp sakene, oppfordret Siv Hallgren.

! Gjenopptakelse av saker

Foredragsholder: Leder av Gjenopptakelseskommisjonen, Siv Hallgren

- Vi håper at vi får behandlet én sak på møtet vårt den 22. januar. Tanken er at denne saken skal bli en pilot-sak som vil trekke noen grenser. Deretter håper vi å kunne få opp flere saker på vårt neste møte den 17. mars, sa Hallgren.
- Nylig ansatte kommisjonen to nye jurister for å arbeide spesifikt med NAV-skandalen. Ifølge Hallgren er det fremdeles flere uavklarte problemstillinger. Riksadvokaten vurderer om saker før 2012 også skal omfattes.
- Det er også knyttet uklarhet til sakene der samme mottaker har oppholdt seg både i EØS-land – som Spania, og ikke EØS-land – som Thailand. I tillegg kommer de som har reist til Kroatia, som først ble EU-medlem i 2013.
- Foreløpig har kommisjonen bare oppnevnt forsvarer i én sak.
- Når det er særlige grunner til det, oppnevner vi forsvarer. Hvis dere sender inn disse sakene til oss, kan dere gjerne begjære dere oppnevnt, men det er ikke sikkert dere blir det i første omgang, sa Hallgren.

”

Vi håper at vi får behandlet én sak på møtet vårt den 22. januar. Tanken er at denne saken skal bli en pilot-sak som vil trekke noen grenser.

Dette gjør du med klagen

- Saker som NAV ikke gjenfinner og/eller endrer av eget tiltak, kan vurderes for krav om gjenopptak.
- Ved vurdering kan sakene «grovsorteres»:
 - Gjelder saken en kontantytelse?
 - Var ytelsen i utgangspunktet eksporterbar etter nasjonale regler?
 - Var begrunnelsen for avslag eller stans av ytelsen knyttet til en legitim nektelse av eksport?
 - Er ytelsen blitt stanset utover perioden for utenlandsreisen?
- Gjelder saken en naturalytelse, eksempelvis helsehjelp i utlandet, er den ikke omfattet.
- Nektelse med basis i aktivitetsplikten ved mottak av AAP kan være legitim, men ikke alltid.
- Det er ikke slik at enhver eksport av ytelse er tillatt. Det kan legges begrensninger som i praksis virker slik at man ikke får lov til å eksportere ytelsen, som typisk kan være knyttet til andre vilkår av ytelsen enn oppholdssted.
- Krav om gjenopptak sendes det organ som traff det opprinnelige vedtaket - aldri direkte til Trygderetten.
- Vær bevisst de begrensningene som gjelder for rettshjelpsordningen. I tvil? Spør koordinerende advokat.

KILDE: Olav Læg Reid

– I statsbudsjettet for 2020 får domstolene bevilget under halvparten av det NRK får, påpekte Advokatforeningens generalsekretær Merete Smith i høring på Stortinget. Foto: Thea N. Dahl

Mener loven må endres for å hindre kollisjon med EØS-reglene

Advokatforeningens generalsekretær Merete Smith forklarte seg for Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité om NAV-skandalen.

- Ifølge henne skyldes den spesielt fire årsaker; mangelfull lovgivningsteknikk, tilbakeholdenhet med å forelegge spørsmål for EFTA-domstolen, domstolens manglende ressurser og en offentlig rettshjelpsordning som ikke fungerer godt nok.
- Vi mener lovgivningen her er vanskelig tilgjengelig, sa Smith.
- En mulighet er å beskrive forholdet til EØS-retten i forarbeidene. Et annet alternativ er å ta inn en henvisning til EØS-avtalen direkte i vår norske lovtekst. Uansett bør man endre loven slik at det ikke er motstrid mellom lovteksten og EØS-reglene.
- Hun minnet samtidig om at det er den enkelte domstol, domstolliknende organ eller klagenemnd som må ta ansvar for å avgjøre om et spørsmål bør forelegges EFTA.
- I fremtiden bør også andre klagenemnder i større grad se på om de har EØS-rettslige spørsmål til behandling og vurdere om det er relevant med foreleggelse til EFTA-domstolen.
- Smith trakk også fram at domstolene er underfinansiert, samt rammene for offentlig rettshjelp, som mulige årsaker til NAV-svikten.

Ber politikerne lage RETTSSTATSPOLITIKK

Samfunnet trenger en rettsstatspolitikk, mener Advokatforeningen, som i desember inviterte til debatt og work shop om hvordan en slik politikk bør utformes.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

den såkalte Rule of law-indeksen, som måler rettssikkerheten i ulike land, lå Norge i 2019 på annenplass, bare slått av Danmark.

«En effektiv rettsstat reduserer korrupsjon, bekjemper fattigdom og sykdommer, og beskytter mennesker mot store og små urettferdigheter. Den er grunnlaget for et samfunn preget av rettferdighet, muligheter og fred — noe som ligger til grunn for utvikling, ansvarlig regjering og respekt for grunnleggende rettigheter. Tradisjonelt har rettsstaten blitt sett på som en sfære for advokater og dommere. Men daglige spørsmål om sikkerhet, rettigheter, rettferdighet og styring påvirker oss alle; alle er interessenter i rettsstaten.»

Slik beskriver World Justice Project, som står bak Rule of law-indeksen, viktigheten av en god rettsstat.

På seminaret i desember innledet Jon Wessel-Aas fra Advokatforeningens hovedstyre.

— Myndigheter i enkelte land i Europa motarbeider rettsstaten med overraskende intensitet og metoder. Selv om Norge ligger relativt godt an, er det naivt å tenke at dette er gitt, eller en permanent, vedlikeholdsfri tilstand, sa Jon Wessel-Aas.

POLITIKK I VID FORSTAND

Den eneste måten vi kan beskytte og styrke rettsstaten på, er gjennom politikk i vid forstand, understrekte han.

— Vårt poeng er at dette området dreier seg om mer enn bare lovgivning. Historien viser oss hva som kan skje når rettsstaten svikter alvorlig, og borgernes rettigheter synker til null, mens de autoritære øker sin makt. Advokatforeningen mener at vi behøver en rettsstatspolitikk. Derfor samler vi dere her i dag for å komme et skritt videre i arbeidet, sa Wessel-Aas.

Et panel bestående av stortingspolitikere Peter Frølich (H) og Maria Aasen-Svensrud (Ap) fra Justiskomiteen, advokat Halvor E. Sigurdson, fagleder for næringspolitisk avdeling i NHO og Wessel-Aas fra Advokatforeningen, drøftet behovet for å meisle ut en egen rettsstatspolitikk.

EN REKKE ENKELTSAKER

— Dere sier at det er behov for en ny og stor rettsstatspolitikk, og alle kan nikke, for det høres klokt og viktig ut, men i det øyeblikket man utfordrer folk til å være konkret, så ender man opp med enkeltsaker, sa Peter Frølich.

— For oss er dette seminaret starten på et prosjekt, vi håper på mange innspill, sa Jon Wessel-Aas. Til h. Halvor E. Sigurdson og Peter Frølich.

Avviklingen av juryordningen, advokaters salærsats, ankesiling, uskyldspresumsjonen, bistandsadvokatens rolle, domstolens struktur og påtalemyndighetens uavhengighet: Alt dette er enkeltsaker som inngår i begrepet, mente Frølich.

— Det er interessant at Advokatforeningen ønsker at vi skal heve blikket over budsjettene og enkeltsakene. Jeg heier på debatten, og vil gjerne diskutere temaet, sa Maria Aasen-Svendsrud.

Forsamlingen delte seg i grupper for å drøfte rettsstatsbegrepet.

— I vår gruppe ble vi enige om at ett av de mest interessante spørsmålene er at vi i Norge har en slags kulturell idé om at staten er god, og at staten har rett. Vi har i for liten grad mekanismer for å balansere borgernes makt opp mot statens makt, sa Baard Amundsen, kommunikasjonssjef i Advokatforeningen. •

— JU\$NYTT —

Nr. 1/2020

Fagsidene er skrevet av lagdommer i Borgarting lagmannsrett, **Per Racin Fosmark**. Han har over 25 års erfaring som advokat, og har møterett for Høyesterett. Fosmark er leder av Reklamasjonsnemnda for Eiendomsmeglingstjenester og redaktør av Lovdatas sivile flaggsaker. Han skriver også merknader i Lovdata.

E-post: per.racin.fosmark@domstol.no

Telefon: 21 55 85 56

Strafferett:

Ubetinget ankerett i seksårssaker opphevet

LOV-2019-06-21-51 om endringer i straffeprosessloven mv. (**ankesiling m.m.**) trådte i kraft 1. januar 2020. Viktigst er det at den ubetingede ankeretten i seksårssaker er opphevet, slik at også disse sakene skal undergis vanlig ankesiling. Endringene i §§ 318 og 321 får ikke anvendelse for saker der anke til lagmannsretten er fremsatt før 1. januar 2020. Det samme gjelder ved ny behandling etter opphevelse der anke til lagmannsretten er fremsatt før 1. januar 2020. Dersom straffeforfølging mot flere personer har vært forent i samme sak, og minst én har fremsatt anke før 1. januar 2020, får endringene ikke anvendelse for andre som er straffeforfulgt som medskyldige i samme handling.

Fra 1. januar 2020 trådte også endringen

i straffeprosessloven § 310 i kraft, hvor et nytt fjerde ledd bestemmer at fristen for støtteskriv til anke fra siktede er to uker etter at anke er fremsatt. Påtalemyndigheten eller retten kan forlenge fristen. I saker som hverken er spesielt omfattende eller komplekse, skal lovens fristregel håndheves relativt strengt. Det følger for øvrig av § 312 første ledd nytt tredje punktum at støtteskriv til anke fra siktede skal fremsettes for påtalemyndigheten. Dersom støtteskriv ikke inngis før utløpet av den lovbestemte fristen, eventuelt innen en forlenget frist som er satt av påtalemyndigheten eller retten, vil ankeskriv normalt kunne gå videre i saksbehandlingen uten at det i seg selv er å anse som en saksbehandlingsfeil, jf. Rt-2006-1115 avsnitt 15 og Rt-2014-82

avsnitt 11-12. Lagmannsrettene vil praktisere fristregelen i § 310 fjerde ledd i samsvarende med anvisningen i forarbeidene, slik at det bare rent unntaksvis vil bli gitt fristforlengelse. Ankesiling vil således bli foretatt uten ytterligere varsel etter fristens utløp. Ved anke fra påtalemyndighetens side skal det rutinemessig settes en frist for tilsvarende merknader.

Lagmannsrettene vil praktisere den fristen påtalemyndigheten har satt for tilsvarende merknader til påtalemyndighetens anke på samme måte som den lovsatte fristen i § 310 fjerde ledd. Dette innebærer at retten bare rent unntaksvis vil gi fristforlengelse eller sette ny frist. Ankesiling vil således bli foretatt uten ytterligere varsel etter fristens utløp.

Forsikringsrett:

Regressadgang ved salg av bolig

Høyesteretts enstemmige dom 18. desember 2019 - **HR-2019-2386-A** - gjaldt spørsmålet om et forsikringselskap som under en boligkjøperforsikring hadde dekket kostnaden til sakkyndig bistand for å avklare mangelsansvaret etter salg av en bolig, hadde regress overfor selgerens forsikringselskap, hvor selgeren hadde tegnet eierskifteforsikring. Det gjaldt nødvendige utgifter til sakkyndig utredning før saksanlegget. Det var enig-

het om at eierskifteselskapet måtte ha dekket utgiftene til sakkyndige dersom dette ikke var dekket under boligkjøperforsikringen. Spørsmålet var om regressadgangen var avskåret etter skadeserstatningsloven § 4-3, jf. § 4-2.

Høyesterett presiserte at det er avskjæring av regress som krever særskilt hjemmel, jf. HR-2017-2414-A avsnitt 47 og HR-2018-577-A avsnitt 36. Etter å ha sett på ordlyden i § 4-2, lovhistorikken,

forarbeidene til lovendringen i 1985 og rettspraksis, kom Høyesterett til at § 4-3, jf. § 4-2 ikke begrenser et forsikringselskapets rett til å kreve regress for utgifter selskapet har dekket for en forsikringstager som har krav på erstatning etter reglene i avhendingsloven (avsnitt 73).

Dommere: Kallerud, Østensen Berglund, kst. dommer Sverdrup, Thyness og Møse.

Endringslover:

13. DESEMBER 2019

Kunnskapsdepartementet:

MIDLERTIDIG LOV-2019-12-13-80

om ansettelser i stillinger med regionale integreringsoppgaver. Loven har sammenheng med overføringen av regionale intergreringsoppgaver fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet til fylkeskommunene. Loven opphører **31.12.2021**.

20. DESEMBER 2019

Finansdepartementet:

LOV-2019-12-6-76 om endringer i referanserenteloven (**gjennomføring av referanseverdiforordningen**).

Arbeids- og sosialdepartementet:

LOV-2019-12-20-85 om informasjonstilgang mv. for utvalget for ekstern granskning av saken knyttet til feilaktig praktisering av adgangen til å motta sykepenger, arbeidsavklaringspenger og pleiepenger ved opphold i et annet EØS-land.

1. JANUAR 2020

Hele eller deler av 44 endringslover trådte i kraft. Se også nr. 9/2019.

Finansdepartementet:

LOV-2018-06-15-35 om endringer i verdipapirhandelloven og oppheving av børsloven mv. *Delt ikraftsetting:* Endringen i verdipapirhandelloven § 8-1. **LOV-2018-12-20-99** om endringer i eiendomsskatteloven. Endringene trådte i kraft 20.12.2018: Endringen i § 11 første ledd første punktum med virkning fra og med skatteåret 2019 og øvrige endringer med virkning fra og med 2020. Maksimal eiendomsskattesats for bolig- og fritidseiendom er vedtatt redusert fra syv til fem promille. Videre er det innført en obligatorisk reduksjonsfaktor på 30 prosent ved verdsettelsen av bolig- og fritidseiendom. Det er vedtatt regler for eiendomsskatt ved kommunesammenslåing med virkning fra og med skatteåret 2020.

LOV-2019-12-13-79 om endringer i finansforetaksloven mv. (diverse endringer). *Delt ikraftsetting:* Med noen unntak trådte loven i kraft 1. januar.

NB! Det er 1.1.2020 trådt i kraft en rekke endringslover i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet 2020, jf. **LOV-**

2019-12-20 nr. 90, 92, 94 (del V), **96, 97** (del III), og **98** (del II).

Nærings- og fiskeridepartementet:

LOV-2019-12-6-77 om endringer i aksjelovgivningen mv. (**langsiktig eierskap i noterte selskaper mv.**) skal styrke og oppmuntre til langsiktig aktivt aksjeeierengasjement. Loven oppfyller Norges forpliktelser etter EØS-avtalen gjennom tilpasning av reglene gitt ved direktiv (EU) 2017/828 (endring i aksjonærrettighetsdirektivet og regnskapsdirektivet). *Delt ikraftsetting:* Loven del I og II 1.1.2020.

LOV-2008-06-06-38 om meldeplikt ved nedlegging av næringsverksemd (**omstillingslova**) er OPPHEVET, jf. lov 13. desember 2019 nr. 83.

Arbeids- og sosialdepartementet:

LOV-2019-12-20-84 om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover, *delt ikrafttredelse* se loven del V. Endringer i arbeidsmarkedsloven og trygderettsloven.

LOV-2019-11-22-72 om endringer i lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn m.m. (**ny pensjonsordning**). Lovens tittel er endret: «Lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs».

Kunnskapsdepartementet:

LOV-2019-12-13-81 om endringer i introduksjonsloven (**Nasjonalt tolkeregister**). **LOV-2019-12-13-82** om endringer i universitets- og høyskoleloven (**vilkår for statstilskudd for private høyskoler**). Endringen innebærer en innskjerping av kravene.

Helse- og omsorgsdepartementet:

LOV-2019-12-20-103 om endringer i spesialisthelsetjenesteloven og pasient- og brukerrettighetsloven (**lovfesting av systemet for nye metoder m.m.**), *unntatt* spesialisthelsetjenesteloven § 5-5 nytt tredje ledd.

Justis- og beredskapsdepartementet:

LOV-2019-12-20-106 om endringer i passloven (**passgebyr**). Nytt gebyr voksne kr 570 (+ kr 120), kr 342 (+ kr 72) for barn under 16 år.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet:

LOV-2016-04-22-4 om endringer i kom-

muneloven mv. (**avvikling av samkommunemodellen**), *hele loven i kraft*.

LOV-2017-06-16-64 om overføring av ansvar for kollektivtransport. Gjelder overføring av oppgaver til kommunene i forbindelse med kommunereformen. **LOV-2019-12-20-108** om endringer i finnmarsloven (**endringer som følge av sammenslåingen av Troms og Finnmark fylker**).

Kulturdepartementet:

LOV-2019-12-20-110 om endringer i kringkastingsloven mv. (**avvikling av kringkastingsavgift, rettelser av inkurier mv.**). Med virkning fra 20.12.2019 er det rettet opp noen feil i diskrimineringsombudsloven og likestillings- og diskrimineringsloven.

Forsvarsdepartementet:

LOV-2019-06-21-52 om endringer i andre lover som følge av lov 1. juni 2018 nr. 24 om nasjonal sikkerhet (**sikkerhetsloven**). Endringsloven innebærer ikke materielle endringer. Sikkerhetsloven trådte i kraft 1.1.2019.

15. JANUAR 2020

Kunnskapsdepartementet:

LOV-2019-12-20-111 om endringer i statsborgerloven mv. (**tilbakekall av statsborgerskap på grunn av uriktige opplysninger mv.**). Stortinget bad regjeringen fremme forslag om å endre statsborgerloven slik at tilbakekall av statsborgerskap etter statsborgerloven § 26 andre ledd skulle skje ved dom. Det ble ikke resultatet, men man har videreført og styrket ordningen med forvaltningsbehandling av saker om tilbakekall av statsborgerskap etter § 26 andre ledd.

”

**Maksimal eiendoms-
skattesats for bolig- og
fritidseiendom er vedtatt
reduisert fra syv til
fem promille.**

Nye lover:

29. NOVEMBER 2019

Justis- og beredskapsdepartementet:

LOV-2019-11-29-75 om informasjonstilgang m.m. for Partnerdrapsutvalget. Loven gir utvalget nødvendig taushetsbelagt informasjon for utførelse av arbeidet. Utvalget skal gjennomgå saker med drap der gjerningspersonen er daværende eller tidligere partner.

1. JANUAR 2020

Ny verdipapirsentrallov, sentralbanklov, deler av ny statistikklov, havne- og farvannslov og opphevelsen av omstillingsloven trådte i kraft. Se også nr. 9/2019.

Finansdepartementet:

LOV-2019-03-15-6 om verdipapirsentraler og verdioppgjør mv. (**verdipapirsentralloven**). Verdipapirsentralloven har gjennomført verdipapirsentralforordningen (CSDR) i norsk rett og inneholder i tillegg en rekke bestemmelser som supplerer reglene i forordningen. Verdipapirregisterloven 2002 opphevet.

LOV-2019-06-21-31 om Norges Bank og pengevesenet mv. (**sentralbankloven**). Sentralbankloven 1985 opphevet.

LOV-2019-06-21-32 om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå (**statistikkloven**), *delt ikrafttredelse*.

Kommunal- og

moderniseringsdepartementet:

LOV-2018-06-22-83 om kommuner og fylkeskommuner (**kommuneloven**), *delt ikrafttredelse*: Pr. 1.1.2020 kap. 14, 15, 16, 28 og 29.

Skatterett: Lovfesting av omgåelsesregelen

Det er vedtatt en generell omgåelsesregel i skatteloven og merverdiavgiftsloven med virkning fra **1. januar 2020**, se **LOV-2019-11-29-73** om endringer i skatteloven og **LOV-2019-11-29-74** om endringer i merverdiavgiftsloven. Det er i skatteloven nå en **lovfestet omgåelsesregel**, se **ny § 13-2**. Bestemmelsen

Strafferett: Prejudisiell prøving av gyldigheten av forvaltningsvedtak i straffesak

Høyesteretts ankeutvalg (Matningsdal, Matheson og Bergh) avsa 6. desember 2019 kjennelse – **HR-2019-2282-U** – om varetektsfengsling i en sak om brudd på innreiseforbud, jf. utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav e, jf. § 71 andre ledd. Det er viktig å merke seg at siktede fikk medhold i at det var feil at lagmannsretten (Eidsivating) som ledd i vurderingen av grunnvilkåret om skjellig grunn til mistanke om straffbar handling hadde unnlatt å ta prejudisiell stilling til om det underliggende vedtaket om innreiseforbud var gyldig. Lagmannsrettens kjennelse ble derfor opphevet. Ankeutvalget konkluderte i avsnitt 15 med at det er et straffbarhetsvilkår at den aktuelle innreisen har skjedd i strid med et gyldig forbud mot slik innreise. Det ble vist til Rt-2004-887 avsnitt 12 og Rt-2012-134 avsnitt 10 og forvaltningsrettslig teori om at som hovedregel er et ugyldig påbud eller forbud ikke bindende for den det er rettet mot. Vedkomende handler ikke rettsstridig om han setter seg utover påbudet eller forbudet. Det må dermed også foreligge skjellig grunn til mistanke om at siktede har brutt et slikt forbud. I avsnittene 20-22 har ankeutvalget uttalelser om omfanget av den prejudisielle prøvingen ved lagmannsrettens nye behandling.

Høyesterett avsa 19. desember 2019 enstemmig dom – **HR-2019-2400-A** – som gjaldt straff for brudd på et innreiseforbud etter utvisning. Saken reiste særlig spørsmål om domstolenes prøving av et slikt forvaltningsvedtak i straffesaker. Høyesterett viste til kjennelsen over og gjentok at det er et straffbarhetsvilkår at innreisen har skjedd i strid med gyldig forbud mot innreise. Ankeutvalget tok imidlertid ikke stilling til hvilket beviskrav som gjelder ved prøving av et forvaltningsvedtak i selve straffesaken. Når det gjelder *hvilke prinsipper* prøvingen skal skje etter, og hvor *grundig* domstolen skal ettergå gyldigheten av innreiseforbudet i straffesaken, drøftes dette i avsnittene 35-42 med følgende konklusjon avsnitt 42:

«Etter mitt syn [Webster] må de samme beviskravene gjelde når gyldigheten av et forvaltningsvedtak prøves i en straffesak, som i en sivil sak. En annen løsning kunne medføre forskjellig utfall i straffesaken og den sivile saken, slik at et gyldig forvaltningsvedtak straffritt kunne neglisjeres. Et slikt utfall fremstår systemfremmedt og har ikke støtte i rettskildene. Generelt bør derfor domstolenes prejudisielle prøving av forvaltningsvedtaks gyldighet i straffesaker skje på samme måte og følge de samme prinsippene som ved et sivilt søksmål om gyldigheten.»

I avsnittene 43-47 vurderes særskilt Høyesteretts situasjon i og med at anker til Høyesterett ikke kan «grunnes på feil ved bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet», jf. straffeprosessloven § 306 andre ledd. Lagmannsrettens bevisbedømmelse kan imidlertid settes til side hvis den strider mot vitterlige kjensgjerninger eller klare og uomtvistelige faktiske forhold, jf. Rt-20909-801 avsnitt 17. Dette må gjelde tilsvarende ved prøving av faktum som forvaltningsvedtaket bygger på.

Dommere: Webster, Kallerud, Høgetveit Berg, Bergsjø og Indreberg.

Straffeprosess: Endringer i salærforskriften og stykkprisforskriften

Opphevelsen av ubetinget ankerett i seks-årssaker fra 1. januar 2020 vil medføre merarbeid for forsvarere i forbindelse med støtteskriv til domfeltes anke da det er flere anker som må begrunnes. Endringene omfatter imidlertid saker med strafferamme både under og over seks år.

I saker som honoreres etter salærforskriften kan det etter de nye reglene gis inntil fire timer ekstra til utferdigelse av støtteskriv og tilsvar ved anke, i tillegg til de allerede fastsatte to timene, jf. § 10 første ledd nytt andre punktum.

I saker som honoreres etter stykkprisforskriften innføres en ny stykkpris på tre ganger offentlig salærsats til utferdigelse av støtteskriv og tilsvar ved anke i saker der hoved-/ankeforhandling har hatt varighet utover ni timer, jf. § 7 nytt tredje ledd. I tillegg er § 11 andre ledd endret.

Endringene får ikke anvendelse for saker der anke er fremsatt før 1. januar 2020.

Ny plassering av kommentarene til salærforskriften og stykkprisforskriften
Både salærforskriften og stykkprisforskriften har løpende kommentarer til de enkelte bestemmelsene. Kommentarene er nyttige veiledninger til hvordan forskriftene skal forstås, men de er ikke en del av forskriften. Det var derfor uheldig at de lå som del av forskriftene. Frem til 1.1.2020 har salærforskriften ligget på Lovdata med løpende kommentarer under hver bestemmelse. Stykkprisforskriften har ligget på Lovdata uten kommentarer, men i tillegg har forskriftsteksten med løpende kommentarer fremkommet i rundskriv G-2005-13. Justis- og beredskapsdepartementet har derfor opprettet to nye dokumenter på regjeringen.no:

Veiledning til salærforskriften: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/veiledning-til-salarforskriften/id2683334/>

Veiledning til stykkprisforskriften: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/veiledning-til-stykkprisforskriften/id2683436/>

I disse veiledningene finner man de løpende kommentarene til forskriftene. Med virkning fra 1. januar 2020 er kommentarene fjernet fra salærforskriften på Lovdata, og rundskriv G-2005-13 om stykkprisforskriften er opphevet.

NB! Det er behov for oppdatering av flere av kommentarene, men det er foretatt enkelte oppdateringer. Veiledningene vil bli oppdatert etter hvert, og dato for oppdatering som foretas etter 1. januar 2020, vil stå under den enkelte kommentaren.

Avhendingsloven: Revidert løsøreliste fra 1. januar 2020

Avhendingsloven § 3-4, § 3-5 og § 3-6 har bestemmelser om tilbehør til eiendommen. Bestemmelsene er fravikelige. Det gjelder også i forbrukerkjøp, jf. § 1-2 andre ledd og innledningen til § 3-4. Det er følgelig full avtalefrihet om hva som skal følge med i handelen.

Advokatforeningens Eiendomsmeulingsgruppe, Eiendom Norge og Norges Eiendomsmeiglerforbund (NEF) har nå revidert Løsørelisten gjeldende fra 1. januar 2020. Løsørelisten - som altså er fravikelig - vil bli lagt til grunn hvor den er en del av avtalegrunnlaget mellom partene. Dette innebærer i praksis at hvor intet annet er avtalt, vil løsøre og tilbehør medfølge slik det følger av avhendingsloven §§ 3-4 og 3-5 og Løsørelisten. Listen vil også gi veiledning i tvilstilfeller om hva som følger med eiendommen som tilbehør.

Åtte viktige endringer/presiseringer:

(1) Hvitevarer, herunder integrerte hvitevarer, skal bare medfølge hvis det er spesielt angitt i salgsoppgaven. **NB!** Dette er en vesentlig endring fra tidligere. (2) Alle innredning i garderobeskap, både løs og fast, skal medfølge. (3) Nytt punkt om smarthusløsninger: Installerte smarthusløsninger med sentral som styrer lys, varme, lyd og lignende samt tilhørende trådløse enheter som brytere, sensorer, kameraer, integrerte høyttalere el. medfølger. Enkle lysstyringssystem, f. eks. med en sentral som kun styrer lyspærer eller smartpærer monterte i sokkel medfølger likevel ikke. (4) Utendørs innretninger. Her er innholdet noe endret. Merk at guidekabel/avgrensningskabel til robotgressklipper skal medfølge, men robotgressklipper og ladestasjon medfølger ikke. (5) El-bil lader skal medfølge uavhengig hvor laderen er monterte. (6) Solcelleanlegg og tilhørende teknisk infrastruktur skal medfølge. (7) Olje/parafinfat. Dette tidligere punktet er fjernet fra listen da det fra 1. januar 2020 er forbud mot å bruke mineralolje til oppvarming av bygninger. Men dersom det er en olje- eller parafintank på eiendommen, nå megler gi informasjon om dette i salgsoppgaven med opplysninger om hvordan man skal forholde seg til det, for eksempel vel tømning/fjerning. (8) Det er presisert at samtlige nøkler til eiendommen skal medfølge. Låses boder, uthus eller lignende med hengelås, skal lås og nøkler til disse medfølge.

Fast eiendom:

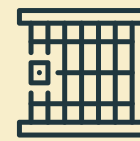
Tolkningen av «produktiv skog» i konsesjonsloven § 5 andre ledd

Sivilombudsmannen kom i uttalelse - **SOM-2019-1169** - til at skogareal som er totalt og varig fredet, ikke er å anse som "produktiv skog" etter konsesjonsloven § 5 andre ledd første punktum. Hva som inngår i "produktiv skog" er et rent rettslig spørsmål, der innholdet i dette rettslige vilkåret blir klarlagt gjennom en tolkning av bestemmelsen i lys av relevante rettskilder.

I Rt-2014-303 kom Høyesterett til at skogareal som ved fredning er båndlagt totalt og varig mot skogsdrift, ikke er produktiv skogareal etter odelsloven § 2 første ledd. Konsesjonsloven og odelsloven regulerer ulike forhold og ivaretar ulike formål og hensyn, jf. Ot.prp. nr. 44 (2008-2009) side 56. Men forarbeidene til endringene i odelsloven og konsesjonsloven i 2009 synes å forutsette at arealkravet i odelsloven § 2 første ledd og konsesjonsloven § 5 andre ledd skal være like, jf. Ot.prp. nr. 44 (2008-2009) side 51-52 og side 60. Ombudsmannen uttalte at Høyesteretts begrunnelse i Rt-2014-303 for at det for odelsloven § 2 var "lite treffende" å betegne areal som ved fredning er båndlagt totalt og varig mot skogsdrift som produktiv skogareal, er relevant også ved tolkningen av konsesjonsloven § 5 andre ledd.

Strafferett:

Lavere straff for befatning med heroin

Høyesterett avsa 27. november 2019 enstemmig dom - **HR-2019-2203-A** - som gjaldt straffutmåling for befatning med om lag 136 gram heroin. Hovedspørsmålet var betydningen av at det over tid har skjedd en endring av den gjennomsnittlige styrkegraden for stoffet.

Straffen for narkotikakriminalitet skal gjenspeile skadepotensialet for den aktuelle handlingen. Det tas derfor utgangspunkt i type og mengde stoff og i stoffets farlighet (styrkegrad). Med styrkegrad menes mengden virkestoff i narkotikaen. I tillegg ses det hen til om saken gjelder oppbevaring, innførsel eller omsetning. Tiltaltes rolle i denne forbindelsen, herunder om stoffet er ment til eget bruk, er andre momenter av vekt.

Det følger av langvarig praksis at stoffets styrkegrad får konsekvenser for straffen der stoffet har en renhet som avviker markert fra normal styrkegrad, det vil si den renhetsgrad som Høyesteretts straffutmålingspraksis er basert på, jf. blant annet Rt-2015-1124 avsnitt 16-18.

Høyesterett viste til at det generelle straffenivået for heroin er fastsatt i en tid da normal styrkegrad i størstedelen av perioden var rundt 30-40 prosent. Når renheten nå er redusert til under 20 prosent, burde det føre til en viss reduksjon i straffen, for å unngå en generell og utilsiktet skjerping av straffenivået, jf. Rt-1995-870 og Rt-2008-1373 avsnitt 13.

Høyesteretts konklusjon **avsnitt 24:**

«Gitt styrkegraden i vår sak, som altså er på rundt 16-17 prosent, finner jeg det riktig å redusere straffen skjønnsmessig med om lag ti prosent sammenlignet med det straffenivået som er basert på en styrkegrad på 30-40 prosent. Denne generelle reduksjonen sammenlignet med det tidligere straffenivået bør i alminnelighet slå inn hvor heroinen har en styrkegrad på under 20 prosent. ...»

Dommere: Noer, Arntzen, Kallerud, Webster og Matningsdal.

Nye satser fra 1. januar 2020

Forsinkelsesrentesatsen: **9,50 prosent**, en økning på 0,25 prosentpoeng fra 1. juli 2019. Rettsgebyret: **Kr 1 172**, en økning med kr 22. Advokatsalæret: **Kr 1 060**, en økning på kr 20.

Familierett: Lovvalg i forbindelse med skilsmisse

Høyesterett avsa 20. desember 2019 enstemmig dom - **HR-2019-2420-A** - som er et viktig bidrag til avklaring av lovvalgsspørsmål i forbindelse med separasjon og skilsmisse. Kort om sakens bakgrunn: En norsk kvinne og en dansk mann giftet seg i Tyskland. De ble skilt i 2016. Partene hadde aldri bodd sammen i Norge eller Danmark. De siste 15 årene av ekteskapet bodde de i Sveits, hvor også deres eneste barn var født. De ble enige om fordelingen av formuen på grunnlag av likedeling, men det oppsto tvist om et pengekrav fremsatt av den norske kvinnen. Etter at kvinnen sammen med barnet flyttet til Norge, reiste mannen krav mot kvinnen for norske domstoler med påstand om frifinnelse for pengekravet. Tvisten for Høyesterett gjaldt spørsmålet om hvilket lands rett som skulle få anvendelse i saken, da det var fastslått at norske domstoler hadde domsmyndighet i saken.

Høyesterett har i avsnittene 22-36 generelle uttalelser om lovvalget. Tendensen i den senere tid har gått i retning av fastere regler utviklet for ulike rettsområder eller grupper av rettsspørsmål enn det som følger av «Irma Mignon-formelen». Den enkelte regelen er gjerne basert på hva som i de fleste tilfeller gir et resultat som korresponderer med hvilket land det enkelte forhold har nærmest tilknytning til, se HR-2017-1297-A *Bergen Bunkers* avsnitt 72-74. For å avgjøre om det kan oppstilles en fast lovvalgsregel, må man først ta stilling til hvilket rettsområde, eller internasjonalprivatretslig kategori, det aktuelle saksforhold hører under. Dette betegnes etter hevdvunnen terminologi som «kvalifikasjon» og skal etter sikker norsk rett bygge på domstollandets rett - *lex fori*, jf. Rt-1995-1415 *Joint account*.

De to aktuelle kvalifikasjonene i saken var henholdsvis ektefellers formuesordning og bidragsreglene. For å klargjøre skillet, skal det bygges på hvordan dette forstås etter norsk rett. Ekteskapsloven del II gir regler om formuesordningen, herunder delingen ved separasjon og skilsmisse. Del III har regler om bidrag og pensjon. Høyesterett kom til at det som gjelder delingen av formue og gjeld ved ekteskapets oppløsning, hører under formuesordningen. Det som gjelder krav fra en av de tidligere ektefeller på betalinger fra den andre etter samlivsbruddet basert på hver av partenes behov og betalingsevne, hører under bidragsreglene. Normalt vil dette skillet være ganske klart, men det finnes grensetilfeller. Det ble understreket at den internasjonalprivatretslige kvalifikasjonen bygger på kravenes grunnlag, ikke på de betegnelser partene har brukt, og heller ikke på om kravet er utformet som et engangskrav eller en løpende betalingsstrøm.

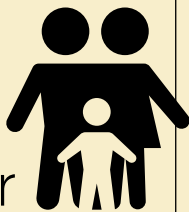
Høyesteretts syn her er i utgangspunktet knyttet til den norske ekteskapsloven. Lugano-konvensjonen har i artikkel 5 nr. 2 regler knyttet til underholdsplikt. Konvensjonen svarer til Brusselkonvensjonen 1968, som nå er avløst av Brusselkonvensjonen 2012. EU-domstolens avgjørelser er i denne sammenheng en tungtveiende rettskilde, jf. HR-2017-1297-A *Bergen Bunkers* avsnitt 37.

Høyesterett kom til at det aktuelle pengekravet måtte anses knyttet til bidragsreglene, se avsnittene 37-58. Spørsmålet var da om lovvalget var knyttet til hvilket land domstolen ligger i, eller hvor den som krever bidraget har vanlig bopel. Her finnes det ingen ensartet løsning i Europa, se avsnittene 42-51. Høyesterett behøvde imidlertid ikke å ta stilling til dette, da norsk rett uansett ville komme til anvendelse (avsnitt 52).

Dommere: Thyness, Bergsjø, Østensen Berglund, kst. dommer Sverdrup og Møse.

Barnevernrett:

Barnets rett til medvirkning i barnevernssaker

Høyesterett avsa 9. desember 2019 enstemmig kjennelse i avdeling – **HR-2019-2301-A** – som gjaldt spørsmål om et barn – som var fylt syv år – hadde en ubetinget rett til å bli informert og å uttale seg i saken om endring av samvær, jf. barnevernloven § 6-3 første ledd. Høyesterett kom til at barnet ikke har en ubetinget rett til å bli informert og å uttale seg i sak om endring av samvær, jf. Grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon artikkel 12.

En gutt, født i 2011, ble plassert i beredskapshjem i november 2011. I mars 2013 traff Fylkesnemnda i Østfold vedtak om omsorgsovertagelse. Vedtak om samvær med foreldrene har vært endret flere ganger. Fylkesnemnda traff i juli 2018 nytt vedtak om samvær. Både mor og far begjærte overprøving av nemdas vedtak. Under saksforberedelsen oppsto spørsmålet om gutten skulle uttale seg om samværsspørsmålet etter barnevernloven § 6-3 første ledd. Retten oppnevnte sakkyndig som konkluderte med at det forelå helt særegne forhold ved barnet som gjorde at det ikke var faglig forsvarlig å la barnet uttale seg om dette. Tingretten avsa kjennelse om at gutten ikke skulle informeres eller høres om samværsspørsmålet. Lagmannsretten forkastet fars anke over kjennelsen. Far anket over rettsanvendelsen til Høyesterett. Høyesterett kom til at den unntaksfrie bestemmelsen i § 6-3 første ledd ikke kan tas helt på ordet, men understreket at plikten til å høre barnet som utgangspunkt ligger fast. Det kan bare gjøres unntak eller tilpasninger i helt spesielle situasjoner der det ikke vil være forsvarlig å høre barnet.

Dommere: Normann, Ringnes, Thyness, Arntzen og Møse.

Skatterett: Skatteplikt og fradragsrett for underholdsbidrag opphevet

Med virkning fra 1. januar 2020 er skatteplikt og fradragsrett for regelmessig privat understøttelse (underholdsbidrag) opphevet. Dette får betydning for underholdsbidrag til tidligere ektefelle etter separasjon eller skilsmisse. Begrunnelsen for endringen er kort sagt at den tidligere ordningen ikke lenger hadde noen god begrunnelse, se Prop. 1 LS (2019-2020) punkt 4.5. Det var også sterke administrative grunner til å oppheve reglene.

Erstatningsrett: Praksis fra Erstatningsnemnda for voldsofre har vært uriktig

Voldsoffererstatningsloven § 1 første ledd første punktum angir hvilke typer skadevoldende handlinger som kan gi grunnlag for voldsoffererstatning. Handlingen må for det første være forbudt under trussel om straff. For det andre må handlingen være en integritetskrenkelse av en bestemt art – den må krenke "livet, helsen eller friheten". For det tredje må det være godtgjort en personskafe, og det må foreligge adekvat årsakssammenheng mellom skaden og den straffbare handlingen. Når det gjelder tolkningen av voldsoffererstatningsloven § 1, er Sivilombudsmannens uttalelse 18. desember 2019 – **SOM-2018-2412** – viktig. Ombudsmanen tar her i realiteten et "oppgjør" med Erstatningsnemndas praksis og nemndas tolkning av § 1. Det er særlig tre ting å merke seg:

(1) Det kan klart ikke oppstilles et krav om at straffbare handlinger må være forsettlig for å være omfattet av vilkårene for erstatning i voldsoffererstatningsloven § 1.

(2) Erstatningsnemnda har ikke tilstrekkelig rettslig grunnlag for å stille krav om at seksuelle handlinger som rammes av straffelovens bestemmelser om tvang, også må være av "alvorlig karakter" og av en "viss intensitet". Det vil være å tolke lovens ordlyd innskrenkende. Slik krav kan heller ikke oppstilles for andre handlinger som rammes av de bestemmelsene i straffeloven som må regnes for å være i kjerneområdet for voldsoffererstatningsordningen.

(3) Det er også feil at voldsoffererstatningsmyndighetene etter forholdene kan legge til grunn en mildere strafferettslig subsumsjon for den erstatningsbetingende handlingen i erstatningssaken, enn det domstolene har kommet til i en straffesak om den samme handlingen.

Man kan for øvrig merke seg Nedre Romerike tingretts dom – TNERO-2019-26571 – hvor tingretten kom til at nemndas praksis i trusselsaker var uriktig. Staten anket ikke dommen, og nemnda godtok tingrettens lovtolkning ved den nye behandlingen.

Utlendingsrett:

Oppholdstillatelse for mindreårige

Utlendingsloven § 38 gir hjemmel til å gi oppholdstillatelse på grunnlag av sterke menneskelige hensyn og særlig tilknytning til riket. Etter utlendingsforskriften § 8-8 kan det bestemmes at en oppholdstillatelse til mindreårige etter § 38 kun skal vare frem til søkeren fyller 18 år, jf. forskriften § 8-8 første ledd. Dette gjelder for enslige, mindreårige asylsøkere som har fylt 16 år på vedtakstidspunktet.

Et sentralt spørsmål her er hva hvis den mindreårige asylsøkeren har blitt 16 år på vedtakstidspunktet som følge av UDIs brudd på de lovbestemte krav til behandlingstid i forvaltningsloven § 11a. Dette var tema for Sivilombudsmannens uttalelse – **SOM-2018-2714** – som gjaldt en gutt fra Afghanistan som søkte om beskyttelse i Norge da han var 15 år og 2 måneder gammel. UDI fattet vedtak da han hadde fylt 16 år og begrenset oppholdstillatelsen til han fylte 18 år.

Ombudsmanen kom til at en tidsbegrensning etter forskriften § 8-8 vil være klart urimelig, dersom en mindreårige asylsøker har blitt 16 år som følge av brudd på de lovbestemte krav til behandlingstid i forvaltningsloven § 11 a. Det ble vist til at utlendingsmyndigheten ikke bør kunne utvide sin egen myndighet til ugunst for borgerne gjennom ulovlig behandlingstid/lovbrudd. I den konkrete vurderingen kom ombudsmanen til at det heftet flere feil ved den vurderingen UNE foretok når de kom til UDIs behandlingstid var innenfor kravet i forvaltningsloven § 11 a.

HER ER VÅRENS KURS!

Du kan velge blant over 100 kurs. Her er et utvalg.

ALTERNATIV TVISTELØSNING

Halvdags meklingsseminar for advokater og dommere (Trondheim, Bergen, Kristiansand, Oslo, Hamar, Tønsberg) **27. JAN – 6. FEB**
Voldgiftsdommerutdanningen **27. JAN – 4. JUN**
Meklingskonferansen **4. MAR**

ARBEIDSRETT

Det årlige arbeidsrettskurset (Sandefjord) **VENTELISTE** **31. JAN – 1. FEB**
Statsansatteloven – utvalgte emner **25. FEB**
Det årlige arbeidsrettskurset (Bergen) **5. MAR – 6. MAR**
Kollektiv arbeidsrett – sentrale emner **6. MAI**

ASYL- OG UTLENDINGSRETT

Dagskurs for advokater i advokatordningen for asylsøkere, v/NOAS og UNHCR **25. FEB**

BARNERETT

Det årlige barnerettskurset **26. MAR – 27. MAR**

BISTANDSADVOKATER

Det årlige bistandsadvokatkurset 2020 **5. MAR – 6. MAR**

BYGGEKONTRAKTER OG ENTREPRISERETT

Entreprisedagen 2020 **22. APR**

BYGNINGS- OG REGULERINGSRETT

Innføring i planlegging etter plan- og bygningsloven **2. MAR**
Innføring i bygningsrett **3. MAR**

BØRS- OG VERDIPAPIRRETT

Børsrettsdagene **27. JAN – 28. JAN**

COMPLIANCE

Compliance – grunnleggende metodikk og rettslige rammer **4. MAR**

EKSPROPRIASJONS- OG SKJØNNRETT

Det årlige ekspropriasjonsrettskurset **19. MAR – 20. MAR**

ENERGI- OG MILJØRETT

Det årlige kurset i energi- og miljørett **3. MAR – 4. MAR**

ERSTATNINGSRETT

Grunnkurs i forsikring og erstatning **10. MAR**
Fordypningskurs om yrkesskade **21. APR**

FAMILIE-, ARVE- OG SKIFTERETT

Det nye testament – opprettelse av testament, tilbakekall og lovvalg **26. FEB**
Ny lov om arv og dødsboskifte (Oslo) **27. FEB**
Det nye testament – digitale testamenter **18. MAR**
Ny lov om arv og dødsboskifte (Bergen) **19. MAR**
Det nye testament – pliktdelsregler **12. MAI**
Det nye testament – båndleggelse **9. JUN**

FISKERI- OG HAVBRUKSRETT

Introduksjonskurs i fiskeri- og havrett **24. MAR**

FORHANDLING

Profesjonell forhandling – den gode forhandler **30. MAR – 31. MAR**
Profesjonell forhandling – vanskelige forhandlinger **6. MAI**
Fortliksforhandlinger **8. JUN**

FORVALTNINGSRETT OG STATSRETT

Forvaltningsrett – nyheter og ajourføring **13. FEB**
Frokostkurs: Gjennomgang av utkast til ny forvaltningslov – i korte trekk (Oslo) **27. FEB**
Frokostkurs: Gjennomgang av utkast til ny forvaltningslov – i korte trekk (Bergen) **19. MAR**

Frokostkurs – en oversikt over legalitetsprinsippet hjemmelskrav **23. APR**

HELSE- OG TRYGDERETT

Det årlige trygderettskurset **5. MAR**
Innføring i helserett **29. APR**

IKT-RETT

Det årlige IKT-rettskurset **5. MAR – 6. MAR**

KOMMUNIKASJON

Stemmebruk **20. APR**

KONKURRANSE- OG STATSSTØTTERETT

Grunnleggende kurs i økonomi for jurister som jobber med konkurranserett **1. APR**
Det årlige statsstøttekurset **23. APR – 24. APR**

KONKURS, AKKORD OG PANTERETT

Det årlige konkursrettskurset 2020 **4. JUN – 5. JUN**

KONTRAKTSRETT

Sentrale emner i kontraktsrett **26. MAR – 27. MAR**

OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

Det årlige kurset i offentlige anskaffelser **5. MAI – 6. MAI**
Innføring i offentlige anskaffelser **11. JUN – 12. JUN**

OPPHAVSRETT

Det årlige opphavsrettskurset **12. MAR – 13. MAR**

PERSONVERN

Svalbardkurset 2020 – Personvern **VENTELISTE** **12. MAR – 15. MAR**
i helsesektoren
Personvern i praksis **2. APR**
Personvernombudkurs - Del I **6. MAI**
Personvernombudkurs - Del II **7. MAI**

REGELTEKNIKK

Regelteknikk – gjennomføring av forordninger **22. APR**
og direktiver i norsk rett
Praktisk regelteknikk **17. JUN – 18. JUN**

SAMERETT

Kurs i samiske rettsspørsmål 2020 **12. MAR – 13. MAR**

SELSKAPSRETT

Sentrale selskapsrettslige emner **26. MAR – 27. MAR**

SIVILPROSESS

Ankeforberedelse og prosedyre for Høyesterett **23. MAR**

SKATTERETT

Det årlige skatterettskurset i Sandefjord **17. JAN – 18. JAN**
Fagdag skatterett – Den nye omgåelsesregelen i § 13-2 **30. JAN**
Det årlige skatterettskurset i Oslo **3. FEB – 4. FEB**

STRAFFERETT OG STRAFFEPROSESS

Ankeforberedelse og prosedyre for Høyesterett i straffesaker **27. JAN**

TINGSRETT

Innføring i jordskifte **13. JAN – 14. JAN**
Det årlige tingsrettskurset **6. FEB – 7. FEB**

UTDANNINGSRETT

Det årlige kurset i utdanningsrett **VENTELISTE** **28. JAN – 29. JAN**

Forfatter: Hans Petter Graver
Forlag: Universitetsforlaget 2019
Sider: 624 sider
Pris: 699 kroner

Alminnelig forvaltningsrett, 5. utg.

Denne ferske utgaven er oppdatert med ny rettspraksis og endringene i forvaltningsloven. Det redegjøres også for vurderingene som ligger bak forslaget til ny forvaltningslov i NOU 2019:5. Boken drøfter også norsk rett og EØS-regler og EMK.

Forfatter: Vibeke Irene Løvold
Forlag: Universitetsforlaget 2019
Sider: 214 sider
Pris: 379 kroner

Konkursrett

En bok i forlagets Kort forklart-serie som gir en innføring i faget, først og fremst myntet på studenter, men også på praktikere som trenger å sette seg inn i faget raskt. Forfatteren er lagdommer i Borgarting. Boken er inndelt i seks deler: Innledning, prosessuell konkursrett, materiell konkursrett, konkursskarantene, konkurs over landegrensene og oversikt over reglene om gjeldsforhandling i konkursloven.

Redaksjon: Johan Giertsen, Erling Johannes Husabø, Øystein L. Iversen og Berte-Elen Konow
Forlag: Fagbokforlaget 2019
Sider: 556 sider
Pris: 1099 kroner

Rett i vest

Et festskrift i anledning 50-årsjubileet til juristutdanningen ved UiB, og etableringen av et rettsvitenskapelig forskningsmiljø utenfor Oslo.

Boken inneholder historiske tilbakeblikk,

både over tidlig forskning og undervisning, samt en rekke vitenskapelige artikler. Boken starter med en introduksjon til fakultets historie, skrevet av professor Jørn Øyrehaugen Sunde, og fortsetter med kapitler om vekst og profesjonalisering (antall studenter har vokst fra 272 i åpningsåret 1969 til 2500 i 2019), om de første jusstudentene i Bergen, om internasjonalisering, for å nevne et lite utdrag, og altså en rekke vitenskapelige artikler, for eksempel om klimarettlige utfordringer for rettsvitenskapen, og om samtaleprosesser i barnevernssaker.

Boken gir også en oversikt over juridiske doktorgrader og æresdoktorer ved fakultetet.

Forfatter: Tomas Midttun Tobiassen
Forlag: Fagbokforlaget 2019
Sider: 148 sider
Pris: 449 kroner

Når myndighetene griper inn. En studie av legalitetsprinsippet i Høyesteretts praksis.

«Boken inngår i det jeg oppfatter som en tendens blant yngre jurister til å se nærmere på rettspraksis og stille spørsmål ved overleverte sannheter», skriver forfatteren i forordet. Boken er basert på analyser av høyesterettspraksis han gjorde da han var vitenskapelig assistent ved Institutt for offentlig rett ved UiO. Boken studerer Høyesteretts lovtolkning på legalitetsprinsippet område, basert på 118 avgjørelser hvor domstolen har tatt stilling til om forvaltningen hadde tilstrekkelig hjemmel for inngrep.

Til slutt i boken tar han til orde for at «målet for rettsvitenskapen ikke bare må være å beskrive rettskildebukken i offentlig rett, men også å foreslå normativt velbegrunnede tolkningsprinsipper som Høyesterett og andre autoritative rettsanvendere kan adoptere og videreutvikle».

Forfatter: Johan Giertsen
Forlag: Universitetsforlaget 2019
Sider: 376 sider
Pris: 899 kroner

Kontrakter. Ytelse og pris

En lærebok i kontraktsrett som drøfter sentrale avtale typer, med særlig oppmerksomhet rettet mot pris. Boken er delt i syv deler; Introduksjon, avtale typer, samspillet mellom avtaler og bakgrunnsretten, europeisk sosial kontraktsrett, realytelsen – tolking og utfylling av avtalen, realytelsen – yterens (unnlatte) informasjon og vederlaget – prisen.

Boken har også et register med fokus blant annet på EU / EØS og andre internasjonale instrumenter, og henvisning til rettspraksis.

Advokatene Thomas Horn og Frode Sulland.

Staten må tvinges til å isolere mindre

Advokatforeningen mener at isolasjonsbruken i norske fengsler ikke vil endre seg uten at politikere, påtalemyndigheten og Kriminalomsorgen blir tvunget til det.

— På dette feltet er det advokatene og domstolene som, på tross av mangelfull rettshjelpsdekning, etter lang tid har måttet tvinge fram endringer for at våre internasjonale forpliktelser skal bli i ivarettatt, sa advokat Frode Sulland i en åpen høring om isolasjon på Stortinget.

Høringen i Kontroll- og konstitusjonskomiteen kom på bakgrunn av Sivilombudsmannens særskilte melding om ulovlig isolasjonsbruk i norske fengsler.

Sulland møtte på vegne av Advokatforeningen sammen med Schjødt-advokat Thomas Horn. Begge sitter i Advokatforeningens isolasjonsgruppe.

Sulland eksemplifiserte blant annet med glattcelledommen fra 2014, Borgarting lagmannsretts beordring om løslatelse av en varetektinnsatt, samt Advokatforeningens isolasjonsgruppes pågående søksmål mot staten etter grov bruk av sikkerhetscelle og sikkerhetsseng overfor en psykiatrisk syk innsatt ved Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt.

Regjeringen må gjennomgå klageordningen, domstolkontrollen og rettshjelpsordningen i saker om isolasjon, og det bør settes en tidsfrist, mener Advokatforeningen.

— I vår sak er det sånn at alle vet. Det er en sak som gjelder menneskerettighetsbrudd og risiko for menneskerettighetsbrudd, og da kan man ikke unnskyldes seg med at man ikke har fått beskjed. Da må man handle, sa Horn.

JUS – Juristenes utdanningscenter

Årlige fagkurs

Kursene for våren 2020 er nå publisert på jus.no.

FAGDAG SKATTERETT

En lovfestet omgåelsesregel er vedtatt som ny § 13-2 i skatteloven. Kurset gjennomgår de konsekvenser og endringer som lovfestingen av omgåelsesregelen innebærer. Videre diskuteres aspekter som kan gi utfordringer knyttet til lovanvendelsen. Forholdet EU/EØS-rettslige regler vil også bli behandlet. Fra UK kommer Queen's Counsel Philip Baker for å snakke om de sentrale EU-reglene og retningsslinjene på området.

Tid: 30. januar **Sted:** Oslo **Pris:** 4050 kroner

DET ÅRLIGE TINGSRETTSKURSET

En gjennomgang av rettspraksis og ny lovgivning, samt konsesjon og driftsmessig gode løsninger, utjenlig eiendom, eiendomstransformasjon og mellommannsbegrepet i eiendomsmegling. Kurset er relevant for advokater, dommere, jurister, jordskiftetere, grunnverver og andre som har behov for ajourføring av sine kunnskaper i tingsrett.

Tid: 6. – 7. februar **Sted:** Sandefjord **Pris:** 5700 kroner

DET ÅRLIGE KURSET I ENERGI- OG MILJØRETT

Faglig input og relasjonsbygging; oppdatering av rettsområdet og utvalgte emner som oppfølging av Clean Energy Package, regulering av nettselskaper, vindkraft, personvern i energisektoren og beskatning i kraftsektoren.

Tid: 3. – 4. mars **Sted:** Sandefjord **Pris:** 5700 kroner

DET ÅRLIGE IKT-RETTSKURSET

Faglig oppdatering og fordypning. Plenumsforedrag og parallelle sesjoner med totalt ti ulike temaer.

Tid: 5. – 6. mars **Sted:** Sandefjord **Pris:** 5700 kroner

MEKLINGSKONFERANSEN 2020

Konferansens mål er å presentere bredden i utenrettslig konfliktløsning med vekt på forskningsbasert kunnskap og praktiske eksempler. Konferansen er et samarbeid mellom Institutt for offentlig rett, Juristenes Utdanningscenter og Meklingssenteret.

Tid: 4. mars **Sted:** Oslo **Pris:** 600 / 900 kroner

Philip Baker er Queen's Counsel, en tittel som gis til spesielt erfarne og kvalifiserte jurister. Du kan høre ham på fagdagen om skatterett.

ANNONSE

Sjekk ut vår karriereportal

LEGG UT DINE STILLINGSANNONSER

Finansavisen.no

Forsvarer folkemord-siktet i Kambodsja

Norske Armin Khoshnewiszadeh er i forsvarsteamet til den folkemord-siktede tidligere Røde Khmer-toppen Meas Muth i Kambodsja.

TEKST: HENRIK SKJEVESTAD FOTO: PRIVAT

Massegraver som inneholdt tusenvis av mennesker ble funnet ved Choeung Ek sør for Phnom Penh i Kambodsja. Her er det laget et buddhistisk minnesmerke som er fylt med mer enn fem tusen hodeskaller. Foto: Brad Barnes, Wikimedia Commons

Armin Khoshnewiszadeh (28)

- Jurist fra Universitetet i Oslo (2018)
- Var i 2019 praktikant og juniorkonsulent ved Røde Khmer-tribunalet i Phnom Penh i Kambodsja.
- Har tidligere blant annet vært legal trainee ved den norske ambassaden i Haag og president i The European Law students Committee (ELSA) i Brussel.

Armin Khoshnewiszadeh (28) fra Oslo er juristutdannet fra Universitetet i Oslo. Ved siden av studiene har han bred internasjonal erfaring, blant annet fra den norske ambassaden i Haag. I april 2019 startet Khoshnewiszadeh som praktikant ved Røde Khmer-tribunalet Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (ECCC) i Phnom Penh i Kambodsja.

Domstolen ble opprettet i 2001 for å behandle straffesaker knyttet til handlinger begått av Røde Khmer-regimet i Kambodsja mellom 1975 og 1979.

Etter praktikanttiden fikk han tilbud om å fortsette ved domstolen — denne gang som juniorkonsulent i forsvarsteamet til den tidligere militære lederen Meas Muth, som er anklaget for blant annet folkemord og slaveri.

— Saken startet opp i 2009, og har en enorm mengde dokumenter. Det vanskeligste for meg har vært å få et fullt bilde av alle problemstillingene i saken. I tillegg kommer det å skulle utrede juridiske problemstillinger på engelsk med et annet rettskildetilbud enn det norske, sier Khoshnewiszadeh.

INTERNASJONALT TEAM

Den anklagedes internasjonale hovedadvokat er amerikansk, mens praktikantene i teamet er fra Tyskland og Frankrike.

— Som praktikant bestod mye av jobben i å bistå i den skriftlige ankeprosessen.

Armins oppgave som konsulent har først og fremst vært knyttet til den muntlige høringen som fant sted i Røde Khmer-tribuna-

let denne høsten. Tribunalet skal avgjøre om saken skal gå videre til vanlig domstolsbehandling, eller om tiltalen mot Meas Muth skal frafalles.

— For min del har det vært mye redigering av tekster, og hele spennet av juridiske oppgaver, inkludert å delta på strategimøter om hvilken vei vi skal ta.

Domstolen bygger på det franske systemet med etterforskende dommere.

— Vår sak har en ganske interessant problemstilling. Den etterforskende dommeren må avgjøre om tiltalen skal frafalles, eller om det skal tas ut tiltale basert på etterfors-

kningen. I motsetning til i Frankrike, hvor det bare er én etterforskende dommer, er det to dommere ved Røde Khmer tribunalet — en nasjonal og en internasjonal. Den nasjonale har kommet til at tiltalen bør frafalles, mens den internasjonale mener at det bør tas ut tiltale, sier Khoshnewiszadeh.

Saken er i skrivende stund til behandling i et såkalt pre-trial chamber, som vil avgjøre om tiltale skal tas ut eller ikke. Avgjørelsen vil være endelig.

— Forsvarerteamet mener tvilen bør komme den tiltalte til gode, og at tiltalen bør frafalles, sier Khoshnewiszadeh.

En avgjørelse er ventet i første kvartal 2020.

— GJØR INNTRYKK

Khoshnewiszadeh har bred erfaring fra å jobbe i et internasjonalt team, både fra verv i European Law Students' Association (ELSA) og International Bar Association (IBA).

— Jeg vil anbefale alle studenter å få litt internasjonal erfaring i studietiden, enten

**”
Jeg vil anbefale
alle studenter å
få litt internasjonal
erfaring.**

— Saken jeg jobber med er svært omfattende, og har vært utfordrende, sier Armin Khoshnewiszadeh, her fotografert i Røde Khmer-tribunalet. Foto: Privat

gjennom å bli kjent med utvekslingsstuderter, dra på utveksling, eller bli med i internasjonalt orienterte studentforeninger, sier Khoshnewiszadeh.

Han synes det har vært spennende å sette seg inn i kambodsjansk kultur, historie og politikk.

— Kambodsja er et land i rask endring, og beveger seg sakte nærmere Kina. En merkbar trend er den store kinesiske tilstedeværelsen i Phnom Penh.

— *Hvordan oppleves det å jobbe med etterdønnene til et av de blodigste folkemordene i historien?*

— Selvsagt gjør det inntrykk å lese om de grusomme hendelsene som rystet Kambodsja i nesten fire år. Jeg føler meg både ydmyk i møte med det kambodsjanske folk, og heldig som har vokst opp i et av verdens tryggeste hjørner. Samtidig er forsvarsarbeidet vi driver med en helt essensiell del av enhver rettsprosess, og forhåpentligvis vil arbeidet vårt ha en positiv effekt på den kambodsjanske advokatstanden, sier Khoshnewiszadeh. •

DETTE ER RØDE KHMER

- Røde Khmer var et kommunistisk parti ledet av Pol Pot (1963-1981) som styrte Kambodsja fra 1975 til 1979.
- Røde Khmer er særlig husket for folkemordet regimet igangsatte, hvor rundt to millioner mennesker døde. Meas Muth var en militær leder under Røde Khmer, og ble i 2015 anklaget for folkemord, slaveri, politisk og etnisk forfølgelse, og grove brudd på Genève-konvensjonen.
- Muth hevder han var rangert for lavt til å kunne ha reell innflytelse på hendelsene.
- Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (ECCC) har møtt kritikk fra flere hold, blant annet for å være for statsvennlig og høyt kostnadsnivå. Mellom 2006 og 2012 brukte domstolen 173 millioner dollar, hvorav 131 millioner kom fra FN, og resten fra kambodsjanske myndigheter.
- Foreløpig er bare tre menn fra Røde Khmer-regimet blitt dømt. De fleste av de ansvarlige for drapene under Røde Khmer, inkludert Pol Pot, døde før de kunne prøves for en domstol.

Kilde: Wikipedia

ERLEND WESSEL CARLSEN var frem til utgangen av 2016 redaksjonssjef for Finansavisen Jus, og hadde ansvaret for Advokatundersøkelsen fra 2008 til 2016. Han har vært kommentator i Advokatbladet siden 2017.

Klima - den neste X-faktoren?

De har diskutert kvinneandel i årevis, kjempet om rekruttering av studenter, målt hverandre på pro bono-arbeid, sammenlignet kåringer og knivet om resultatmarginer. Nå kommer klimabølgen.

KOMMENTAR: ERLEND WESSEL CARLSEN

Det er ikke et nytt fenomen, klimaproblematikken. Plast i havet, palmeolje, Greta Thunberg og elbiler har vært i nyhetsbildet lenge. Næringslivet er blitt kritisert, utfordret og hyllet for ulike klimatiltak, og mange har tatt grep. Store og små. Det siste året har også stadig flere advokatfirmaer stukket nesen frem og fortalt hva som engasjerer dem, eller hva de gjør for en grønnere hverdag.

Et raskt streif over de ulike hjemmesidene gir noen innblikk i hvordan de ulike firmaene jobber og prioriterer. Men ikke mer enn at man som oftest må scrolle seg et stykke nedover på den allerede bortgjemte samfunnsansvarsfanen for å finne info. Visse klimabetragtninger er mer tilgjengelige enn andre. Noen byr på seg selv, andre holder seg i bakgrunnen. Enn så lenge.

For selv om klimakrisen er over oss, så er advokatbransjen heldige med virket. Verden blir stadig mer digital, og utslippene er små fra en uke i rettssalen, eller fra papirarbeidet i forbindelse med en børsnotering.

HVA ER DE BESTE LØSNINGENE?

Det er helt sikkert flyreiser å kutte, grønnere alternativer som reduserer firmaenes klimaavtrykk, og mye holdningsarbeid som kan gjøres for å kunne slå seg på brystet med at man er en ledestjerne når det kommer til klima. Men det blir litt som Advokatfirmaet Glittertind — som er blant firmaene som fronter klimaspørsmålet mest — så fint oppsummerer sine bidrag; «alle monner drar». For det er vanskeligere for et advokatfirma å gjøre store synlige forskjeller enn det er for en produksjonsbedrift.

Det er såpass lett at man kan knytte seg til et stort og seriøst initiativ — som eksempelvis FNs Global Impact-nettverk — så har man gjort jobben. Misforstå meg rett, det er veldig bra, men det er et stykke fra så ekstremt som de ivrigste klimaforkjemperne vil at vi skal leve. Jeg har selv erfart at det heller ikke er like lett å navigere i det grønne landskapet på

jakt etter de beste løsningene. I hvert fall ikke når det helst skal være økonomisk bærekraftig, tilgjengelig, forståelig og fysisk mulig.

Advokatbransjen er relativt forutsigbar. Det kommer til å komme en klimakamp. Det kommer til å bli flere artikler om «slik jobber vi med klimautfordringene» eller «nå har vi kjøpt sykler som skal ta oss til møter eller domstoler». Akkurat slik andre trender og utfordringer sakte, men sikkert har dalt ned over markedet.

Noen har vært på ballen en stund allerede. Andre er litt sene på avtrekkeren, men har fortsatt tid. Og akkurat slik visse firmaer har jobbet seg til status som flinkest på kvinneandeler blant partnere, pro bono-arbeid, rekruttering eller marginer, vil det komme firmaer som jakter — og tar — ledertroyen i advokatfirmaenes klimarace, med drøssevis av konkurrenter hakk i hæl. Temaet gjennomsyrrer rett og slett næringslivet i så stor grad at det kommer til å komme, enten man vil eller ikke.

Men: Når pilene peker oppover, solen skinner og overskuddet er stort, er det lett for klientene å snakke varmt om å ta miljøvennlige valg. Velge de firmaene som gjør mest, og tenke grønt når man tar skal ta beslutninger.

TILBAKE TIL START

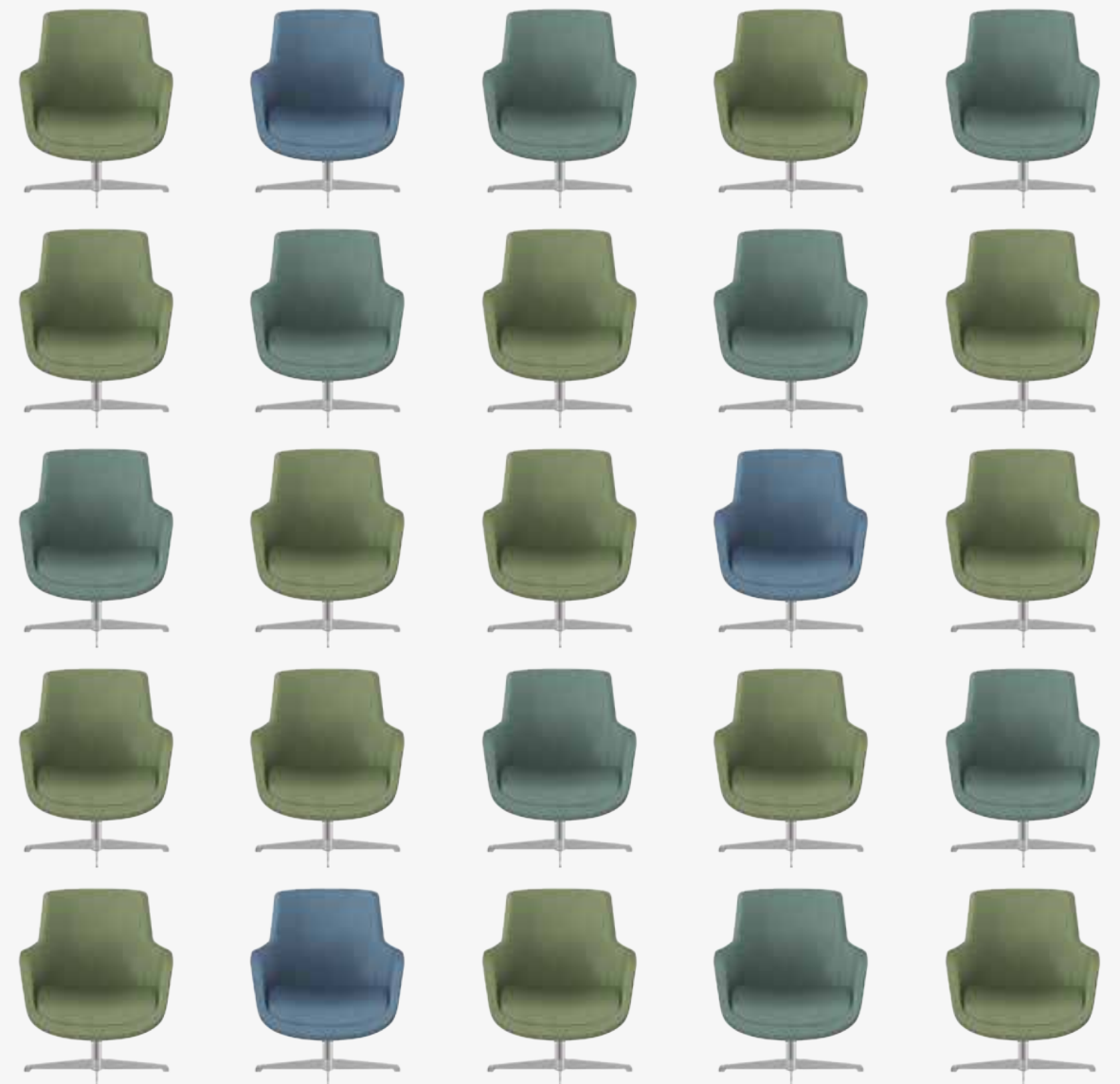
Men så fort pilene bøyer seg, himmelen ikke er skyfri lenger, eller pengebingen og energinivået synker, da er det reptilhjernen som handler. Og da kan klima være klima, så lenge problemet løses.

Dette treffer advokatmarkedetspikeren på hodet. Man kan helt sikkert vinne klientens tillit på å sløyfe en og annen flytur, sykle til møter eller klimakompansere utslippene man har pådratt seg gjennom tusenvis av utskrifter, men når klienten virkelig behøver bistand, når det virkelig brenner, tør jeg påstå at drivhusgasser, utslippsmål og 2 graders-målet er visket vekk fra horisonten. Dessverre.

Da er vi egentlig tilbake til start. For akkurat som med kvinneandeler, rekruttering, pro bono-arbeid, kåringer og resultatmarginer, er dette parametere man har målt seg selv og hverandre på, men som i liten grad har påvirket forholdet til klientene.

Men det er, heldigvis, en x-faktor i x-faktoren her, og det er generasjonen som i skrivende stund utdanner seg til å bli morgendagens advokater — og klienter. En generasjon som er vokst opp med kjøttskam, flyskam, oljeskam, kjøpe nyttskam og plastskam kommer til å sette et tydelig preg på morgendagens næringsliv. Og da er det kanskje ikke så dumt å la bilen stå og heller begynne å sykle til klientmøter allerede i dag. •

VI HAR KJØPT 25 NYE STOLER

VI STARTET HELP i 2005 fordi vi vil gjøre advokattjenester tilgjengelig for alle. Nå teller vi 200 ansatte, og søker 25 nye advokater.

HELP tilbyr advokathjelp gjennom advokatforsikring. Vi er den største leverandøren av advokattjenester til LO-medlemmer, kunder av Telenor og boligkjøpere. Hos oss betaler du ikke timepris, kun forsikringspremie, og vi gir deg advokathjelp helt til saken er løst. Du får

ubegrenset rådgivning, hjelp til å skrive avtaler, og bistand i forhandlinger og rettsaker når du trenger det. Vi er spesielt sterke innen barne- og familierett, arv og fast eiendom. I 2019 omsetter HELP for 500 millioner kroner.

HELP er en moderne arbeidsplass med et sterkt fagmiljø og advokater som drives av å gjøre en forskjell. Vi er ledende innen digitale løsninger som endrer arbeidshverdagen for ansatte og bruker-

opplevelsen for kundene. Advokatene i HELP fakturerer ikke, og får dermed bedre anledning til å konsentrere seg om fag og disponere sin egen tid. Våre lokaler er sentralt plassert på Majorstua i Oslo, og vi har et uformelt og hyggelig arbeidsmiljø der folk trives.

Vi søker nå både nyutdannede og erfarne advokater til HELP Forsikring og HELP-advokatene.

Er du interessert? Les mer på help.no/25nye

– Hvis folk hadde sett hvor mye tid vi brukte på dette, ville de nok blitt overrasket, sier Ragnhild Nakling (t.v.) og Celine Brovoll.

Bruker tre årsverk på pro bono-saker

Advokatfirmaet Wiersholm arbeidet i fjor med seks utlendingssaker for NOAS. Gjennom samarbeidet får firmaets fullmektiger også verdifull prosedyretrening.

TEKST OG FOTO: HENRIK SKJEVESTAD

Arbeidsrettsadvokat Ragnhild Nakling i Wiersholm har også ansvaret for et helt annet arbeidsfelt i firmaet. Sammen med partner Georg Engebretsen er hun flere ganger i året prinsipal i asylsaker i samarbeid med Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS). – Selv om vi i utgangspunktet ikke har utlendingsrett som et av våre kjerneområder, har vi opparbeidet oss en omfattende kompetanse på både utlendingsrett og asylsaker. Vi bruker det vi kan best - juss - på den måten vi mener tjener samarbeidspartnerne best, sier Nakling. Årlig bistår firmaet i omkring seks saker. Hun forteller at Wiersholm i fjor ga bistand tilsvarende tre årsverk i asylsaker.

GIR PROSEDYRETRNING

Firmaet vinner frem med noe under halvparten av sakene. – Jeg synes absolutt ikke suksessraten er så verst. Det kan være vanskelig å nå frem med denne typen saker i domstolene. Og sakene er jo vurdert både av Utlendingsdirektoratet (UDI) og Utlendingsnemnda (UNE). Når vi tar sakene, mener NOAS og vi at det er gjort en gal vurdering av sakene, men samtidig er vi svært tydelig overfor klientene på at utfallet ikke er gitt, sier Nakling.

Et aspekt ved NOAS-samarbeidet er at firmaets fullmektiger får god prosedyretrening. – Mange tror kanskje at saker med enkeltpersoner må være lettere enn de som dreier seg om store selskap og mye penger. Det er en kortsiktig tanke, for noe viktigere enn dette finnes ikke. Her får vi jobbe med saker som virkelig betyr noe for de enkeltmenneskene vi bistår. Hun legger ikke skjul på at samarbeidet også bidrar til at Wiersholm-fullmektigene får tatt sine obligatoriske rettssaker. – Samtidig vil jeg understreke at vi kunne valgt oss helt andre, og mye lettere saker dersom vi gjorde dette arbeidet bare for å skaffe fullmektig-saker. Fra min side ligger det et oppriktig engasjement. Dette er noe jeg bruker en god del tid på internt, og noe jeg absolutt mener er verdifullt for Wiersholm, sier Nakling.

- MOTIVERENDE

Advokat Celine Brovoll er blant dem som vanligvis arbeider med et helt annet fagområde, nemlig rammevilkår og virksomhetskrav for norske og utenlandske finansforetak, verdipapirforetak og fondsforvaltningsselskaper. – Asylsakene oppleves veldig annerledes enn sakene jeg jobber med ellers. Først og fremst er forskjellen at vi i disse sakene jobber med privatpersoner, ikke selskaper. Klientene vi bistår har få ressurser, og prater som regel ikke engang norsk. Sakene de står i gjør at vi får lyst til å hjelpe, og blir veldig motiverte til å gjøre en god jobb, sier Brovoll. – Når man som advokat får bidra i disse sakene, føler man seg bra. Selv i saker der klientene skjønner at det ikke går veien, er de som regel ekstremt takknemlige for arbeidet vi gjør, understreker Brovoll. •

Noas: Endret resultat i flertall av sakene

Norsk organisasjon for asylsøkere samarbeider med ti advokatfirmaer om gratis advokatbistand.

Formålet med samarbeidet er å gjøre det enklere å få prøvet saker for domstolene for dem som har fått avslag i asylsaken sin, forteller juridisk rådgiver Andreas Furuseth i NOAS. NOAS samarbeidet i sin tid med Advokatforeningens aksjons- og prosedyregruppe, som var i virksomhet fra 2007 til 2013. I perioden gjennomgikk gruppen 1755 vedtak i utlendingssaker, og henviste 71 saker til rettslig prøving. Både store og mindre advokatfirmaer bistod gratis. – Etter at gruppen ble lagt ned, ønsket vi å bistå denne klientgruppen videre. Derfor tok vi først kontakt med Wiersholm, som var positive, og utviklet et godt samarbeid med dem. Siden har flere firmaer kommet til, sier Furuseth.

PÅ LIVET LØS

– Svært få av disse klientene har midler til å

betale egen advokat. Sakene representerer et rettssikkerhetsproblem av stor betydning for dem det gjelder. Et feilaktig avslag kan få fatale konsekvenser, og i ytterste konsekvens kan det være spørsmål om liv eller død. – Det er viktig at sakene blir behandlet av kompetente advokater, og en forutsetning for dette er at det gjøres et grundig arbeid, og at erfarne prinsipaler står ansvarlig for oppfølgingen. Jevnt over opplever vi at dette gjøres på en skikkelig måte, sier Furuseth.

VINNER FREM

Dersom man legger sammen sakene advokaten vinner for NOAS i domstolen, og saker der Utlendingsnemnda ender opp med å ta en ny vurdering i, er det ifølge Furuseth et flertall som har fått et endret resultat. – Dette er et veldig positivt prosjekt for vår del. Selvfølgelig hadde det vært bra hvis disse klientene hadde hatt mulighet for å få juridisk bistand uten at advokatfirmaene måtte jobbe gratis, men det er ikke realistisk på det nåværende tidspunkt, ettersom det ikke gis ikke fri sakførsel i disse sakene, sier Furuseth. •

10 FIRMAER BIDRAR

- NOAS får gratis advokatbistand fra disse firmaene:
- Wiersholm
 - Arntzen de Besche
 - Selmer
 - PWC
 - Simonsen Vogt Wiig
 - Advokatfirmaet Mette Yvonne Larsen & Co
 - Schjødt
 - Matrix advokater
 - Wikborg Rein & Co
 - Advokatfirmaet Erling Grimstad

ANNONSE

ØSTBY AARSKOG

ADVOKATFIRMA

ØSTBY AARSKOG Advokatfirma AS er i sterk vekst med økende oppdragsmengde og søker derfor advokat og/eller advokatfullmektig. Det er ønskelig med søkere som er faglig solide, som har god arbeidskapasitet og som har ambisjoner for videre faglig og kommersiell utvikling i vårt firma. Både jurister med arbeidserfaring og nyutdannede oppfordres til å søke. Erfarne advokater er også velkommen til å ta kontakt. Som advokat / advokatfullmektig hos ØSTBY AARSKOG Advokatfirma AS vil man dels bli tildelt saker som forventes å bli håndtert med betydelig selvstendighet og dels ta del i arbeidet på saker som i hovedsak håndteres av andre advokater. Det er betydelig tilfang av tvistesaker for domstolene. Søkere til stilling som advokatfullmektig kan derfor påregne å få sine saker i løpet av en vanlig fullmektigperiode. For mer erfarne kandidater legges også opp til at man kan ta del i firmaets markedsarbeid. Kontaktperson for spørsmål om stillingen er Mauritz Aarskog.

Lønn og arbeidsbetingelser etter nærmere avtale.

ØSTBY AARSKOG Advokatfirma AS er i dag et framoverlent og moderne drevet advokatfirma med røtter i en av de eldst eksisterende advokatpraksisene i Hamar. Arbeidsmiljøet er uhøytidelig preget av engasjerte mennesker med arbeidsglede og godt humør. Vi inspirerer og lar oss inspirere. Kontorlokalene er i toppetasjen i Midtbyen Park med utsikt over Mjøsa. Virksomheten er forankret i høye faglige og etiske standarder, integritet og sterkt engasjement for den enkelte sak og klient. Sakstilfanget er bredt med hovedvekt på sivil juss der fast eiendom og kommersielle spørsmål står sentralt. Vår ambisjon er å være det naturlig foretrukne advokatfirmaet i vår region. Innen våre mest sentrale arbeidsfelt har vi oppdrag geografisk spredt over hele landet. Enkelte oppdrag har også internasjonale sider.

Nytt TV-drama med dypdykk i forretningsadvokatmiljøet

Ifølge serieskaper Siv Rajendram er det blitt gjort omfattende research blant advokater før innspillingen av TV2s seersuksess «Heksejakt».

TEKST: HENRIK SKJEVESTAD

Så langt har godt over en halv million sett hver episode av «Heksejakt» på TV2 og TV2 Sumo der det indre liv i det fiktive high end-advokatfirmaet Biermann og Gude danner bakteppet.

Serien startet med at serieskaperne leste Kari Breirems bok «Fremme rett og hindre urett». Breirem var tidligere direktør i BAHR, og var varsler i Tønne-saken.

Serieskaperne Siv Rajendram og Anna Bache-Wiig understreker at serien ikke er basert på BAHR-saken.

— Gjennom boken og fortellingen hennes fikk vi en forståelse av hvor ekstremt tøft det kan være å stå i en varslingsprosess. Å lese om en som risikerte så mye ved å trå ut av flokken, inspirerte oss til å lage en historie med en varsler i fokus, sier Rajendram.

I «Heksejakt» får økonomidirektøren Ida Waage (Ingrid Bolsø Berdal) raskt en mistanke om at en utbetaling til fir-

maets viktigste klient Peer Eggen (Mads Ousdal) er lovstridig.

— Det ligger helt åpenbart noe symbolsk i at en profesjon som har som oppgave å forvalte lov og rett, også kan brukes til å kamuflere lovbrudd, ved å gjøre det ulovlige lovlig, sier serieskaper Siv Rajendram.

KVALITETSSIKRET SCENARIENE

Ifølge henne har serieskaperne gjort omfattende research i det juridiske miljøet, deriblant i forretningsadvokatbransjen, i arbeidet med serien.

De har også vært i kontakt med førstestatsadvokat i Økokrim og varslingsadvokater i tillegg til å følge en relevant sak i retten.

— Vi har gått langt i å prøve å kvalitetssikre scenariene vi har skissert opp i serien. Vi ønsker ikke å fremstille noen som endimensjonale skurker, eller å henge ut forretningsadvokatstanden.

Hun presiserer at de ønsker å gi

inntrykk av at det som skjer på skjermen faktisk kunne ha forekommet i virkeligheten.

— Samtidig er dette fiksjon, og litt må vi jo også kunne dikte. I serien forsøker vi å vise at feil kan ha store omkostninger, og at det ikke alltid er opplagt hva som er rett eller galt til enhver tid, sier Rajendram.

Serien sendes på TV2 torsdager klokken 21.40, og på TV2 Sumo. •

Preben Hodneland og Caroline Glomnes spiller advokatene Jan Gunnar Askeland og Birgitte Bugge.

Advokatvirksomhet – mellom prinsipper og marked

Advokater har en helt sentral plass i rettsstaten, og prinsipielle hensyn må ligge til grunn for virksomheten. Klientene må kunne stole på advokatenes kvalitet, etikk og uavhengighet, for de fleste har liten mulighet til å vurdere dette selv.

I fjor høst ble analyseselskapet Copenhagen Economics engasjert av Justisdepartementet for å vurdere to konkrete spørsmål som skal reguleres i ny advokatlov: Hvem skal kunne eie advokatforetak, og hvem skal ha adgang til å yte juridiske tjenester? Hovedmålsetningen med analysen var å vurdere de konkurransemessige effektene av eventuelle endringer som kan følge av hva advokatlov bestemmer på disse to viktige områdene.

Jeg er glad for departementets engasjement. Advokatvirksomhetenes rammebetingelser bør interessere alle som er opptatt av rettssikkerheten for norske borgere, og av konkurransekraften for norske bedrifter. Arbeidet med ny advokatlov øker dessuten behovet for innsikt i disse spørsmålene, samtidig som ny teknologi, økende prispress og andre utviklingstrekk gjør at advokatbransjen må levere stadig bedre på innovasjon og markedstilpasning.

Hovedinntrykket av rapporten er at den friskmelder det norske advokatmarkedet. Konkurransen beskrives som god, ja endatil som sterk. Særlig er konkurransen hard i markedet for folk flest – altså innenfor de minst komplekse sakene. Dette er veldig bra, for dette er den delen av markedet der klientene selv har lave forutsetninger for å evaluere kvaliteten og prisen på ulike tilbydere.

Når Copenhagen Economics nærmer seg de to reguleringsområdene, eierskap og tjenestemonopol, er målsettingen å identifisere og avveie fordele og ulemper. For å ta det første spørsmålet først, vurderer de at adgangen til å eie advokatvirksomheter bør liberaliseres.

Som du kanskje vet, ønsket Advokatlovutvalget at bare advokater som jobber i virksomheten, skulle kunne eie deler av den. En så streng regulering finner man ikke støtte for i rapporten. Tvert imot uttaler rapporten at «denne innstramningen kan begrense konkurransen unødvendig, uten at vi finner en minsket risiko for kvalitetsproblemer. Innstramningen er derfor ikke hensiktsmessig.» (Side 5).

Advokatforeningen har tidligere tatt til orde for at andre enn advokater bør kunne tilbys eierskap i virksomheten, så lenge de jobber i den. Hensikten er at dette vil gjøre det enklere å rekruttere konkurransekritisk kompetanse, innenfor for eksem-

pel teknologi, uten at advokatenes uavhengighet havner under press.

Analyseselskapet åpner for en liberalisering også utover dette, som de mener kan være positivt for konkurransesituasjonen, kapital- og kompetansetilgangen og innovasjonsevnen. De mener samtidig at økningen i risiko for redusert kvalitet på tjenestene som følge av en slik liberalisering, er moderat. Rapporten peker på at en liberalisering kan gjøre det nødvendig å innføre «mer regulering for å sikre at et slikt tiltak ikke utfordrer advokatenes uavhengighet – og håndhevingen av en slik regulering kan innebære høye omkostninger».

Alt i alt mener jeg Advokatforeningens syn representerer et godt kompromiss her. Det er viktig at eierskapsreglene åpner for å tilby medeierskap til innovasjonsfremmende kompetanse inn i virksomhetene, men også at adgangen begrenses såpass at det ikke krever nye fordyrende reguleringsmekanismer. Å åpne for eierskap for mennesker og miljøer som ikke jobber i virksomhetene selv, mener vi er å trekke det for langt.

Så det andre spørsmålet; bør man liberalisere adgangen til å yte juridisk bistand? Advokatlovutvalget forslo nettopp dette, og ville fjerne rettsrådsmonopolet. Rapporten åpner også for at en slik liberalisering kan være bra for konkurransen, men mener samtidig at det «kun vil ha en begrenset effekt på konkurransen ettersom det allerede i dag er god konkurranse i markedet, især i «bunnen».» (Side 5) Rapporten uttaler videre at en liberalisering her «er forbundet med en risiko for kvalitetsproblemer», og legger til grunn at en liberalisering bør kombineres med regulerende tiltak (side 56).

Alt i alt er det en interessant og god rapport Justisdepartementet har fått i hendene. Jeg er glad for at analytikerne finner at det norske advokatmarkedet fungerer så godt som det gjør. Det er tunge og viktige hensyn som står mot hverandre i disse spørsmålene. Slik jeg leser rapporten er det fristende å minne om et gammelt prinsipp; man skal være forsiktig med å reparere ting som fungerer.

MERETE SMITH,
generalsekretær

Merete Smith

”

Jeg er glad for at analytikerne finner at det norske advokatmarkedet fungerer så godt som det gjør.

FJERN ORDNINGEN MED PRØVESAKER FOR HØYESTERETT!

Av THOR ANDRÉ BJERKHAUG, advokat i Advokat Bjerkhaug, Frogner

Jeg vil anmode Advokatforeningen om å jobbe for å fjerne ordningen med prøvesaker for Høyesterett.

Det er hensiktsmessig at en advokat som har hatt saken i lavere instanser, gis anledning til å føre saken ved Høyesterett. Det innebærer en klar rettssikkerhetsmessig og prosessøkonomisk fordel at advokaten som har ført saken i underliggende instans, fører saken ved Høyesterett.

Advokater med møterett for Høyesterett tar ofte vesentlig mer betalt, og i tillegg må den nye advokaten bruke ekstra tid på å sette seg inn i saken, så det har også en økonomisk konsekvens for klienten.

Det må også anses som et demokratisk problem at stryk i prøvesaker ikke begrunnes skriftlig i utgangspunktet (man må be om begrunnelse), og ikke kan påklages.

Å be om en begrunnelse vil jo neppe endre resultatet. Slik systemet fungerer i dag, så synes det som en middeldersk gjenlevning fra eneveldstiden.

Ordningen synes også helt unødvendig. Jeg er sikker på at enhver advokat som skal føre en sak for Høyesterett vil gjøre sitt ytterste for å fremstille saken på en god måte. Har en advokat maktet å få en sak gjennom Høyesteretts ankeutvalg, så bør han eller hun også anses skikket til å føre saken i Høyesterett.

Høyesteretts ankeutvalg vil således være en sikkerhetsventil.

Det er også en svakhet ved ordningen at det er vanskelig å angi klare kriterier og etablere en ensartet norm for hva som skal til for å bestå prøven for Høyesterett, noe som påpekes i notat av 8. november 2013 fra Advokatforeningen til utvalget, hvor det vises til at en del advokater oppfatter det som «mystisk» hva som forventes.

Dessuten vil det bero på den enkelte dommers skjønn om en prosedyre er god nok til at saken er bestått som prøvesak.

En sak kan være så krevende at ad-

Advokat Thor André Bjerkhaug mener det vil være fornuftig å fjerne prøveadvokat-ordningen. Foto: Privat

vokaten stryker til prøven fordi advokaten ikke klarte å fremstille den på en tilstrekkelig god måte, mens advokaten ville ha overbevist, dersom han eller hun hadde møtt med en enklere sak.

Store advokatfirmaer vil kunne velge blant mange saker som er egnet for sine kandidater, og dermed øke muligheten for å bestå.

Enkeltstående advokater har kanskje bare denne ene saken og ene sjansen, og saken kan som nevnt kanskje være kompleks. De har også mindre ressurser til rådgivning og trening.

Det kan også være et åpenbart misforhold i saker der den ene siden prosederes av en erfaren advokat med møterett, og den andre siden av en advokat til prøve.

Når advokaten også må sende en karakterutskrift fra universitetet til Høyesterett, og det kanskje fremgår at han eller hun ikke fikk laud for tjue år siden, så vil dette også tillegges vekt.

Høyesterett vil åpenbart ikke ha anet enn laudkandidater. Det kan i seg

selv være nok til at man blir vurdert til «ikke bestått».

Det vil også være mer krevende å prosedere overbevisende i en «dårlig sak», hvor det juridisk sett skal mye til for å vinne frem, enn i en sak hvor den juridiske argumentasjonen har god støtte i rettskildene. Det er vanskeligere å overbevise om at man er egnet for prosedyre i Høyesterett, når den jussen man fremstiller, ikke er god.

Det er også mindre sjanse for at dommere stryker sine naboer og tidligere kollegaer. De kan også være farget av at kandidaten kommer fra prestisjefirmaer og kjente familier. Dette er noe som er vanskelig å etterprøve.

Advokatlovutvalget (NOU 2015:3) har vurdert å avskaffe møterettsordningen og i stedet innføre en ordning hvor Høyesterett gis adgang til å nekte advokater å møte for Høyesterett dersom advokaten ikke utfører prosessoppdraget forsvarlig.

Utvalget mener at å miste muligheten til å prosedere for Høyesterett antakelig

vil være en stor personlig belastning for en advokat, trolig enda større enn ikke å bestå en prøvesak etter dagens ordning. Jeg mener at belastningen er like stor i dagens ordning.

Slik ordningen fungerer i dag, bidrar den til et unødvendig klaseskille, både sosialt og økonomisk. Advokater med møterett bruker det som prestisje, og vil som regel kunne fakturere høyere salærer. Det er ikke måte på hvilket løft i ego og prestisje det har å bestå prøven.

Motsatt har det store konsekvenser for den som ikke består prøven, og mange vil nok velge å slutte i advokatbransjen. Man kan bare glemme å få jobb i et anerkjent advokatfirma, og man blir regnet som «giftig avfall» og blir en pariakaste. Jeg er sikker på at mange advokater holder seg vekk fra prøven til Høyesterett av frykt for ikke å bestå.

Det er stadig saker i media om at klienter bytter advokat for saker skal opp i Høyesterett. Dette skyldes åpenbart at tidligere advokat ikke har møterett, eller ikke har bestått prøven. Men i media tåkelegges dette enten som «uenighet om strategi» eller «advokaten vil ikke kommentere byttet».

En siste og alvorlig konsekvens er kanskje at advokaten ikke anbefaler anke til Høyesterett, for å unngå å komme i denne situasjonen.

Slik prøveadvokatordningen praktiseres i dag, fører den til en vidløftiggjøring av prøvesaker, og det er ikke sikkert at saker forberedes med slik møyen etter at prøven er bestått. •

”

Det er også mindre sjanse for at dommere stryker sine naboer og tidligere kollegaer.

RETTSTILSTANDEN FOR SALÆRKLAGER MÅ ENDRES

Av KÅRE I. MOLJORD, leder av Advokatforeningens regionale disiplinærutvalg

Høyesteretts ankeutvalg uttalte nylig at en salærklage til Disiplinærnemnden må avvises, dersom advokaten reiser søksmål for domstolene om salærkravets rettmessighet. Ankeutvalget uttalte at dette kan fremstå som uheldig, og slo fast at det er en lovgiveroppgave å endre på dette.

Ankeutvalget viste her til at det i forslaget til ny advokatlov, på side 479 og 505, er foreslått at klageadgangen må være uttømt før saken bringes inn for domstolene.

En konsekvens av gjeldene advokatforskrift er at en klient fratas muligheten til en kostnadsfri prøving av advokatens salærkrav, og kan bli tvunget inn i en kostbar og belastende domstolsprøving. Etter forslag fra Advokatforeningen uttalte Justisdepartementet allerede i 2001 at departementet vil vurdere å endre advokatforskriften, slik at saker som allerede er brakt inn for disiplinærmyndighetene, ikke skal kunne bringes inn for domstolene før de er rettskraftig avgjort av disiplinærmyndighetene.

Advokatforeningen og Disiplinærnemnden har senere etterlyst oppfølging fra departementets side.

Det er kjent at Justisdepartementet for tiden arbeider med forslaget til ny advokatlov. Det er å håpe at departementet nå finner tiden moden til å endre en rettstilstand som Høyesteretts ankeutvalg mener fremstår som uheldig. •

Salærkutt på 293.375 kroner

En advokat er ilagt en advarsel i Disiplinærnemnden etter å ha sendt en regning på 293.375 kroner til en tidligere klient.

Klienten, en utenlandsk kvinne, hyret advokaten i forbindelse med et skifte, der boet blant annet bestod av eiendommer i utlandet. Kvinnen betalte 41.000 kroner kontant til advokaten, men valgte å avslutte oppdraget, da hun var misfornøyd med advokaten. Advokaten skal da ha nektet å utlevere saksdokumentene.

Advokaten sendte aldri noen spesifisert faktura over hvordan han regnet seg frem til beløpet, og det var ikke laget oppdragsbekreftelse.

Advokaten anfører at han bistod kvinnen i femten måneder, om lag tolv timer pr. måned, og at han har brukt mye tid på å forklare klienten hvordan norske skifteregler fungerer. Han hevder også å ha måttet utføre arbeid knyttet til saken som andre klienter ville ha stått for selv.

Til tross for at klienten ba om en spesifisering av salær og timepris, ble dette ikke etterkommet. Disiplinærnemnden mener det fremstår «udokumentert» at advokaten har brukt 144,5 time på saken til en totalpris av 334.375 kroner. Advokaten har fakturert over 279.000 kroner mer enn motpartens advokat. Nemnden kom til at salæret ikke skulle overstige 41.000 kroner.

Ettersom klienten har krav på å få vite hvorledes advokaten har beregnet salæret, og heller ikke er blitt holdt løpende orientert om kostnadsutviklingen, må overtredelsen anses som grov, mener nemnden, som ila advokaten en advarsel. Advokaten er ikke medlem av Advokatforeningen.

Supermosjonist

og arbeidsrett-ekspert

Ingeborg Lind er advokat i Wiersholm, og jobber spesielt med arbeidsrett og pensjon.

Wiersholm-advokat Ingeborg Kristine Lind er blant landets desidert best trente advokater. I 2018 vant hun Birkebeinertrippelen. Hun mener nøkkelen til suksessen er en strukturert hverdag – og å utnytte reiseveien til og fra jobb.

TEKST OG FOTO: HENRIK SKJEVESTAD

Wiersholm-advokat Ingeborg Kristine Lind (29) er flere ganger norgesmester i terrengløp, og har også en rekke andre medaljer fra andre norgesmesterskap på merittlisten, deriblant sølv på 3000-meter løp i 2011 og bronse fra 1500-meter løp samme år.

I fjor tok hun hjem seieren i Birkebeinertrippelen, en konkurranse i langrenn, løping og sykling, der den med lavest sammenlagttid vinner.

COMEBACK

I dag er toppidrettsambisjonene lagt til side til fordel for advokatkarrieren. Selv om advokaten i dag er blant de aller ypperste mosjonistene i landet, var det langt fra opplagt at det skulle bli slik.

Egentlig la hun friidretten på hylla allerede som 15-åring fordi hun var så nervøs før konkurransene – og lofte seg selv at hun aldri skulle konkurrere på en friidrettsbane igjen.

– Men da jeg flyttet til Bergen for å studere juss meldte jeg meg inn i en friidrettsklubb med et godt jentemiljø. Treningen ble gøy igjen, og snøballen begynte å rulle, sier Lind, som er fra Askim i Østfold.

Likevel var studiene hele tiden førsteprioritet. Med en strukturert hverdag, og et godt treningsgrunnlag, fikk hun raskt progresjon. Både 2013

og 2014 ble preget av skader, og da Ingeborg endelig var skadefri året etter, var også studiene ferdige, og et tilbud fra Wiersholm fristet.

– Jeg kjente at å skulle dra rett fra jobb til konkurranser ikke var optimalt. Dermed ble overgangen til å bli supermosjonist naturlig, sier Lind.

STOR VARIASJON

Hun er opptatt av at treningen skal tilføre hverdagen noe positivt.

– Da jeg møtte kjæresten min i 2016 ble det mer sykling og langrenn i treningen, og jeg ble med i langrennsteamet Driv Trening Milslukeren.

De fleste i teamet er på hennes alder eller eldre, og glade i både å trene mye, og å konkurrere.

– Samtidig har vi vanlige sivile jobber, og flere er småbarnsforeldre, sier Lind.

I tillegg til løping, sykling og ski gjør hun også egenøkter med styrketrening.

MORGENFUGL

Hun prøver å få trent hver dag, og er i norgestop-

Ingeborg Lind fra Askim har deltatt i en rekke konkurranser, blant annet det som regnes som verdens tøffeste skirenn, Expedition Amundsen, som er 100 kilometer ski med en pulk på 40 kilo.

”

Jeg er aller mest glad i å løpe – det er jo der jeg har bakgrunnen min fra.

»

Lag avtaler med venner eller kolleger. Selv om du trener med headset på tredemølle, er det fint å ha noen å varme opp sammen med, og som løper på mølla ved siden av.

Forsøk å gjøre treningen lystbetont, da er det lettere å holde det gående.

Hvis du vil hevde deg, må du trene på det du vil bli god på. Å løpe 1000 meter i den farten du planlegger å løpe konkurranse i, er et godt utgangspunkt.

Er du glad i å sykle til jobben, så legg inn intervalltrening ved å legge inn drag i motbakker.

Progressiv trening er effektivt. Forslag til mølle-økt: Varm opp i 10 til 15 minutter. Øk farten hvert 3. eller 4. minutt med for eksempel 0,5 km/t. Hold det gående i 20 til 30 minutter. Da har du en knallgod økt!

Variér treningen med å legge inn skadeforebyggende styrkeøvelser.

Bruk reiseveien til og fra jobb til trening. Hvis det er for langt, ta bussen eller t-banen noen stopp.

Forsøk å skille mellom rolig og hard trening. Når det er rolig, skal det være rolig, og når du løper intervaller, skal du bli ordentlig sliten.

Mange løper gjerne 4X4 med lange pauser. Jeg anbefaler intervaller med kortere aktive pauser, maksimalt ett minutt. Gå eller jogge rolig i pausene. Forsøk å løpe intervallene gradvis raskere utover i økten.

Senk terskelen for hvor mye du må gjøre ut av en økt. Litt er bedre enn ingenting. Det er mye bedre å løpe 3 km tre ganger i uken, enn å løpe 10 km annenhver uke.

Ingeborgs treningstips

”
Er jeg sliten, dropper jeg treningen helt.

pen i flere grener blant utøvere som ligger i skjæringspunktet mellom mosjonist og top-pidrettsutøver.

— Jeg er aller mest glad i å løpe — det er jo der jeg har bakgrunnen min fra — og bruker gjerne veien til og fra jobb.

Hun synes det er fint å trene før arbeidsdagen starter.

— Jeg har ikke problemer med å stå opp om morgenen. Stort sett står jeg ikke opp noe tidligere enn de fleste andre. Å løpe er både effektivt og tidsbesparende, særlig hvis du kan løpe til jobb. Jeg tilpasser treningen etter tid, lyst og overskudd. Noen ganger løper jeg en halvtime eller en time på vei til jobb, mens andre dager løper jeg inter-

valler på Bislett stadion eller på Voldsløkka, sier Lind.

— Men er jeg sliten, dropper jeg treningen helt.

En av fordelene med å jobbe i Wiersholm er at det er veldig fleksibelt, understreker hun.

— Jeg får nesten alltid skvist inn en økt i hverdagen.

I tillegg til å løpe går Ingeborg mye på ski.

— Det har hendt at jeg har stått opp grytidlig og gått en skitur. Da lever jeg jo opp til alle fordommer om en stereotypisk Aker brygge-mosjonist. Men når jeg har P3-morgen på øret, og er den første i sporet etter preppemaskinen, er det definitivt verdt det! •

TILLATELSE TIL Å VÆRE ADVOKAT VED HØYESTERETT

Ramborg Hege Elvebakk
Advokatfirmaet Hjort DA OSLO

Erlend Øen
Guide Advokat DA BERGEN

NYINNMELDTE

Advokatfullmektiger

Agerup Lilly Arbeidsrettsadvokatene Harald Pedersen OSLO
Bjørøy Stine Advokatfirma Blikra, Slotterøy & Fonn ASFØRDE
Brokerud Jeanette Granvoll Advokatfirmaet CLP DA OSLO
Chang Clara Advokatfirmaet Haavind AS OSLO
Finnbakk Pia Leonora Advokatfirmaet Thrana & Co ASMOSS
Frang Maria Isabel Legal 24 Advokatfirma AS OSLO
Føyen Haakon Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig AS OSLO
Gjertsen Andreas Deloitte Advokatfirma AS STAVANGER
Grane Martin Fredrik Advokathuset Just AS MO I RANA
Grøsfjell Tom Advokatfirmaet Jensen AS EGERUND
Johansen Ørjan Molstad Advokatfirmaet BAHN AS OSLO
Knutson Maren Østbø Advokatfirmaet Høgseth DA NYBORG
Moen Halvor Advokatfirmaet Moen Erikstein AS SKIEN
Ohnstad Asgeir Advokatfirmaet Responsa AS STORD
Patursson Frøydis Kristin Advokatfirmaet Sulland AS OSLO
Renland Ørjan Advokatene Rekve, Pleym & Co TROMSØ
Smeby Henrik Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS OSLO
Stuhr André Fend advokatfirma DA OSLO

Fullmektig hos internadvokat

Falkenstein Jens-Petter Finnmarkseiendommen VADSØ
Røstbø Ingvald Rygh Danske Bank avd. Aker brygge OSLO

Fullmektig hos offentlig advokat

Risbakken Øyvind Ringsaker kommune BRUMUNDDAL
van der Eynden Ida Lillehovde Ringsaker kommune BRUMUNDDAL

Fullmektig hos organisasjonsadvokat

Eriksrud Vibeke Aasen Regnskap Norge AS OSLO
Stang Helene Margrethe Arkitektenes Fagforbund OSLO

Privatpraktiserende advokater

Bakke Maria Advokatfirmaet Lund & Co DA OSLO
Bjørndal Hallvard Gardshol Advokatene Vikse, Haugland, Berge og Bachmann HAUGESUND
Clauson Conrad H.J. Advokatfirmaet Foss og Clauson AS LILLEHAMMER
Klausen Marianne Advokatfirmaet Føyen Torkildsen ASOSLO

GJENINNMELDTE

Advokatfullmektiger

Kraakevik Anette Ensrud Wikborg Rein Advokatfirma AS OSLO
Reinertsen Pål Arne Advokatfirmaet Wiersholm AS OSLO

Fullmektig hos internadvokat

Hole Astrid Nyberget Sbanken ASA BERGEN
Støa Henrik Heggen Nexans Norway AS OSLO

Internadvokat

Rostad Hilde Rannem OBOS BBL OSLO

Offentlig ansatt advokat

Gjerde Hans Kristian Nås Fylkesmannen i Møre og Romsdal MOLDE
With Line Solveig Kommuneadvokaten i Drammensregionen DRAMMEN

Privatpraktiserende advokater

Borgen Dag Christian Borgenadvokat DRAMMEN
Bull Camilla Lin Advokater AS OSLO
Ekeland Lars Wikborg Rein Advokatfirma AS OSLO
Hjermann Harald Advokat Harald Hjermann SOGNDAL
Lorentsen Line Svinndal Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig Trondheim AS TRONDHEIM
Martinsen-Røsting Marius Osloadvokatene AS OSLO
Mykkeltvedt Rune Advokatfirmaet Hjort DA OSLO
Nordling Henrik Kluge Advokatfirma AS OSLO
Spanne Stina Advokatfirmaet Selmer AS OSLO
Tveit Ingeborg Stiegler WKS Advokatfirma AS BERGEN
Valdimarsson Marianne Jamtvedt Advokatfirmaet Sylte KRISTIANSAND S

MEDLEMMER SOM HAR ENDRET STATUS

Fra aktiv til pensjonist

Rognlien Knut SKUI

Tar Busch med «en klype salt»

Under NAV-høringen på Stortinget like over nyttår sa blant annet tidligere riksadvokat Tor-Aksel Busch at om «vi hadde vært varslet før, hadde vi gått tungt inn» og at han hadde «forsømt mine plikter om vi ikke hadde handlet, det er det ingen tvil om.»

Uttalelsen har fått tidligere Transocean-tiltalt og advokat Sverre E. Koch til å reagere.

I et debattinnlegg i Dagens Næringsliv skriver Koch at under Transocean-saken, som varte i 14 år, ble det fra hans

advokat gjort flere forsøk på å få Busch til å gripe inn mot det Koch omtaler som en aktor med jus på «ville veier».

«Busch lot det skure og gå og unnlot «å gå tungt inn» til tross for flere kvalifiserte direkte innspill til ham (...) Den unnlatelsen har påført samfunnet flere hundre millioner kroner i kostnader og delvis ødelagt yrkeslivet for de tiltalte. Jeg tar derfor torsdagens bastante uttalelser til Stortingets kontrollkomité fra Busch med en solid klype salt.»

Sverre E. Koch. Foto: Jørgen Hyvang

- DET ER ALLTID LURT Å LYTTE TIL ANDRE - SOM REGEL ER DET NOE Å LÆRE

Arnfinn Bårdsen er urolig for krefter som han mener truer den demokratiske rettsstaten i deler av Europa. EMD er en stabiliserende institusjon, hevder han. Og at det er avgjørende at også norske domstoler møtes av konstruktiv kritikk, både fra pressen og fagmiljøer.

TEKST OG FOTO: THEA N. DAHL

V i kjenner ham best i svart kappe med rød fløyel, selv om Arnfinn Bårdsen egentlig var fast bestemt på å bli advokat, men likevel startet sin juridiske karriere med doktorgrad og fagansvar ved Det juridiske fakultet i Bergen etter en kort periode som dommerfullmektig. Han sier selv han var heldig som ble involvert i Tvistelovutvalgets arbeid under Tore Scheis ledelse, og der ble inspirert til å søke seg mot dommergjerningen.

Som lagdommer og lagmann i Gulating lagmannsrett oppdaget han at dommerjobben var «kanon». Siden har han vært trofast, som høyesterettsdommer fra 2008 og som dommer i Den europeiske menneskerettsdomstolen fra 2019. Mindre kjent er det kanskje at han i ungdomsårene i Stavanger ga ut musikk som bassist sammen med Sigvart Dagsland, og har en fortid i orkestergraven på Rogaland Teater.

Når Advokatbladet møter ham har han ikke ferie, men to uker med såkalt «light schedule» hjemme i det røde trehuset midt mellom Holmenkollen og Voksenlia på toppen av Oslo.

– Hvordan har du det?

– Jeg har det bra. Jeg trives veldig godt med domstolen og arbeidsoppgavene der, med kollegene, omgangformen og samarbeidsmåten. Vi har stor forståelse for at vi er forskjellige, og har respekt for hverandre. Jeg føler en tilhørighet til en institusjon og til kollegene – flere av dem vil jeg kalle gode venner. Strasbourg er også en veldig trivelig by hvor man fø-

ler seg velkommen. Men man kommer sannsynligvis ikke lenger fra kysten i Europa. Det savner jeg. For en vestlending er dette med havet litt komplisert.

– Høsten 2018 sa du til Advokatbladet at du ønsket å bidra til enighet og stabilitet i EMD. Lever du opp til ambisjonen, synes du?

– Det er det altfor tidlig å si noe om, og det må uansett andre bedømme. Men det jeg kan si er at jeg har blitt styrket i troen på at stabilitet er en viktig retningslinje for mitt arbeid. Europa er i en viss flyt. Det er ustabilt. Det er farli-

”

Jeg vil simpelthen ikke være den samme juristen når jeg kommer tilbake som da jeg dro ut.

ge krefter som truer den demokratiske rettsstaten i deler av Europa. Alle institusjoner som representerer en form for felles plattform, som i prinsippet kan virke stabiliserende og kontrollerende, må kjenne sin besøkelsestid. EMD er en slik stabiliserende institusjon. Og det er avgjørende at disse institusjonene har støtte og tilslutning fra de europeiske statene.

Bårdsen trekker også frem betydningen av at dommere – enten det er i

Høyesterett eller i EMD – arbeider konstruktivt og lyttende for å komme frem til solide, felles standpunkt.

– I den seksjonen jeg arbeider setter vi mye inn på å drøfte sakene på en sånn måte at vi i størst mulig grad finner frem til en samlende plattform. Det er som regel en meget god idé å lytte til gode kolleger. Sluttresultatet blir som regel bedre. Og en domstol som taler med én stemme når den kan, får nok større autoritet.

– Hvordan er det å være med å behandle alle barnevernssakene mot Norge?

– Det er interessant og lærerikt, og jeg befinner meg i en ny rolle her – og jeg er jo meget oppmerksom på at dette er et følsomt og vanskelig felt. Det skal samtidig ikke overdrives hvor spesielt det er. Jeg må uansett forholde meg lojalt til storkammerdommen i Strand-Lobben-saken. Min oppgave som nasjonal dommer i de norske barnevernssakene har vært å forsøke å forstå hva storkammeret sier, og videreføre dette i de etterfølgende barnevernssakene. Slik sett skiller ikke dette seg så mye fra dommerarbeidet ellers.

I Strasbourg arbeider Bårdsen med dommere fra 46 andre land. Dommerne ulike bakgrunn gir store variasjoner i tilnærming og perspektiv, forteller Bårdsen.

– Hvordan har dette første året i Strasbourg preget synet ditt på de norske domstolene?

– Det er tydelig for meg at vi har meget

»

ARNFINN BÅRDSSEN (53)

TITTEL:

Dommer i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD)

OPPRINNELIG FRA:

Stavanger

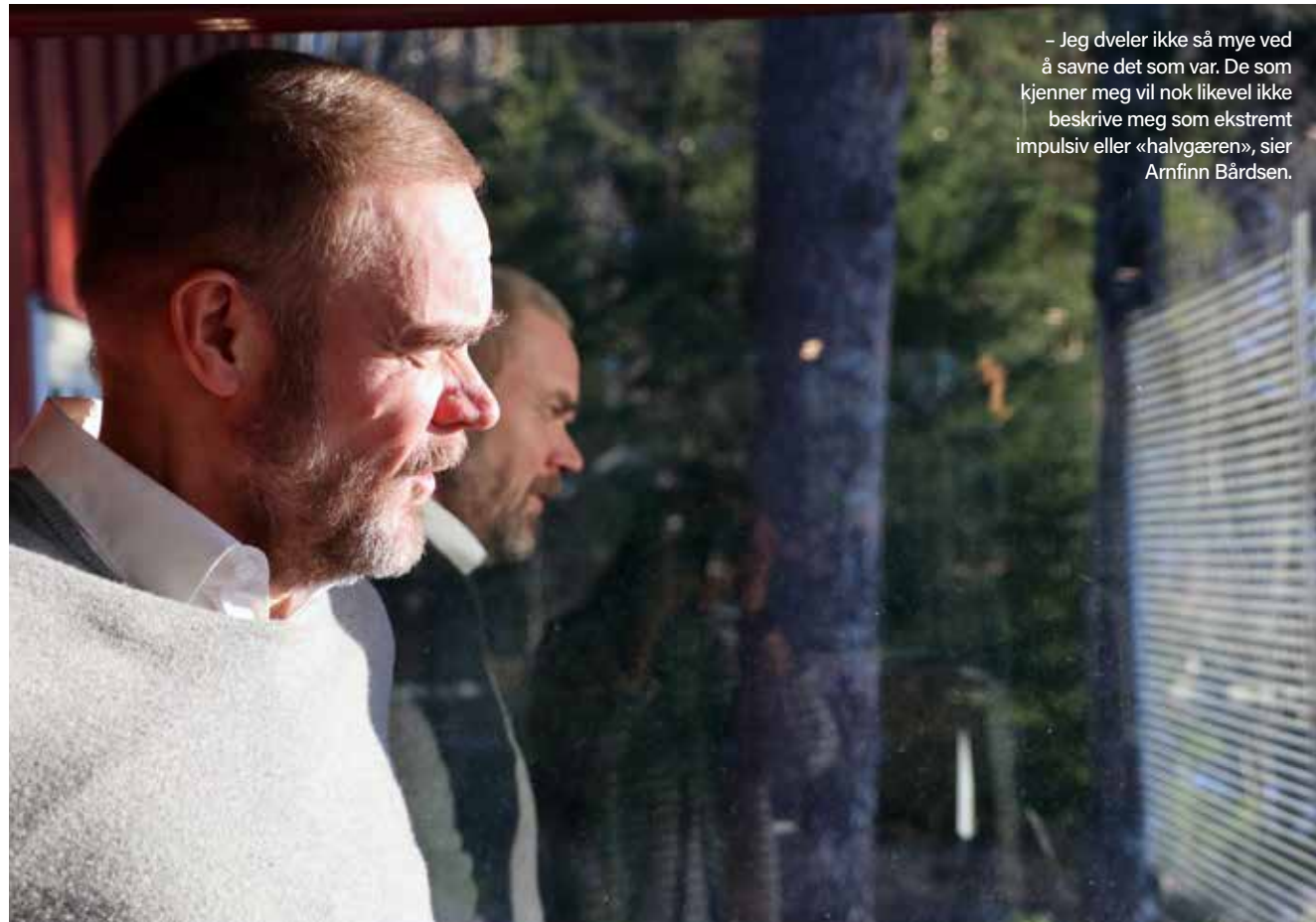
BOSTED:

Strasbourg i Frankrike og Voksenlia i Oslo

SIVILSTATUS:

Gift, to døtre

– For meg er det viktig at jeg blir sett, og jeg liker ikke så godt å bli kritisert. Ikke på den måten at jeg blir fornærmet, men jeg tar det innover meg, og på alvor. Jeg tar det naturligvis også på alvor når noen sier at jeg har gjort noe bra, sier Arnfinn Bårdsen.

solide rettsstatstradisjoner i Norge, og at vi har verdier og erfaringer med overføringsverdi. Man innser jo også at den tilnærmingen man alltid trodde måtte være den riktige, og kanskje også til og med den eneste riktige, fort utfordres. Det er alltid lurt å lytte til andre – som regel er det noe å lære. Arbeidet i EMD gir meg naturligvis en ny form for faglig modning. Jeg vil simpelthen ikke være den samme juristen når jeg kommer tilbake som da jeg dro ut. I så fall måtte jeg jo være komplett gråstein.

– Hvordan tror du fellelsene i EMD vil kunne påvirke tilliten til domstolene og rettsstaten her hjemme?

– Det er litt tvetydig. Man kan jo feste seg ved at det å bli dømt i Strasbourg gir grunnlag for å si at det norske systemet ikke er bra nok – det er avdekket en svikt. Et menneskerettighetsbrudd klinger ikke godt. Men tilliten til domstolene kan ikke bygges på en forestilling om ufeilbarlighet. Alle systemer gjør feil. Spørsmålet er like mye hvordan man korrigerer, retter opp og sikrer mot at det gjentas. EMK er i dag en del av vårt retts-system og det skal vi sannelig være glade

for. At vi har et eksternt korrektiv som slår inn når det går galt, når vi mister kursen og kommer på avveie. Dette korrektivet bør i neste runde være en komponent som styrker tilliten til domstolene.

– Hvilke tips vil du gi til advokater som skal til EMD?

– Vær nøye med formalia, og gjør som du får beskjed om. Vær kritisk til hvilke forhold du bringer til torgs. Tenk godt igjennom hvilke elementer du vil be om oppmerksomhet rundt. Konsentrer deg om de punktene det er realisme i at kan lede til noe, og bruk nødvendig tid til å studere domstolens omfattende praksis. Vær poengtert i argumentasjonen, og vær tålmodig. Gi klienten realistiske forventninger om hva som kan komme ut av det.

– Hvilken pågående debatt om rettstilstanden bryr du deg mest om akkurat nå?

– Den diskusjonen som opptar meg og mine kolleger nokså kontinuerlig er hva som er den rette balansen mellom effektiv internasjonal kontroll og den nasjonale gjennomføringen og valgfriheten. Til dette kommer debatten om hvordan statene bedre skal motiveres til

å ta sin del av ansvaret for den nasjonale gjennomføringen. Vi har store land, som Russland og Tyrkia, som blir dømt nokså ofte for de samme tingene. Begge landene betaler lojalt erstatningssummene de blir ilagt og godtar konklusjonen om at det har skjedd en krenkelse, men hva gjør de med de underliggende strukturelle problemene som genererer nye repetitive klager hele tiden?

– **Synes du at høyesterettsdommer i Norge i stor nok grad møtes av konstruktiv kritikk?**

– Det er helt avgjørende at domstoler, og alle som utøver makt over andre folk, er underlagt et kritisk blikk. Kanskje særlig fra to kanter. Den ene er pressen. Er det noe jeg har fått øynene virkelig opp for, er det hvor avgjørende en uavhengig og solid presse med tilgang til informasjon er for den samfunnsmessige utviklingen, og for sunne demokratiske prosesser. Det ville vært merkelig om ikke Høyesteretts virksomhet generelt, og Høyesteretts arbeid i enkeltsaker, var underlagt et kritisk søkelys fra pressen.

– Men også fra den andre viktige gruppen; de juridiske fagfolkene, ekspertene, universitetsmiljøene. Det er i

”

Den tilnærmingen man alltid trodde måtte være den riktige, og kanskje også til og med den eneste riktige, utfordres fort.

dag mange flere solide, juridiske spesialister som ser det som et samfunnsansvar å bidra til opplysning og debatt. Om disse to gruppene er engasjerte nok, kan likevel diskuteres. Og jeg må respektfullt få si at jeg er litt urolig for at det er for få journalister som forstår nok av feltet til å komme med det vi kan kalle innsiktsfull kritikk. Det er lett sensasjonene som preger.

– NAV-saken kalles den største rettspolitiske skandalen som har skjedd i Norge i nyere tid. Føler du personlig et medansvar for at den feilaktige lovtolkningen fikk pågå i så mange år?

– Dette sakskomplekset er under granskning, jeg kjenner ikke detaljene, og vil ikke gi uttrykk for noe syn – heller ikke på spørsmålet om ansvar. Men jeg var førstvoterende i begge de to høyesterettsdommene som har vært omtalt i denne sammenhengen, én fra 2011 og én fra 2017. Det gir meg all grunn til ydmykhet. Jeg skulle jo naturligvis gjerne ha villet blitt oppmerksom på de aktuelle EØS-rettslige problemstillingene. Men det lå altså ikke til rette for det. Jeg ville anta at Høyesterett nå ser det

som naturlig å vurdere om det er behov for justeringer av praksis og rutiner, for bedre å fange opp slike situasjoner.

– For å samle trådene; lever det første året i Strasbourg opp til forventningene?

– Ja, det vil jeg si. Det er umulig å være forberedt på alt når man går inn i en sånn institusjon og flytter til et nytt land. Jeg føler at jeg har vært heldig. Jeg har på en måte to motsatte liv. Her i Oslo bor jeg med familie i en stor enebolig med hage, det er stille, og langt fra byen med kort vei til marka. I Strasbourg bor jeg i en leilighet midt i sentrum, det er aldri stille, det koker overalt med folk og jeg bor alene, uten andre forpliktelser enn å arbeide med alle sakene.

– Ni år er ganske lenge og man må organisere seg langsiktig. Derfor har jeg lagt vekt på at jeg har gode boforhold i Strasbourg, at jeg har et skikkelig hjem der, med bilder på veggene og kjøkkenhåndklær, og hvor hele familien kan bo. Men det er en pris å betale når man bryter opp en familietilværelse, og det blir jo en del reising frem og tilbake.

Les en lengre versjon av intervjuet på Advokatbladet.no! •

3 KJAPPE

Har du et faglig forbilde, og i tilfelle hvem?

– Jeg har møtt og møter stadig mange flinke folk som jeg blir både imponert og inspirert av. Et eksempel er den nylig avgåtte presidenten for The Supreme Court i Storbritannia, Lady Brenda Hale. Hun er en mild og smilende dame, og en bunnsolid og uredde dommer. Hun ledet UK Supreme Court i Miller 2-saken like før jul i fjor, som ble anlagt i forbindelse med at den britiske statsministeren sendte parlamentet hjem på ferie mens Brexit-forhandlingene pågikk. UK Supreme Court slo fast at det kunne han ikke gjøre uten en meget solid begrunnelse – og det hadde han ikke engang forsøkt å gi. Den saken ble behandlet i muntlige forhandlinger over tre dager, og avgjørelse forelå allerede uken etterpå. Det var president Lady Hale og visepresident Lord Robert Reed som skrev dommen mer eller mindre alene gjennom helgen. For en dommer å lese den avgjørelsen – det er bare å gi seg over! Over klarheten i resonnementene, og i språket. Det er et fantastisk dommerhåndverk, utøvd i en meget turbulent politisk situasjon. Dommen er enstemmig, og etterlater egentlig veldig lite diskusjon.

Hva brenner du for rent faglig?

– Ideen om rettsstaten er en gylden idé, som vi må arbeide med kontinuerlig i det små og i det store hele tiden. I den grad jeg kan finne en samlende tråd i arbeidet mitt, så er det denne. Betydningen av uavhengige dommere, betydningen av at det er grenser for hva politikere og flertall kan gjøre, at det er regler som ikke vilkårlig kan endres. Det er helt sentralt. Og i den grad jeg noen gang har vært i tvil om betydningen av dette, er all tvil eliminert etter det første året i Strasbourg. Mange av vanskelighetene vi ser i dagens Europa er dessverre knyttet opp til sammenbrudd eller forvitring av rettsstaten i vid forstand.

Hvem er Norges beste på feltet ditt?

– Det kan jeg ikke, og vil jeg ikke, si noe om. Det er rett og slett håpløst å gi slike terningkast.

Informasjon om jobb-bytter hentes fra Advokatforeningens medlemsregister. Du kan også sende informasjon direkte til redaksjonen@advokatbladet.no

Frist for innsendelse til neste utgave er 10. februar. Spalten er kun for medlemmer av Advokatforeningen.

ADVOKAT METTE NAGY STOVNER har sluttet i Advokatfirmaet Magnus Legal AS og begynt som kontraktsrådgiver i Sykehusbygg HF.

ADVOKAT SOLVEIG KRISTINE HØGTUN har sluttet som partner i Advokatfirmaet Elden DA i Oslo og startet opp Advokat Solveig Kristine Høgtun i Oslo.

ADVOKAT MARIJANA LOZIC har sluttet som partner i Advokatfirmaet Andenæs Aaløkken Veum DA i Oslo og startet opp Advokatfirmaet Marijana Lozic i Oslo.

ADVOKAT ØYVIND SKJERPEN har sluttet i Austin Lyngmyr & Co Advokatfirma AS i Oslo og startet opp Skjerpen Bugge Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT KNUT SVERRE ANDRESEN har sluttet i Advokatfirmaet BAHR AS i Oslo og tiltrådt som partner i Advokatfirmaet Schjødt AS i Oslo.

ADVOKAT HANNE KVALSHAUG har sluttet i SpareBank1 Skadeforsikring AS i Oslo og begynt i IF Skadeforsikring NUF på Lysaker.

ADVOKAT LARS-HENRIK BERG har sluttet i Advokatfirmaet Glittertind AS i Oslo og begynt i Brækhus Advokatfirma DA i Oslo.

ADVOKAT HENRIK NORDLING har sluttet i Advokatfirmaet BAHR AS i Oslo og begynt i Kluge Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT HAAKON BLAAUW har sluttet som partner i Wikborg Rein Advokatfirma AS i Bergen og startet opp Blaauwlegal Advokatfirma i Bergen.

ADVOKAT HOLM GRIMSRUD har sluttet i juridisk avdeling i Maskinentreprenørenes forbund (MEF) og tiltrådt som partner i Wahl-Larsen Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT STEPHEN KNUDTZON har sluttet som partner i Advokatfirmaet Thommessen AS i Oslo og startet opp Advokat Stephen Knudtzon i Oslo.

ADVOKAT DAG-HEINE BJØRNDAL har startet som kommuneadvokat i nye Øygarden kommune, tidligere Fjell kommune.

ADVOKAT GERHARD HOLM har sluttet i Advokatfirmaet Thommessen AS i Oslo og startet opp Gerhard Holm i Oslo.

ADVOKAT LINDA SØRFONN MOE har sluttet i Dalheim Rasmussen Advokatfirma ANS i Bergen og begynt i RettAdvokat ANS i Bergen.

ADVOKAT LARS MARTIN HEGDAL har sluttet i Deloitte Advokatfirma AS i Bergen og begynt i Harris Advokatfirma AS i Bergen.

ADVOKAT GUNN-MARI KJØLBERG har sluttet i Advokatkollegiet Kindem & Co i Oslo og begynt i Advokatfirmaet Mette Y. Larsen & Co.

ADVOKAT INGA KAASEN har sluttet som partner i Advokatfirmaet NOVA DA og begynt i TAX & Legal Advokatfirma DA på Billingstad.

ADVOKAT JULIUS BERG KAASIN har sluttet i Stokke AS i Oslo og begynt i Advokatfirmaet GjessingReimers AS i Oslo.

ADVOKAT ELENE ELNESS har sluttet som partner i Advokatfirma Andenæs Aaløkken Veum DA i Oslo og tiltrådt som partner i Advokatfirma Kildebo AS i Drammen.

ADVOKAT ARILD DYNGELAND har sluttet som partner i Advokatfirmaet Alvheim og Hansen ANS i Bergen og tiltrådt som partner i Advokatfirmaet Schjødt AS i Bergen.

ADVOKAT FREDRIK AASEN har sluttet i Crawford & Company AS i Sandvika og begynt i Austin Lyngmyr & Co Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT CARSTEN LINDEMAN MOWINCKEL har sluttet som partner i Advokatfirmaet Grette AS i Oslo og tiltrådt som partner i Advokatfirmaet GjessingReimers AS Oslo.

ADVOKAT JØRGEN SUNDE har sluttet som partner i Dæhli Bull & Co Advokatfirma DA og begynt i Claims Handling AS i Oslo.

ADVOKAT RUTH FRØLAND har sluttet som partner i Advokatkollegiet Lillestrøm AS og tiltrådt som partner i Advokatfirmaet Tønset AS i Lillestrøm.

ADVOKAT KIRTI MAHAJAN THOMASSEN har sluttet som partner i Bull & Co Advokatfirma AS i Oslo og tiltrådt som partner i Roche Norge AS i Oslo.

ADVOKAT EIVIND NILSEN har sluttet i SANDS Advokatfirma DA i Oslo og begynt i Lithium Werks Norway AS i Oslo.

ADVOKAT AXEL LANGE har sluttet i Advokatfirmaet Øvrebø Gjørtz AS i Ålesund og startet opp Advokat Axel Lange AS i Ålesund.

ADVOKAT BERNT HODNE har sluttet som partner i SAFE i Stavanger og startet opp Advokatfirma Hodne AS med kontorer i Bergen og Stavanger.

ADVOKAT LISA DIGERNES har sluttet i Advokatfirmaet Ræder AS i Oslo og tiltrådt som partner i Bull & co Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT ØYSTEIN MEIDELL DAHLE har sluttet i KPMG Law Advokatfirma AS i Haugesund og startet opp Advokat Øystein T. Meidell Dale på Stord.

ADVOKAT ULRIK MOTZFELDT har sluttet i Advokatfirmaet Nicolaisen & Co ANS på Skjetten og begynt i Advokatfirmaet Legalis AS i Oslo.

ADVOKAT MONICA BJØNDAL ANDRÉSEN har sluttet i Indem Advokatfirma i Oslo og tiltrådt som partner i Advokatfirmaet Bjønness & Steen AS i Oslo.

ADVOKAT ANNE-LISE ROLLAND har sluttet som partner i Storeng, Beck og Due Lund (SBDL) AS i Oslo og begynt i LOs juridiske avdeling i Oslo.

ADVOKAT ANDERS EVJENTH har sluttet som partner i Advokatfirmaet Hjort DA i Oslo tiltrådt som partner i Bull & co Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT ØIVIND FOSS har sluttet i Advokatfirmaet Schjødt AS i Oslo og begynt i Advokatfirmaet Hjort DA i Oslo.

ADVOKAT ERLING KJÆRMANN har sluttet i Advokat Erling Kjærmann i Stavanger og begynt i Advokatfirma Endresen Bryggfeld Torall AS i Stavanger.

ADVOKAT CATHRINE ÅRØEN RIEBER-MOHN har sluttet hos Osloadvokatene AS i Oslo og startet opp Advokat Rieber-Mohn AS i Oslo.

ADVOKAT CARINE LINDMAN har sluttet på Santander Consumer Bank AS på Lysaker og startet opp Lindman Advokatfirma AS på Hosle.

ADVOKAT STIAN ALEXANDER SLOTTE har sluttet i Advokatfirmaet Thommessen AS i Oslo og begynt i DNB Bank ASA, Juridiske avdeling i Oslo.

ADVOKAT ERIK KEISERUD har sluttet som partner i Advokatfirmaet Hjort DA i Oslo og startet opp Advokat Erik Keiserud MNA i Oslo.

ADVOKAT SUSANNE MUNCH THORE har sluttet i Advokat Susanne Munch Thore i Oslo og tiltrådt som partner i Arntzen de Besche Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT ODD-HARALD BERG WASENDEN har sluttet i Advokatfirmaet Wiersholm AS i Oslo og tiltrådt som partner i Arntzen de Besche Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT STIAN HEIMDAL har tiltrådt som ny partner i Arntzen de Besche Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT KNUT MARTINSEN har sluttet i EVRY og tiltrådt som partner i Arntzen de Besche Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT PHILIP BUGGE har sluttet i Austin Lyngmyr & Co Advokatfirma AS i Oslo og startet opp Skjerpen Bugge Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT MAJA GLAD PEDERSEN har sluttet i Hovedorganisasjonen Virke i Oslo og begynt i Tenden Advokatfirma ANS i Tønsberg.

ADVOKAT BJØRN ERIK MØRKVED har sluttet i Advokatfirmaet DLA Piper Norway DA i Oslo tiltrådt som partner i Bull & Co Advokatfirma AS i Oslo.

Stengt etter domstolsreform

I 2007 førte en sammenslåing av domstoler i Danmark til at mange små advokatkontorer måtte stenge dørene eller flytte. Det kommer fram i rapporten om norsk advokatregulering fra Copenhagen Economics. I Danmark ble 82 byrettskretser kuttet til 24.

«Som konsekvens måtte flere små advokatkontorer i lokalområder lukke eller flytte til større byer, fordi kundebasen i de lokale områdene forsvant sammen med domstolene», ifølge rapporten.

Forsikring: Ingen prisstigning

Prisen på sikkerhetsstillelse og profesjonsansvarsforsikringene er uendret i 2020, melder Advokatforeningen til medlemmer som har benyttet seg av dette medlemstilbudet.

– JO MER VI VET, JO MER SKJØNNER VI AT VI IKKE KAN

Are Johnsen er opptatt av å kjempe mot alle odds – enten han representerer en mor som vil ha kontakt med barna sine, eller en idrettsutøver som står opp mot kameraderi. Advokatfaget er mye mer komplisert enn han trodde som fersk advokat, forteller han

TEKST OG FOTO: GEORG MATHISEN

Narvik var nesten førti advokater, dommere og politijurister samlet til lunsj før jul. Det var siste gang kolleger fra alle sider av jussen møttes i tingretten under ledelse av en lokal sorenskriver. Etter at sorenskriver Arne Eirik Kirkerud gikk av med pensjon, skal Ofoten tingrett ledes fra Harstad.

Felles ledelse er ikke noe stort problem, mener Narvik-advokat Are Johnsen. Han er mer bekymret for hva som vil skje i neste omgang. Narvik er en av mange byer som ligger an til å bli stående uten tingrett, dersom forslaget fra Domstolkommisjonen blir en realitet. Det vil ta en viktig del av fagmiljøet ut av byen – og det i en del av landet der prosessadvokater allerede må ut på mange og lange reiser for å gjøre jobben sin.

– Hva er den største utfordringen ved å jobbe som advokat i Narvik?

– Når man har spesialisert seg på noen få rettsområder, blir det mye reising. Over tid kan jeg synes at er det tungt å reise søndag ettermiddag og tilbringe en uke på hotell i Tromsø, Bodø eller Oslo. Fylkesnemndene er i Bodø og Tromsø, distriktet er stort, og jeg får saker fra hele landet. Det å være på reisefot er nok både utfordringen og den største kostnaden. I hvert fall med den typen praksis jeg har valgt, som består av prosesser.

– Hadde jeg vært saksbehandler og sittet på kontoret, ville det vært noe annet. Det er også et trekk i utviklingen at man jobber der man er. Aktørportalen er fantastisk. Nå kan jeg sitte på et hotellrom, skrive et prosesskrift og få det av gårde i stedet for å måtte skrive det ut og sende det i posten. Hverdagen er enklere, og arbeidsstedet er der du til enhver tid er.

– Og det morsomste?

– Det er et lite miljø, så vi kjenner hverandre og har gode

kollegiale forhold. Jeg merker at når det kommer advokater sørfra, har de kanskje et litt annet lynne. De står på for klientene, som er bra, men er også veldig pågående og kanskje til tider aggressive. Når det er sagt, så opplever jeg et veldig godt klima når jeg er sørpå også.

– Kan du trekke frem en utviklingstrend som preger kontoret ditt nå?

– Å få bort alle papirbunkene – altså overgangen til den digitaliserte hverdagen. Nå prøver jeg å komme meg i retten med bare PC-en, og ikke papirbunkene. Jeg har nettopp vært i en treukerssak med fire tusen sider dokumenter og bare hatt med PC-en.

”

Når man har spesialisert seg på noen få rettsområder, blir det mye reising.

– Den største saken du har jobbet med det siste året, hva handlet den om?

– Den største er jo ikke den som er mest omfattende i antall arbeidsdager. For meg er den største saken der hvor en mor kjemper for kontakt med sine barn, egentlig mot alle odds. For meg er det viktig å være

en støttespiller og stå på for de rettighetene man har uansett om man har en god eller en dårlig sak, fordi man kjemper for det kjæreste man har. «Størst» er så mye mer enn jussen – det er de menneskelige aspektene.

– Hvilken lov bør endres fortest mulig, og hvorfor?

– Minstestrafen for sovevoldtekt er jo mye omtalt, og med rette. Det blir for strengt, for det er så store variasjoner i de overgrepene. Det er et overgrep og straffbart, men minstestrafen er uheldig.

– Ser du noen skyer på advokathimmelen i ditt distrikt?

– Hvis vår lokale domstol legges ned, er det en svart sky.

Det vil ta mye av miljøet ut av byen, og være en ulempe for klienter lokalt. Og så vidt jeg kan vurdere, vil det være en samfunnsøkonomisk ulønnsom sentralisering.

– Er det utviklingstrekk i advokatyrrket som du er kritisk til?

– For mange er rettshjelp veldig kostbart. Det er viktig at advokatstanden er bevisst, og forstår hvor dyrt det kan være. Vi har også et ansvar for å si stopp når konfliktnivået blir høyt – for eksempel i en barnefordelingssak der to foreldre heller kunne brukt en halv million på barna enn å stå i retten og kjempe for en samværløsning. Kanskje vi som advokater kan bidra til å finne bedre måter å løse opp i den typen tvister på.

– Hvilken bok har vært med på å forme deg?

– Det er tre bøker jeg vil trekke frem, og her er forfatterne viktigere enn bøkene. Olav Hestenes: «Kamp i sort kappe». Forsvarerrollen betyr mye for meg. Pelle Svensson: «Sanningen om mordet på Olof Palme». Han er gammel bryter med to VM-gull og OL-sølv for han gikk inn i det internasjonale bryteforbundet, hvor han talte alle midt imot om kameraderi og korrupsjon. Da jeg representerte en av Norges fremste brytere, Fritz Aanes, i idrettens voldgiftsrett CAS, vitnet han også. Roar Edvardsen: «Røyk uten ild».

– Jeg har vært så heldig å ha Roar som venn og mentor hele karrieren. Han har et veldig engasjement for dem som er utsatt. Jeg kaller ham «antitesen», for han alltid har andre perspektiver. Er det noe jeg grubler på, ringer jeg ham.

(Red.anmerk: Pelle Svensson er tidligere OL-mester i bryting og advokat. Advokat Roar Edvardsen holder til i Harstad.)

– Hva skulle du ønske du visste om advokatbransjen da du studerte?

– Det jeg ikke visste de første årene, var hvor komplisert og vanskelig faget er. Jeg trodde at erfaring skulle gi meg trygghet i faget, men jeg opplever det ikke slik. Man lærer noe og kan være usikker hele tiden, og jo mer spesialisert, jo mer usikker. Jo mer vi vet, jo mer skjønner vi at vi ikke kan.

– Jusutdanningen har et sterkt karakterfokus. Burde dette endres, synes du?

– Faglig dyktighet er viktig, men advokatyrrket er mye mer. Jeg tror mange advokater og de som ansetter, ser ut over karakterer og på de menneskelige egenskapene.

– Hvilken advokat ville du helst invitere på middag, og hva ville du servert?

– Da ville jeg beveget meg til det glade sørlandet og bedt Bernt Birkeland, sønn av tidligere Start- og landslagsspiller Sven Otto «Borkis» Birkeland. En veldig fin fyr. Da er det hummer som vil stå på menyen. Hvis jeg kan få lov til det, ville jeg også tatt med Brynjar Meling, som kan fortelle om sitt engasjement og mot. Vi trenger hele tiden å bli minnet om hva vår rolle er. •

De største sakene til Are Johnsen er ikke de som tar mest tid.

NAVN: Are Ståle Johnsen

ALDER: 56 år

STILLING: Advokat i Advokatfirma Are Johnsen

SPECIALITET: Barnerett og strafferett

SKREV HOVEDOPPGAVE OM: Forsvarerens rolle i straffesaker

FAMILIE: Gift, tre voksne barn og ett barnebarn

BOSTED: Narvik

OPPRINNELIG FRA: Født i Narvik, oppvokst på Oslo øst, og kom tilbake til Narvik som 16-åring

BOKTIPSET

Dette er siste bidrag i vår Boktips-serie. Takk til alle som har bidratt med gode lesetips!

Hvilken bok har gjort sterkest inntrykk på deg, og hvorfor?

– Av bøkene jeg har lest de siste årene, har nok Sapiens: En kort historie om menneskeheten, av Yuval Noah Harari, gjort størst inntrykk på meg. Den handler om menneskets utvikling, og selv om boka kanskje er svulstig og muligens lettbeint enkelte steder, ble jeg fascinert, engasjert og delvis forferdet over utviklingstrekk ved vår arts historie. Harari gir perspektiver og finner nye sammenhenger som er tankevekkende. Boka burde være pensum for alle!

Hvordan velger du lesestoff?

– Gode anmeldelser og omtaler i aviser er nok den primære kilden, men jeg leser gjerne bøker etter anbefaling fra gode venner. Jeg blir også fristet når jeg er innom bokhandlere, men i dag kjøper jeg flest bøker på nett.

Hvis du skal kjøpe en bok til en god venn, hvilken vil du kjøpe?

– Jeg er glad i lyrikk. Særlig når dagene er travle, og det er lite tid til bøker, er dikt en fin måte å få det skjønnlitterære inn i hverdagen på. Jeg gir derfor gjerne en diktsam-

ling til en god venn, sammen med en god sjokolade, med oppfordring at begge bør ligge på nattbordet for å nytes samtidig.

Hvilken er den neste boken du skal lese?

– Neste ut er enten Søsterklokkene av Lars Mytting eller Septologien. Det andre namnet, av Jon Fosse. Begge ligger klare hjemme.

Kan du anbefale en fagbok?

– Det er mange gode norske fagbøker, men jeg leser sjeldent fagbøker fra perm til perm lenger. Til gjengjeld leser jeg mange dommer, og den dommen jeg kanskje er mest spent på akkurat nå, er dommen fra Borgarting lagmannsrett i klimarettssaken som er ventet om kort tid. Særlig siden nederlandsk Høyesterett nylig fant at klimautfordringene utløser positive forpliktelser for staten etter EMK. Det skal bli interessant å se hvordan domstolen vil forholde seg til de rettslige rammene for en av de mest sentrale utfordringene vi står overfor i dag.

Leser du e-bøker?

– Ja, men ikke så ofte.

Kvale-partner Marie Vaale-Hallberg med datteren Lydia.

HVEM: Marie Vaale-Hallberg, 42 år

TITTEL: Advokat/Partner

ARBEIDSSTED: Kvale advokatfirma,

Oslo

Bor på Nesøya sammen med sine to barn. Startet karrieren i Wiersholm i 2003, og leder nå gruppen Industri & Handel med om lag tretti advokater i Kvale. Er selverklært sjokoladeelsker, musikkinteressert og reiseglad, og mener at lite kan måle seg med turer sammen med barna i den norske fjellheimen. Klør i fingrene etter å få satt ut familiens nye båt. Som fersk båtfører mener hun at Oslofjorden foreløpig er stor nok å utforske.

50 år siden

ADVOKATFORENINGEN: SLØYF PRØVEN FOR HØYESTERETT

Som bekjent besluttet Den Norske Advokatforening på representantskapsmøtet den 27. og 28. juni 1961 å foreslå saksførerlovgivningen endret. Foreningens forslag om skjerpet praksis og overgang til advokattittel ble tatt opp av Justisdepartementet og vedtatt av Stortinget. Derimot gikk Justisdepartementet og Stortinget imot foreningens forslag om alternativt:

1. Å sløyfe prøven for Høyesterett.
2. Å sløyfe laudkravet.

Sakens behandling og den lovendring Stortinget vedtok var lite tilfredsstillende for advokatene og ganske særlig for Advokatforeningen. Utviklingen har bekreftet den alminnelige tvil som ble uttalt fra flere hold under sakens behandling i Stortinget. Justisministerens optimistiske intensjoner og forhåpninger som lovforslaget bygget på, har så langt fra slått til. De nye titler har ikke gitt mindre press på prøvesakene, det er ikke blitt mindre jag for å komme frem til advokaturen. Man har ikke fått bort «denne litt diskriminerende forskjell i stillingsbetegnelsen som man hadde før».

Den nuværende ordning har tvert imot vist seg å være mer diskriminerende for advokater enn den tidligere.

INNLEGG AV ADVOKAT TORGNY HANISCH (forkortet)

ADVOKATANSVAR

I denne spalten omtaler vi rettssaker rettet mot advokater, og advokaters ansvar. Spalten lages av advokat **Toralf Wågheim** ved Advokatfirmaet Riisa & Co. i Bergen. Wågheim er forfatter av boken Advokaters erstatningsansvar.

Henvendelser til redaksjonen@advokatbladet.no

LB-2018-134438

Ansvar for salær utover forsikringsdekning

En kvinne ble utsatt for yrkesskade og fikk advokatbistand til å forfølge et erstatningskrav mot et forsikringsselskap. Bare deler av advokatkostnadene ble dekket av selskapet. Klienten måtte selv dekke det vesentlige av salæret som oversteg dekningen.

Dette fremkommer i en dom fra Borgarting lagmannsrett 15. november 2019 (LB-2018-134438). Bakgrunnen for saken var at en kvinne (A) hadde inngått avtale med et advokatfirma (B) om juridisk bistand i forbindelse med en yrkesskade.

Advokaten utarbeidet oppdragsbekrefteelse, og begynte arbeidet. Advokatfirma B sendte løpende fakturaer for bistanden til klienten og til forsikringsselskapet som var ansvarlig for yrkesskaden. Advokaten mottok a konto-utbetalinger fra forsikringsselskapet på 103.295 kroner. A foretok ingen betalinger.

Etter hvert ønsket klienten å bytte advokat. Advokatfirma B sendte da brev til forsikringsselskapet og ba om utbetaling av utestående salær på 148.787 kroner. Beløpet ble ikke betalt. A inngikk senere forlik med forsikringsselskapet, men fikk ikke dekning for de utestående advokatkostnadene. Advokatfirma B fikk ikke betalt salæret av A, og tok da ut stevning mot A med krav om betaling.

A anførte at B ikke kunne kreve mer salær av henne enn det som ble dekket av forsikringsselskapet. Uansett måtte salæret reduseres fordi bistanden fra advokaten var mangelfull, fordi salærkravet var uforholdsmessig, og fordi A ikke tidlig nok ble gjort kjent med at hennes ønske om omfattende bistand ikke kunne påregnes å bli dekket av forsikringsselskapet.

Advokatfirma B fastholdt betalings-

kravet. I Asker og Bærum tingrett ble A dømt til å betale restsalæret, med unntak for 25.000 kroner. A anket dommen til lagmannsretten.

KLIENTEN ANSVARLIG

Lagmannsretten kom til at A i utgangspunktet var ansvarlig for alt salær, også salær som forsikringsselskapet ikke hadde dekket. Lagmannsretten viste til at det var A som var klient. Videre fremkom i oppdragsbekrefteelsen at advokatfirmaets krav på salær ikke var be-

”
Lagmannsretten kunne ikke se at advokatoppdraget var misligholdt.

grenset til det beløpet som forsikringsselskapet etter sine vilkår ville dekke.

Lagmannsretten kunne ikke se at advokatoppdraget var misligholdt av B. Retten fant det sannsynlig at advokaten både hadde sørget for nødvendig framdrift og adekvat oppfølging av klienten. Videre mente lagmannsretten at salæret sto i et rimelig forhold til oppdraget og arbeidet som hadde blitt utført. Selv om salæret kunne fremstå høyt sett hen til erstatningskravet, måtte salærets størrelse også ses i lys av at A hadde ønsket omfattende bistand.

A fremstod i så måte som en «krevende klient» som gjorde at advokaten måtte bruke mer tid enn nødvending.

OPPLYSNINGSPLIKT

Lagmannsretten kom likevel til at salæret måtte reduseres noe. Lagmannsretten var for det første enig med tingretten i at salæret skulle reduseres med cirka 25.000 kroner, da dette gjaldt bistand til A som falt utenfor forsikrings-saken. A hadde fått bistand vedrørende dialog med NAV og As arbeidsgiver, men lagmannsretten fant det ikke sannsynliggjort at A hadde fått uttrykkelig beskjed om at dette var bistand hun måtte dekke selv. B kunne da ikke kreve betaling for denne bistanden.

Videre mente lagmannsretten at salæret måtte reduseres noe fordi A ikke i tilstrekkelig grad hadde fått beskjed om at «merarbeid» var noe hun ikke kunne regne med at forsikringsselskapet ville dekke. Først på et senere tidspunkt i bistanden ble A informert om dette, ifølge lagmannsretten.

B hadde også en særlig oppfordring om å gi slik beskjed, siden A hadde tilkjennegitt at hun hadde en svak økonomi. På denne bakgrunnen gjorde lagmannsretten en skjønnsmessig reduksjon i salæret med femten prosent.

A ble således dømt til å betale 106.250 kroner, med tillegg av renter. Advokatfirma B ble videre tilkjent sakskostnader for lagmannsretten med 106.118 kroner. Sakskostnader for tingretten ble ikke tilkjent. Dommen er rettskraftig. •

12 advokater felt

Disiplinærsystemet har avgjort 47 saker mot advokater i desember. Ettersom flere av sakene inneholder klager på flere forhold, fattes det flere vedtak enn antallet saker. Men slik er oppsummeringen:

I tjue saker ble advokatene frifunnet for brudd på RGA, og i åtte saker ble det frifinnelser for å ha tatt for høyt salær. Fjorten saker ble avvist som brudd på RGA, og 5 krav om for høyt salær ble avvist.

Advokater ble felt for brudd på RGA og ilagt kritikk i ni saker, én advokat fikk reaksjonen irrettesettelse, og to advokater ble ilagt advarsel. Tre advokater fikk sitt salær nedsatt, og to advokater må betale tilbake salær.

Doms- myn- dighet	Under- skr.	Sitte på dyr	Beslag- legge
	Bilmerke	Liker	Nevner
Rettslig Ledelse		Hålke Kanal	
Ope- rasjon			
Land			
		Kjedelig Profet	
Dormer			Flire
Haster Vokste			Plate Snerre
		På dette stedet Man	
§	Dyr IT		Treg
		Sanse- organ Pron.	
Dyreunge Mannsnavn Prisene		Be- trakter	

Løsningsordet finner du ved å sette sammen bokstavene i de gule rutene til et ord eller et navn.
Send løsningen til redaksjonen@advokatbladet.no innen **3. februar**.
Vi trekker ut en vinner som får fem flaxlodd i posten.

Vinneren av kryssordet i nr. 9 / 2019 var
Anne Hoel, Arendal.
VI GRATULERER!
Løsningsordet var **RETTSVITNE**.

Annonseinformasjon

27000 lesere
(TNS Gallup 2019)

Annonsestørrelser	Priser
1/1 side 216x286	20.200 kr
1/2 side 176x123	15.100 kr
1/4 side 176x58/116x83	9.950 kr
1/6 side 56x23/116x58	5.850 kr

Se vår MEDIEFOLDER på
advokatbladet.no/annonser

Kontakt vår annonseselger
Salgsfabrikken AS
Jernbanevegen 13, 2260 Kirkenær

Charles Bratli
Mobil 919 03 597
charles@salgsfabrikken.no

advokatjobb.no
en tjeneste fra Advokatforeningen

ANNONSE

ALLEGRO språktjenester

Juridisk oversetterekspertise
Våre erfarne statsautoriserte translatører gir deg rask og profesjonell service.
Kontakt oss gjerne på tlf. 55 30 17 30,
post@allegro-as.no eller www.allegro-as.no.

Translatørservice as

Bred juridisk erfaring og kompetanse.
Kontakt oss på tlf. 810 33 333
eller post@translator.no

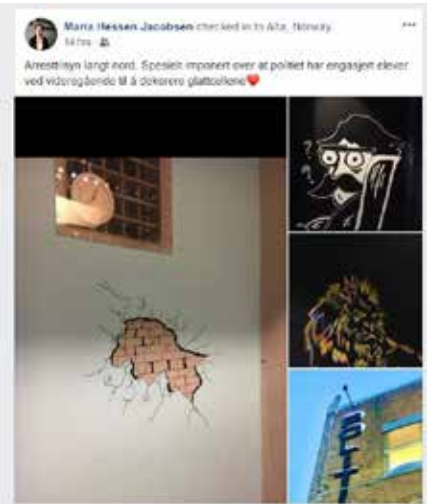
Sosiale medier

Før nyttår takket Høyesterett av advokatene Arne Gunnar Aas fra Hjørt og Halvard Helle fra Schjødt som var ferdige i sine verv som faste forsvare ved domstolen.

Advokat Maria Hessen Jacobsen var imponert over interiøret i glattcellene i Alta.

Norges Høyesterett
1.225 følgere
131 + 0
Advokatene Arne Gunnar Aas og Halvard Helle perioder som faste forsvare i Høyesterett løper ut ved årsskiftet. De ble i dag takket av under Høyesteretts tradisjonsrike «Julekaffe».
Begge ble oppnevnt i 2011. Advokat Helle har i åtteårsperioden opptrådt i 49 saker. Advokat Aas har opptrådt i 41 saker. I noen av sakene har de opptrådt som bistandsadvokat for forræderne.

Arbeidsrettsekspertene Jan Fougner fra Wiersholm og Eivind Arntsen fra Brækhus stilte opp i en YS-podcast for å prate om flere ulike temaer.

Arbeidsrettsekspertene Jan Fougner fra Wiersholm og Eivind Arntsen fra Brækhus stilte opp i en YS-podcast for å prate om flere ulike temaer.

Tingrettsdommer Kim Heger savnet muligens anerkjennelse for sine drøye 10.500 tweets.

Kim Heger
[@kiheger](https://twitter.com/kiheger)

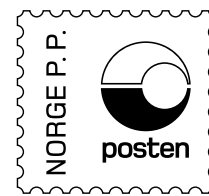
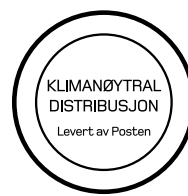
Sier ikke at det er uførtjent at Maren Lundby ble årets forbilde, slett ikke, men det er ikke bare bare å bidra her på twitter heller da.

Advokat Torstein Bae tok til orde for en reformering av fri rettshjelpsordningen, og fikk støtte av den liberale jus-professoren Hans Fredrik Marthinussen, og statssekretær Sveinung Rotevatn.

Ledere for de nordiske tingrettene var samlet i Oslo tinghus for å snakke om store straffesaker, knappe budsjetter og omstilling.

Avsender:
Den norske Advokatforening
Kr. Augustsgt. 9
0164 OSLO

I 2020 etablerer vi et ledende advokatkontor
også i Stavanger – vil du være med på laget?

Vi søker 15 nye advokater og advokatfullmektiger

Kunne du tenke deg å jobbe i et topprangert advokatmiljø,
i en by med sterk internasjonal orientering, som har ledet an
i utviklingen av Norge som energinasjon og som har
et voksende miljø innen teknologi, innovasjon og bærekraft?
Vi søker etter talenter som vil bli med oss på reisen.

THOMMESSEN

Advokatfirmaet Thommessen AS
Oslo | Bergen | Stavanger | London
thommessen.no/karriere